

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Diplomová práce

Integrace Kurdů v ČR a Německu

Denisa Konstantinidisová

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Denisa Konstantinidisová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Integrace Kurdů v ČR a Německu

Název anglicky

Integration of Kurds in Czech Republic and Germany

Cíle práce

Diplomová práce se zabývá Kurdy v České republice a v Německu. Práce seznamuje čtenáře s kurdskou kulturou, politickou situací na Středním Východě, a z toho vyplývajícími důvody k útěku či emigraci. Výzkum pracuje se základními integračními oblastmi, jako jsou práce, studium, kultura, sociální vazby. Hlavními tématy výzkumu jsou důvody emigrace či útěku Kurdů do cílových zemí a jejich život po přesunu, rodinné a sociální vazby, práce, studium, kultura a náboženství, a v neposlední řadě politická angažovanost. Hlavní výzkumnou otázkou je: Jak si Kurdové udržují svou identitu po přesunu do cílových zemí?

Metodika

V práci je využívána metodika kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkumník vybírá na začátku výzkumu téma a určí si základní výzkumné otázky. Otázky může v průběhu výzkumu modifikovat nebo doplňovat během sběru a analýzy dat. Technikou sběru dat jsou polostrukturované rozhovory, které umožňují výzkumníkovi získat odpovědi na hlavní otázky výzkumu a potvrdit či vyvrátit své hypotézy. Zároveň nabízí možnost respondentům se volně vyjádřit k jakémukoliv tématu, které přirozeně vzejde z probíhajících rozhovorů, a může tak výzkum obohatit o další zjištění. Při výběru respondentů není kladen důraz na kvantitu.

Doporučený rozsah práce

cca 70 stran

Klíčová slova

minorita, Kurdové, integrace, etnikum, menšina, emigrace

Doporučené zdroje informací

ALLSOPP, Harriet a Wladimir van WILGENBURG. The Kurds of Northern Syria: Governance, Diversity and Conflicts. I.B. Tauris, 2019. ISBN 978-1838604455.

ERIKSEN, T. H. *Etnicita a nacionalismus : antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. ISBN 978-80-7419-053-7.

LAWRENCE, Quil. Invisible Nation: How the Kurds' Quest for Statehood Is Shaping Iraq and the Middle East. 2. vydání. New York: Walker Books, 2009. ISBN 978-0802717436.

MURAD, Michael a Miroslav MAREŠ. Kurdská komunita v České republice. Praha: Akademie věd České republiky, 2015, 102. ISSN 0009-0794.

RIVER, Charles. The Kurds: The History of the Middle Eastern Ethnic Group and Their Quest for Kurdistan. CreateSpace, 2017. ISBN 978-1982050894.

TORELLI, Stefano M. Kurdistan: An Invisible Nation [online]. Miláno: Italian Institute For International Political Studies, 2016 [cit. 2021-9-2]. Dostupné z: <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/kurdistan-invisible-nation-15350>

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Petr Kokaisl, Ph.D., prof.h.c.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 23. 3. 2022

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 3. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci Integrace Kurdů v ČR a Německu jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.3.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce panu doc. PhDr. Ing. Petru Kokaislovi, Ph.D., prof. h. c. za jeho odborné rady, konzultace a zájem o tuto diplomovou práci. Zároveň mnohokrát děkuji všem respondentům, kteří byli ochotni mi věnovat svůj čas a sdílet se mnou své vzpomínky a zkušenosti. V neposlední řadě děkuji Manimu Parsovi, který mi pomohl porozumět lépe zkoumané problematice.

Integrace Kurdů v ČR a Německu

Abstrakt

Kurdové jsou iránskou etnickou skupinou, která si v posledních několika letech získala značnou globální pozornost. Jsou jedním z největších národů bez vlastního státu. Třetina všech Kurdů žije v Turecku, Sýrii, Iráku a Íránu, kde se potýkají s různými problémy. Tato diplomová práce se zabývá jejich emigrací do České republiky a Německa a jejich životem po přesunu. Cílem této diplomové práce je zjistit, jak si zachovávají svou identitu v rámci cílových zemí a jak se integrují do české a německé společnosti. Studium pracuje s integračními oblastmi, jako je zaměstnání, studium, kultura a sociální vazby. Na základě těchto výzkumných oblastí jsou tvořeny a zkoumány dílčí otázky. Studie obsahuje prohloubenou teoretickou část, seznamující čtenáře s klíčovými pojmy pro uchopení problematiky, na kterou navazuje vlastní výzkum na dané téma. Součástí tohoto výzkumu je představení Kurdů jako etnické skupiny, včetně jejich náboženství, historie a politické situace v jejich domovských zemích, následované rozhovory s kurdskými respondenty.

Klíčová slova: minorita, Kurdové, integrace, etnikum, menšina, emigrace, identita, asimilace, propaganda, válka, migrace

Integration of Kurds in the Czech Republic and Germany

Abstract

The Kurds are an Iranian ethnic group who have obtained considerable global attention over the past few years. They are one of the largest nations without their own state. One third of all Kurds live in: Turkey, Syria, Iraq and Iran, where they face various problems. This diploma thesis deals with their emigration to the Czech Republic and Germany and their life after the transfer. The aim of this diploma thesis is to find out how they preserve their identity within the target countries, and how they integrate into Czech and German society. The study works with integration areas such as employment, study, culture, and social ties. On the basis of these research areas, sub-questions are formed and explored. The study contains an in-depth theoretical section, acquainting the reader with the key concepts for grasping the issue, which is followed by original research on the topic. Part of this research consists of an introduction to the Kurds as an ethnic group, including their religion, history, and political situation in their home countries, followed by interviews with Kurdish respondents.

Keywords: minority, Kurds, integration, ethnicity, emigration, identity, assimilation, propaganda, war, migration

Obsah

1 Úvod.....	7
1.1 Cíl práce	8
1.2 Metodika	8
1.3 Literární rešerše.....	11
2 Teoretická východiska	14
2.1 Etnicita a etnické skupiny	14
2.1.1 Etnicita a rasa.....	16
2.1.2 Národ a nacionalismus.....	17
2.1.3 Nacionalismus a Střední Východ.....	18
2.2 Identita.....	19
2.3 Asimilace.....	20
2.4 Integrace	21
2.5 Separatismus	22
2.6 Propaganda a dezinformace	23
2.7 Stereotypy a předsudky	23
3 Vlastní práce	25
3.1 Kurdové.....	25
3.1.1 Jazyk	26
3.2 Kurdové a náboženství	27
3.2.1 Islám.....	28
3.2.2 Alevismus	30
3.2.3 Jezidismus	32
3.2.4 Zoroastrismus.....	33
3.3 Historie Kurdů.....	34
3.3.1 Sèvreská smlouva	37
3.4 Politická situace v jednotlivých zemích.....	39
3.4.1 Sýrie	40
3.4.2 Turecko	41
3.4.3 Írán a Irák.....	42
3.5 Výpovědi respondentů	44
3.5.1 Migrace a její okolnosti	45
3.5.2 Život v cílových zemích	53
3.5.3 Práce a studium.....	57
3.5.4 Socializace	59
3.5.5 Rodina a rodinné vazby	61
3.5.6 Náboženství a kultura	64
3.5.7 Politika.....	68

4 Diskuse a závěr	70
5 Seznam použitých zdrojů	79

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Kurdy osídlená území	25
Obrázek 2 - Mapa kurdských jazyků / dialektů	27
Obrázek 3 - Mapa islámu	29
Obrázek 4 - Rozdělení Turecka (Sèvres dohoda)	39
Obrázek 5 - Rozdělení migrace na dobrovolnou a nucenou	46
Obrázek 6 - Mimoevropská ohniska pašování migrantů dle Interpolu	47
Obrázek 7 - Kurdské ženy v tradičních oděvech na Newroz festivalu 2022 ve Frankfurtu nad Mohanem	67

Seznam tabulek

Tabulka 1- Respondenti výzkumu	10
--------------------------------------	----

Seznam použitých zkratk

BAMF – Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky
ČVUT – České vysoké učení technické
EU – Evropská unie
FSA – Svobodná syrská armáda
IKDP – Irácká kurdská demokratická strana
ISIS – Islámský stát v Iráku a Sýrii (zkráceně „Islámský stát“)
KDPI – Kurdská demokratická strana Íránu
KOMALA – Strana Komala Íránského Kurdistanu
PKK – Strana kurdských pracujících

1 Úvod

Kurdové jsou až 20-45 milionovým¹ národem žijícím převážně ve čtyřech státech – Sýrii, Turecku, Iráku a Íránu. I přes svou vysokou populaci se jedná o jeden z největších etnik bez vlastního státu. Právě ten je pro mnohé Kurdy vysněným řešením jejich dlouholetých konfliktů s místními vládami.

Kurdové byli a jsou mnohdy většinovými společnostmi ve státech, kde žijí, vnímání jako občané druhé kategorie a často se setkávají s diskriminací. Právě sílící nespokojenost s vládami svých domovských států je jednou z hlavních příčin migrace. Další příčinou jsou válečné konflikty, které na Středním Východě probíhají desítky let. Jedním z největších konfliktů, který mimo jiné rozpoutal velký zájem a sympatie veřejnosti vůči Kurdům, se stala občanská válka v Sýrii, která vypukla v roce 2011, a to kvůli jejich boji proti Islámskému státu.

Nejvíce Kurdů v EU žije dle odhadů v Německu, ačkoliv je těžké přesná čísla získat (často jsou registrováni jako Syřané, Iráčané, Íránci či Turci), jejich počet se odhaduje od 500 000 – 900 000 lidí.^{2 3} O poznání méně – několik stovek – jich žije v ČR.

Po příchodu do cizích zemí si s sebou různé etnické skupiny nesou svou vlastní kulturu, zvyky, tradice. Často se stává, že si je zvládnout udržet i v novém prostředí, kde se usídlí. Někdy ovšem se z kulturních tradic upouští ať už cíleně, či působením okolních vlivů v novém prostředí. Zároveň může docházet ke ztrátě identity způsobené životem v novém prostředí. Tato práce se snaží porozumět identitě Kurdů žijících v ČR a Německu. Práce zachycuje okolnosti emigrace, života v cílových zemích po přesunu, jejich integrace do společnosti v pracovním či studijním prostředí, kulturní zvyklosti a náboženství, navazování vztahů, politický zájem Kurdů v diaspoře. Tyto údaje jsou získávány pomocí rozhovorů s Kurdy žijícími v ČR a Německu. Současně práce seznamuje čtenáře s Kurdy jako etnikem, jejich hlavními náboženstvími, kurdskou historií a politickou situací v zemích ve kterých žijí.

---

¹ The Kurdish population. *Fondation Institut Kurde de Paris* [online]. 12.1. 2017 [cit. 2021-10-5]. Dostupné z: <https://www.institutkurde.org/en/info/the-kurdish-population-1232551004>

² Kurds. *Deutsche Welle* [online]. 26. 1. 2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/kurds/t-19151587>

³ BASER, Bahar. The Kurdish diaspora in Europe: identity formation and political activism. *Bogaziçi University-TÜSIAD* [online]. 2013 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/28337>

1.1 Cíl práce

Diplomová práce se zabývá Kurdy v České republice a v Německu. Práce seznamuje čtenáře s kurdskou kulturou, politickou situací na Středním Východě a z toho vyplývajícími důvody k emigraci. Výzkum pracuje se základními integračními oblastmi, jako jsou práce, studium, kultura, sociální vazby. Hlavními tématy výzkumu jsou důvody emigrace Kurdů do cílových zemí a jejich život po přesunu, rodinné a sociální vazby, práce, studium, kultura a náboženství, a v neposlední řadě politická angažovanost. Hlavní výzkumnou otázkou je: Jak si Kurdové udržují svou identitu po přesunu do cílových zemí?

Z vybraných témat jsou dále utvořené výzkumné podotázky:

- Jaká byla okolnost útěku či emigrace do cílových zemí?
- Jaký je jejich život po přesunu a jaké profesi či studiu se věnují?
- Navazují vztahy spíše uvnitř kurdských komunit nebo také s místními?
- Jaké jsou jejich rodinné vztahy, kulturní tradice a náboženství?
- Zajímají se o politiku a o kurdskou otázku i ze zahraničí?

1.2 Metodika

V práci je využívána metodika kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum je dle Creswella: *proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*⁴

Výzkumník většinou na začátku výzkumu zvolí téma a určí si základní výzkumné otázky na které chce získat odpovědi. V průběhu výzkumu své otázky může libovolně upravovat či doplňovat. Kvalitativní výzkum se tak právě proto nazývá pružným typem výzkumu. V průběhu nevznikají jen otázky, ale také hypotézy. Výzkumník tak vyhledává a analyzuje informace, které poskytují odpovědi na výzkumné otázky – provádí deduktivní i induktivní závěry. Při výzkumu pracuje v terénu, kde se seznamuje s novými lidmi (informátory, zprostředkovateli, ad.). Analýza dat a jejich sběr probíhá současně a výzkum

---

⁴ CRESWELL, John W. *Qualitative Inquiry and Research Design (International Student Edition): Choosing among Five Approaches*. 4th ed. Londýn: SAGE Publications, 2017. ISBN 978-1-5063-3020-4, s 7-8.

je dlouhodobějšího charakteru. Výsledná zpráva výzkumu obsahuje detailní popisy míst zkoumání, rozsáhlé přepisy rozhovorů a poznámek, jež si výzkumník v průběhu zapisoval.⁵

Technikou sběru dat jsou polostrukturované rozhovory, které umožňují výzkumníkovi získat odpovědi na hlavní otázky výzkumu a potvrdit či vyvrátit své hypotézy. Zároveň nabízí možnost respondentům⁶ se volně vyjádřit k jakémukoliv tématu, které přirozeně vzejde z probíhajících rozhovorů, a může tak výzkum obohatit o další zjištění. Výzkumnice chtěla při výzkumu pracovat s „mladší“ generací Kurdů, a proto si stanovila maximální věkovou hranici na 35 let.

Při vybírání výzkumu se spontánně využila metoda sněhové koule. Metoda spočívá ve *vyhledání několika osob a poté v kontaktování těch dalších členů skupiny, na které již vybraní lidé odkázali.*⁷ Jelikož předmětem výzkumu je minoritní skupina Kurdů v daných zemích (o to víc minoritní pak v ČR), kontaktovaní respondenti doporučili kontakt na další Kurdy ve svém okolí (či dokonce ve vedlejší zemi – např. Kurdové v ČR mají přátele právě v Německu). Rozhovory trvaly v rozmezí od 35 minut – 2,5 hodiny.

Identita respondentů je v práci anonymizována. Uvedená jména jsou vybrána autorkou pro větší orientaci při zpracování výpovědí. Jména byla vybrána tak, aby odrážela kulturní zvyklosti. Věk, místo původu, aktuální bydliště a profese jsou reálnými údaji. Některé rozhovory probíhaly osobně, některé prostřednictvím videorozhovorů (přes platformy Facebook Messenger a Whatsapp). Rozhovory probíhaly v češtině či angličtině. Respondentka Shirin se obávala hovořit anglicky, a proto navrhla rozhovor uskutečnit pouze skrze chat. Kontakt s respondentkou trval přibližně tři týdny.

Jazyk byl hlavní bariérou výzkumu. Ti respondenti, kteří souhlasili s rozhovory se cítili se svou angličtinou relativně komfortně. Respondenti často poukazovali na to, že by se jejich známí výzkumu rádi zúčastnili, ale brání tomu jazykové dovednosti (na obou stranách).

Autorka práce spolupracovala také s informátorem – íránistou a novinářem Manim Parsou⁸, který pochází z Íránu a poskytl do práce jeho pohled na kurdskou problematiku. Dle Touška je informátor: *osobou, se kterou výzkumník přichází do přímé intenzivnější*

---

⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2, s. 50-51.

⁶ V této práci budou Kurdové, s nimiž probíhaly rozhovory nazýváni respondenty.

⁷ ŘEHÁK, Jan. Výběr metodou sněhové koule. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z:

https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/V%C3%BDb%C4%9Br_metodou_sn%C4%9Bhov%C3%A9_koule

⁸ Informátor Mani Parsa, MA in Iranian studies (Persian language and Culture), University of Leiden.

a dlouhodobější interakce a získává od ní data i jiným způsobem než přímým dotazováním.⁹ Informátor je vnímán jako učitel a badatel žákem.¹⁰

Výzkumná část pracuje s termíny migrace a uprchlictví. Někteří respondenti práce jsou migranty (tedy osobami, které přišly do jiného státu např. za účelem zlepšení ekonomické situace, studiem či kvůli rodině) a někteří uprchlíky (tedy osobami, které mají odůvodněný strach zůstat v zemi svého původu).¹¹

Jméno	Pohlaví	Věk	Původ	Bydliště	Profese
Omran	Muž	31	Sýrie / Amoude	Praha	Majitel restaurace
Hemin	Muž	32	Sýrie / Amoude	Hannover	Učitel ve školce
Dilvin	Žena	27	Turecko / Erzincan	Brno	Systémové inženýrství
Ferhad	Muž	35	Turecko / Şirnak	Augsburg	Novinář
Stela	Žena	29	ČR / Sýrie	Praha	Redaktorka
Shirin	Žena	28	Írán / Mahabad	Augsburg	Průmyslová mechanika
Amir	Muž	29	ČR/Irák	Praha	Hotelový manažer

Tabulka 1- Respondenti výzkumu¹²

⁹ TOUŠEK, Ladislav. Vybrané aspekty metodologie aplikované antropologie. *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2012, s. 60.

¹⁰ SPRADLEY, J. P. Participant Observation Wadsworth. *Thomson Learning*, 1980, s. 4.

¹¹ ELDRIDGE, Alison. What's the Difference Between a Migrant and a Refugee?. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/story/whats-the-difference-between-a-migrant-and-a-refugee>

¹² Zdroj: vlastní zpracování.

1.3 Literární rešerše

Tématem integrace a jeho konceptuálnímu rámci se věnují výzkumníci Alastair Ager a Alison Strang ve svém článku *Understanding Integration: A Conceptual Framework*. Vyjadřují se v nejasnosti pojmu integrace, který si mnoho výzkumníků i veřejnosti vykládá rozdílně. Téma integrace se i přesto stalo klíčovým politickým cílem souvisejícím s přesídlením uprchlíků a dalších migrantů. Upozorňují však, že vývoj politik a veřejná debata jsou ohroženy skutečností, že je pojem integrace používán ve velmi odlišných významech. Výzkumníci se čtenáři snaží představit rozmanité pokusy o definici termínu ze související literatury a primární terénní práce v prostředí usazování uprchlíků ve Spojeném království. Dokument identifikuje prvky, které jsou klíčové pro vnímání pojmu „úspěšné“ integrace, která se váže ke čtyřem velkým tématům: zaměstnanosti, vzdělávání, bydlení, zdravotnictví, práv, procesů socializace a kultury.¹³

Studie Michaela Murada a Miroslava Mareše z roku 2015 *Kurdská komunita v České republice* publikovaná v časopise *Český lid* se věnuje vzniku kurdské diaspory v ČR a prosazování politických zájmů této komunity s ohledem na transnacionální vazby. Hledá odpovědi na otázky, jakým způsobem probíhá prosazování politických zájmů Kurdů žijících v ČR. Dále pak jejich spolupráce s Kurdy žijícími v zahraničí.¹⁴

Thomas Bois ve své knize *The Kurds* z 60. let popisuje původ a historii Kurdů a představuje čtenáři náhled do běžných kurdských životů. V jednotlivých kapitolách pojednává o jejich tradičním rodinném a společenském životě či zaměstnání. Během doby jeho výzkumu se Kurdové sezdávali velice mladí (s endogamními tendencemi), polygamie byla silně na ústupu (i v muslimských rodinách) a stále běžnější byly monogamní vztahy (hlavně ve městech). Rozvody nebyly běžné, ale ani ojedinělé a bylo normální se poté znovu provdat či oženit. Nebylo možné navazovat milostné vztahy mimo sňatek. Ženám, které se dopustily nevěry hrozila po jejím odhalení smrt. Autor popisuje také tradiční svatby, věna a důležitost jednotlivých členů domácnosti. Tradiční zaměstnání – pastevectví, rolnictví apod., navazovaly na kmenový původ. V době autorovi práce se ovšem tyto staré

---

¹³ AGER, Alastair; STRANG, Alison. Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 2008.

¹⁴ MURAD, Michael a Miroslav MAREŠ. *Kurdská komunita v České republice*. Praha, 2015. Studie. Etnologický ústav Akademie věd České republiky.

společenské formy začínaly rozpadat z důvodu různých externích vlivů (mimo jiné i díky moderní společnosti).¹⁵

Martin Van Bruinessen se ve svém článku *Shifting national and ethnic identities: the Kurds in Turkey and the European Diaspora* v časopise *Muslim Minority Affairs* věnuje Kurdům v Turecku a v evropské diaspoře. Kriticky přemýšlí o neúspěchu turecké politiky „budování národa“, která má dle jeho názoru opačný efekt, než původně zamýšlela. Během druhé a třetí čtvrtiny našeho století bylo obecným trendem, že se Kurdové z Turecka, Íránu a Iráku postupně integrovali do tureckých, íránských a iráckých „státních národů“ a oddělili se od svých souputníků v sousedních zemích. Tento trend se však od 70. let 20. století obrátil a celosvětové oživení etnonacionalismu zasáhlo i Kurdy. Represivní opatření namířená proti projevu kurdského nacionalistického cítění měla dle něj účinek spíše na posílení než na jeho odstranění.¹⁶

Italský výzkumník pro ISPI¹⁷ Stefano M. Torelli (s dalšími autory zmiňovanými níže) se ve své výzkumné zprávě *Kurdistan an Invisible Nation* věnuje kurdské otázce a problematice Kurdistánu. Autor se zabývá případným vítězstvím Kurdů nad Islámským státem (dále jen ISIS), cíli kurdské komunity, jak uspokojit v případě kurdské otázky všechny hlavní aktéry a zda mají Kurdové reálnou budoucnost na osamostatnění se. První kapitola poskytuje základní prvky pro analýzu kurdské otázky. Za tímto účelem redaktor sleduje hlavní zlomové body Kurdů, od konce první světové války a *Sèvreské smlouvy* (se slibem vítězných mocností vytvořit nezávislý stát) až po vzestup Ataturka a začátek dlouhou historii zanedbávání svých politických a kulturních práv. V této souvislosti byl takzvaný kurdský nacionalismus silně ovlivněn západními mocnostmi, které v kurdských menšinách našly užitečný nástroj proti Osmanské říši a později i samotnému Ataturkovi. Analýza toho, jak kurdská otázka vznikla na počátku 20. století, jasně ukazuje, jak byli samotní Kurdové vždy vnitřně rozděleni podle rodinných nebo klanových linií. Časem toto rozdělení Kurdy silně oslabilo. Kurdové nebyli schopni se sjednotit a často to vyústilo v bratrovražedné konflikty. Kapitola je zakončena příklady toho, jak tyto rysy stále přežívají v Turecku, Iráku a Sýrii a jsou překážkou řešení kurdské otázky. Další autoři, Soner Cagaptay a Cem Yolbulan, se ve druhé kapitole zabývají jednotlivými konflikty v Turecku a třicetiletém boji PKK

---

¹⁵ BOIS, Thomas a M.W.M. WELLAND. *The Kurds*. Bejrút: Khayat Book & Publishing Company S.A.L., 1966.

¹⁶ BRUINESSEN, Martin van. *Shifting national and ethnic identities: The Kurds in Turkey and the European diaspora*. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 1998, 39-52.

¹⁷ Italian Institute For International Political Studies

s tureckou vládou (až do současné politiky prezidenta R. T. Erdogana). Třetí kapitola napsaná Cengizem Gunesem, zachycuje fáze konfliktu mezi Kurdy a ISIS, a to jak v Sýrii, tak v Iráku. Popisuje kurdské vítězství při obléhání Kobanê¹⁸ a vytlačení bojovníků ISIS z kurdských území. Analyzuje také situaci v Iráku, kde se ISIS přiblížil k Arbílu¹⁹ (hlavnímu městu iráckého Kurdistanu), kde jej ovšem kurdské ozbrojené milice *Pešmerga*²⁰ (také díky zásadní pomoci Západu) odrazili a získali tak území zpátky pod svou kontrolu.²¹

Kniha *The Kurds: The History of the Middle Eastern Ethnic Group and Their Quest for Kurdistan* od amerického autora Charlese Rivera zkoumá Kurdy a sporné otázky, které je obklopují. Ve své knize sahá do historie, kde popisuje původ Kurdů, podstatné milníky jako jejich konvertování k islámu, dynastii Ajjúbovců za vlády Saladina, situaci v Osmanské říši a vládu Atatürka po jejím rozpadu a vzniku Turecké republiky. Skrze historická pozadí se autor dostává k analyzování současné situace – střetů turecké vlády se Stranou kurdských pracujících (PKK), k situaci v Iráku, Sýrii a Íránu. V závěru je probrána a analyzována kurdská snaha o nezávislost.²²

---

¹⁸ Město Ajn al-Arab, kursky Kobanê je město ležící na severu Sýrie (nedaleko hranic s Tureckem).

¹⁹ Město nazývané také Irbíl, Erbil je 4. největším městem Iráku a hlavním městem autonomní oblasti Iráckého Kurdistanu.

²⁰ Pešmerga či pešmarga je název kurdských ozbrojených milicí, působících jako neoficiální kurdská armáda v Iráku, kde mají Kurdové rozsáhlou autonomii. (Zdroj: Kurdish Peshmerga. *The Kurdish Project* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://thekurdishproject.org/history-and-culture/kurdish-nationalism/kurdish-peshmerga/>)

²¹ *Kurdistan: An Invisible Nation* [online]. Miláno: Italian Institute For International Political Studies, 2016 [cit. 2021-9-2]. Dostupné z: <https://www.ispionline.it/it/publicazione/kurdistan-invisible-nation-15350>

²² RIVER, Charles. *The Kurds: The History of the Middle Eastern Ethnic Group and Their Quest for Kurdistan*. CreateSpace, 2017. ISBN 978-1982050894.

2 Teoretická východiska

Kapitola čtenáři představuje pojmy a teorie, které jsou nezbytné pro uchopení tématu menšin (minorit). Jednotlivé podkapitoly přibližují pojmy a teorie etnicit, národů a nacionalismu (a jeho transformace na Střední Východ). Dále pak také procesy, které se s životy minorit pojí – jako identita, asimilace, integrace, separatismus, propaganda a stereotypy s předsudky.

2.1 Etnicita a etnické skupiny

Termín etnicity se poprvé objevuje v Oxford English Dictionary v roce 1972. Využití tohoto slova se připisuje Davidovi Riesmanovi v roce 1953. Slovo „etnický“ má původ v řeckém *ethnos*, které původně znamenalo barbar či pohan. Tento termín byl v angličtině využíván k „rasovým“ charakteristikám. V USA se tento termín využíval jako eufemistické označení pro Židy, Italy, Iry a další skupiny, na které bylo nahlíženo jako méněcenné v rámci americké společnosti (dominantních anglosaských protestantů).²³

Dodnes existuje mnoho druhů přístupů k etnicitě. Všechna pojetí etnicity mají ovšem společné to, že pracují s klasifikací lidí a skupinovými vztahy. V současnosti si slovo etnicita stále zachovává spíše pejorativní tón „problémů menšin“. Termín etnicita odkazuje ke vztahu dané skupiny, která se odlišuje od členů ostatních skupin (jinými slovy členové těchto skupin se odlišují od členů ostatních skupin). Zároveň tyto skupiny velmi často zastávají pozici v odlišné sociální hierarchii.²⁴

Etnicita vzniká tam, kde je možné spatřovat jakési pravidlo rozdělení společnosti na „my“ a „oni“. Etnicita se vytváří na základě sociálního kontaktu. Příčinou kontaktů mezi jednotlivými skupinami, která má za následek vznik etnicity, může být celá řada, jako je např. populační růst, politická změna začleňující nové skupiny do jednotného politického systému, zahrnutí nových skupin do procesu výroby a směny ad.²⁵

Autor Clyde Mitchell ve svém díle *The Kalela Dance* zmiňuje: *Obyvatelé měst dávají najevo svůj etnický původ jazykem, kterým hovoří a obecně svým způsobem života. To umožňuje členům jiných kmenových skupin, aby své sousedy a známé dokázali okamžitě*

---

²³ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Přeložil Marek JAKOUBEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 51. ISBN 978-80-7419-053-7, s. 12.

²⁴ Tamtéž, s. 29.

²⁵ Tamtéž, s. 45-46.

zařadit do kategorií, které určují, jaký způsob chování vůči nim mají zvolit.²⁶ Ačkoliv autor prováděl toto pozorování v Africe (v tzv. Měděném pásu), je aplikovatelné i na jiné skupiny. Tímto dílem tak přispěl k definici tzv. kulturních stereotypů. Ty bývají povětšinou pejorativního rázu (pokud se podíváme na příklad Kurdů ve svých domovských státech, tak je možné usoudit, že se z pohledu většiny jedná spíše o pejorativní stereotypy). Stereotypy nemusí odpovídat realitě. Dle Eriksena si lidé stereotypy interpretují, aby si zjednodušili své pohledy na společnost. Zároveň v politickém kontextu a stereotypizaci „těch u moci“ si jednotlivci kompenzují svůj pocit bezmoci. Také často poskytují pocit výjimečnosti nás samých a neřesti „těch druhých“ a slouží tak k ospravedlnění uvažování a nadřazenosti vlastní skupiny.²⁷

Dlouhou dobu se termíny kulturní skupina a etnická skupina prolínala jako jedno a totéž. To bylo ovšem vyvráceno tím, že kulturní hranice nejsou jasně vymezené a nutně neodpovídají hranicím etnickým. Etnicita je aspektem vztahu a nikoli kulturním vlastnictvím určité skupiny (pokud je prostředí, ve kterém se nacházíme monoetnické, tak se tam s etnicitou nelze setkat, jelikož není komu kulturní odlišnosti sdělit). Nelze říci, že se etnické skupiny vyznačují sdílenou kulturou, jazykem, zvyky či náboženstvím, protože ne vždy je tomu tak (např. Kurdové nejsou v rámci náboženství jednotní). Některé etnické skupiny tak považují za svou ideologii koncept „rasy“ či „krve“ a jiné spíše „kritérium kulturních kompetencí“. Tak či tak není jednoduché jednoznačně hranice etnicity vytýčit. Etnicita tedy vzniká na základě kontaktu, nikoliv izolace. Zároveň v sobě zahrnuje jak podobnosti, tak rozdíly mezi kategoriemi osob.²⁸

Eriksen také zmiňuje, že mnozí badatelé chápou etnicitu jako možný nástroj k proprosazování potenciálních zájmů nebo maximalizaci hodnot.²⁹ Např. Roosens tvrdí: *Mnoho lidí změní svou etnickou identitu jen pokud tím mohou prosperovat.*³⁰ Jinými slovy – změni ji za účelem prospěchu.³¹ Nutno podotknout, že tento pohled je limitovaný argumenty jiných

---

²⁶ MITCHELL, J. C. (1956). *The kalela dance: aspects of social relationships among urban Africans in Northern Rhodesia*. [Manchester], Published on behalf of the Rhodes-Livingstone Institute by the Manchester University Press, s. 32.

²⁷ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Přeložil Marek JAKOUBEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 51. ISBN 978-80-7419-053-7, s. 55.

²⁸ Tamtéž, s. 65-70.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ V originále: *Many people change their ethnic identity only if they can profit by doing so.* (Zdroj: ROOSENS, Eugene. *Creating ethnicity: The process of ethnogenesis*. Newbury Park: Sage Publications, 1989, s. 13.)

³¹ ROOSENS, Eugene. *Creating ethnicity: The process of ethnogenesis*. Newbury Park: Sage Publications, 1989, s. 13.

antropologů, kteří říkají, že toto jednostranné tvrzení postrádá symbolický aspekt etnicity (tedy, že etnicita zkrátka není jen otázkou prospěšnosti).

Ve zkoumání etnicity se často setkáváme s primordialistickou a instrumentalistickou perspektivou. Barth tvrdí, že navzdory interakcím podél hranic a změnám v kulturním rámci odpovídajících skupin jsou etnické kategorie konstantami, na které je možné se v případě potřeby odvolat. Dále pak definuje tyto etnické askripce jako kategorické a které: *klasifikují jednotlivce na základě jejich nejobecnější základní identity, determinované pravděpodobně původem nebo prostředím*.³²

Cohen tento Barthův projev kritizoval jako primordialistický, jelikož definuje etnickou skupinu jako prakticky neměnnou (statické vnímání etnicity). Cohenův přístup se dá popsat jako instrumentalistický, kdy je tím nejdůležitějším politické fungování etnicity. V tomto pohledu etnicita nepotřebuje žádné historické či kulturní zdůvodnění a vyplývá z přítomných sociálních podmínek.³³ Rozdělení primordialismu a instrumentalismu zdůrazňuje duální charakter etnicity. Cohen tvrdí, že etnická organizace musí sloužit jak politickým cílům, tak také k uspokojování psychologických potřeb (sounáležitosti a smyslu).³⁴

2.1.1 Etnicita a rasa

Dle Eriksena bychom na rasu i etnicitu měli pohlížet jako na příbuzné. Odlišení se od většiny a přijetí své kulturní jedinečnosti sílí v souvislosti s etnickou kategorizací. Idea genetické (biologické) odlišnosti je silnější v rasovém uvažování a jednání. Jinými slovy se dá říci, že členové dané „rasy“ nemusí sdílet nějaké kulturní charakteristiky, aby byli vystaveni jinému zacházení.³⁵ Autor ovšem také poukazuje, že pojem „rasa“ není vědeckým pojmem a že se od kategorizace do ras v kontextu moderní genetiky upouští.³⁶

Etnicita je jakýmsi aspektem sociálního vztahu mezi jednotlivci, kteří se považují za odlišné od členů jiných skupin, jejichž existence si uvědomují a jsou s nimi v kontaktu. Jedná se tak o tzv. sociální identitu (kontrast vůči „těm druhým“).³⁷

---

³² BARTH, Fredrik. *Ethnic groups and boundaries: the social organization of culture difference*. Boston: Little, Brown and Co., 1969. ISBN 9780316082464, s. 13.

³³ COHEN, Abner. *Urban ethnicity*. London: Tavistock Publications, 1974. ISBN 0422740802, s. 12-15.

³⁴ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Přeložil Marek JAKOUBEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 51. ISBN 978-80-7419-053-7, s. 97.

³⁵ Tamtéž, s. 27.

³⁶ Tamtéž, s. 23.

³⁷ Tamtéž, str. 37.

2.1.2 Národ a nacionalismus

Nacionalismus zdůrazňuje kulturní spřízněnost svých stoupců, čímž zároveň staví bariéru ostatním, kteří se stávají vnějším elementem. Rozlišovacím prvkem nacionalismu je vztah ke státu. *Nacionalista věří, že politické hranice se mají překrývat s hranicemi kultury.*³⁸ Nutno podotknout, že některé etnické skupiny žádají uznání a kulturní práva, ale vládu nad státem nepožadují. V případě Kurdů nejde jednoznačně říci kam se řadí. Někteří stát požadují a někteří se spokojí s větší autonomií. Autor dále poukazuje na to, že pokud se političtí vůdci nějaké skupiny rozhodnou pro tento cíl stává se z této etnické skupiny nacionalistické hnutí.³⁹

Hroch podotýká, že je nutné termín nacionalismus vnímat v kontextu slova od kterého je reálně odvozen – tedy od slova „národ“, a měl by být užíván právě jen v kontextu národa. Samotný termín nacionalismus, je pouze novotvar odvozený ve většině evropských jazyků od latinského *natio*. Hroch upozorňuje, že samotné vymezení definice národa není jednoduché. Co ovšem vnímá je, že se při snaze definovat národ vyskytovaly dvě krajní polohy. Na jedné straně je představa, že národ je určován objektivními, tedy na vůli jedince nezávislými faktory a okolnostmi. Druhá strana zastává názor, že národ je určen především tím, že se určitá množina lidí za národ považuje. V kontextu národa se využívají čteně pojmy konstruktivismus a primordialismus (či „esencialismus“). Ne vždy ovšem jsou tyto pojmy neslučitelné. Národ lze chápat jako existující množinu lidí – velkou sociální skupinu, jejíž příslušníci si uvědomují svou příslušnost k této skupině (národ je jejím rámcem pro sdružování se).⁴⁰

Pro národ byly vždy nenahraditelnými znaky:

- příslušníci si jsou vědomi, že k sobě patří a jsou spojeni minulostí,
- za druhé komunikují spolu navzájem intenzivněji než s dalšími skupinami (to je často v kontextu jazykovém),
- tvoří pospolitost občanů (jsou si rovni, ale liší se sociálně a profesně)

---

³⁸ GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. 2. vyd. Praha: Josef Hříbal, 1993. Poznání (Hříbal). ISBN 80-901-3811-X.

³⁹ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Přeložil Marek JAKOUBEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 51. ISBN 978-80-7419-053-7, s. 28.

⁴⁰ HROCH, Miroslav. Evropský národ vs. globalizovaný nacionalismus. *Kulturní studia*. 2021, 2-18. DOI: <https://dx.doi.org/10.7160/KS.2021.150101>

Druhou polohou „národa“, která je dle autora více opomíjená je „abstraktní kulturní pospolitost“. Jedná se o nahlížení na národ jako na celek a bez sociální stratifikace (která je zmíněna výše). Tato idea národa jako jakési abstraktní hodnoty se rodila v období utváření novodobého národa, ačkoliv ale měla u mnohých evropských národů mnohem starší původ.

Hroch také zmiňuje termín nacionalismus a jeho světově spíše negativní konotaci. Jestliže někoho nazveme nacionalistou, míníme to ve většině případů spíše negativně či kriticky. Někteří autoři se věnovali neutralizaci termínu, ale tyto snahy byly spíše neúspěšné. Dodnes se například němečtí autoři vyjadřují o nacionalismu spíše negativně. Ovšem mnoho současných autorů označuje nacionalismus dle situace – tedy někdy pozitivní a někdy negativní.⁴¹

Mnoho autorů vnímá nacionalismus v kontextu odvolávání se na entitu, kterou tito lidé nazývají národem. Převážně se jedná o kritické označení postojů, které se váží ve vztahu ke skupině, která je podle těchto kritiků v podstatě uměle vytvořená či manipulativně vykonstruovaná nacionalisty (většinou s cílem dostat se k moci či naplnit jiné své cíle).⁴²

Nacionalismus se jako termín objevil teprve na přelomu 19. a 20. století, tedy v době, kdy byla většina evropských národů již ustálena. Jednalo se tedy na rozdíl od termínu „národ“ jenž má své kořeny již ve středověku, o odvozený novotvar. V humanismu a poté osvícenství je termín národ zmiňován ve všech jazykových variantách (a spíše pozitivně či neutrálně). Z tohoto důvodu se na prahu 19. století vytváří nový obsah tohoto pojmu: národ se stává hodnotou sám o sobě (je vnímán jako přínos ke kulturní rozmanitosti lidstva). Pojem se pak stává jakousi kolébkou či domovem všech svých příslušníků, tedy občanů (v abstraktním smyslu). Osvícenství tak učinilo z termínu národ jeden z běžných nástrojů rozboru společenských a politických problémů (úvahy o hrdosti, národní povaze atp.).⁴³

2.1.3 Nacionalismus a Střední Východ

Jak zmiňuje Hroch, pojetí národa jako takového je evropským pojmem, který byl uchopen v době osvícenství. Je ovšem nutné zmínit, že také Střední Východ zažil své osvícenství (ačkoliv ovlivněné tím evropským), a tím i formování konceptu národu. Ve své knize *The Islamic Enlightenment: The Modern Struggle between Faith and Reason*, tento proces transformace popisuje Christopher de Bellaigue. Dle něj islámské osvícenství

---

⁴¹ HROCH, Miroslav. Evropský národ vs. globalizovaný nacionalismus. *Kulturní studia*. 2021, 2-18. Dostupné z: doi: <https://dx.doi.org/10.7160/KS.2021.150101>

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž.

vstoupilo do krize v ten moment, kdy přišla 1. světová válka (která rozbila Osmanskou říši a rozdělila arabský svět mezi koloniální státy). Došlo také ke zrodu Turecka jako národního státu a vzniku nacionalistického Íránu po britských a později amerických intervencích. Objevuje se rozpor mezi hodnotami svobody, které hlásá „Západ“, a jeho jednáním, které se rovná podmanění sousedních civilizací. Nátlak, který nyní přichází s osvícením (tzv. osvícením na příkaz) umožňuje konzervativním nepřítelům osvícenství získat převahu a zdiskreditovat myšlenku osvícenství jako osvobození. Vlivem kolonialismu se Střední Východ po 2. světové válce začíná přiklánět ke konceptu své původní kultury. Osvícenský koncept, který se vyznačoval organizováním společnosti racionálně, je dobyt konceptem nacionalistickým. Cílem je co nejvíce zvýšit sílu původní společnosti, která nyní uvažuje skrze importovaný koncept „národa“. K tomu se nebojí využít vojenské síly, které se nakonec ukážou jako neúčinné. Lidé začnou volat po návratu k původním islámským kořenům. Důsledkem je prosazování nové verze islámu – tedy verze, která nemá mnoho společného s původním chápáním náboženství, ale silně souvisí s touhou odrazit cizí vlivy. Nejvíce propuká tam, kde tyto cizí vlivy působily nejvíce – v Afghánistánu a Iráku (ale také zemích, které nemusely čelit vojenské invazi, od Íránu až po Maroko).⁴⁴

2.2 Identita

Existuje spousta definic identity. Jednou z nich je definice od Hogga a Abramse: *Identita je představou lidí o tom, kdo jsou, jací jsou a jaký je jejich vztah k ostatním.*⁴⁵ Či dle Wenda: *...relativně stabilní, role-specifická chápání a očekávání ohledně sebe sama.*⁴⁶

Identita se podle politologa Jamese Fearona dělí na sociální a osobní. V prvním smyslu „identita“ jednoduše odkazuje na sociální kategorii, tedy soubor osob označených pomyslnou nálepkou a rozlišených pravidly určujícími členství a (údajně) charakteristické rysy či atributy. V druhém případě – osobní identity – je identita rozlišující charakteristikou

---

⁴⁴ HOTTINGER, Arnold a Christopher de BELLAIGUE. Refuting the 'westernisation' narrative. *Qantara* [online]. 2017 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://en.qantara.de/content/enlightenment-in-the-islamic-world-refuting-the-westernisation-narrative?nopaging=1>

⁴⁵ ABRAMS, Dominic; HOGG, Michael A. *Social identifications: A social psychology of intergroup relations and group processes*. Routledge, 2006, s. 2.

⁴⁶ WENDT, Alexander. Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. *International organization*, 1992, s. 397.

(či vícero charakteristikami), na kterou je člověk zvláště hrdý nebo ji považuje za společensky navazující (a v podstatě neměnnou).⁴⁷

V kontextu separatismu se spíše uvažuje v rámci sociální identity, tedy identity skupiny. Separatistická hnutí využívají formu *identity politics*, přístupu, ve kterém se jedinci ztotožňují s vybranou skupinovou identitou (ať už etnickou, náboženskou, kulturní, aj.) a prosazují politické agendy v reakci na opresi, které čelí ze strany jiné skupiny. Právě tato společná oprese je zároveň společnou identitou skupiny.⁴⁸

Právě identita je zajímavou otázkou v kurské otázce. Dle informátora Maniho Parsy mezi jednotlivými Kurdy existuje často napětí a tendence povyšovat své „kurdství“ nad ta ostatní. Většinou z důvodu geografie a historického přesvědčení, že právě oni jsou „ti praví“. Někdy se lze setkat s tím, že jsou Kurdové rozděleni nejen geograficky a jazykově, ale také např. politikou.⁴⁹

2.3 Asimilace

Asimilace je procesem, kterým se daná společenská skupina (např. skupina migrujících) stává součástí jiné (majoritní) skupiny. Asimilace znamená plnou akceptaci minoritní skupiny skupinou majoritní, ale také akceptaci kultury majoritní skupiny skupinou minoritní. Proces asimilace může probíhat i částečně oboustranně (v případě, kdy minoritní skupina své kulturní znaky předává skupině majoritní, která je pak integruje do svého kulturního prostředí). Plnou asimilací se pak míní připojení nových členů do dané společnosti tak, že nejsou odlišitelní od původních členů společnosti. Obecně se vnímá jako přirozenější proces ten, kdy si minoritní skupina zanechá své specifické kulturní znaky (či je i přímo přenáší do majoritní společnosti).⁵⁰

Stručně řečeno proces asimilace tedy zahrnuje převzetí rysů dominantní kultury do takové míry, že se asimilující skupina stane sociálně nerozlišitelnou od ostatních (majoritních) členů společnosti. Asimilace jako taková je nejextrémnější formou

---

⁴⁷ FEARON, James D. What is identity (as we now use the word). *Unpublished manuscript, Stanford University, Stanford, Calif*, 1999, s. 2.

⁴⁸ SVRČEK, Filip. *Separatismus a jeho vliv na bezpečnostní prostředí*. Zlín, 2021. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Jan Valouch, s. 13.

⁴⁹ Informátor Mani Parsa, MA in Iranian studies (Persian language and Culture), University of Leiden.

⁵⁰ PETRUSEK, Miloslav. Asimilace. *Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Asimilace>

akulturace⁵¹. Ačkoli asimilace může být vynucena silou nebo vznikne dobrovolně, je pro minoritní skupinu zřídka možné zcela nahradit své předchozí kulturní praktiky (náboženství, preference ve stravování, proxemiku - např. fyzická vzdálenost mezi lidmi v dané sociální situaci a estetiku).⁵²

K pokusům přimět menšinové skupiny k asimilaci docházelo ve světových dějinách často. Nucená asimilace původních obyvatel byla zvláště běžná v evropských koloniálních říších 18., 19. a 20. století. V Severní a Jižní Americe, Austrálii, Africe a Asii si koloniální politika vůči domorodým národům často vynucovala jejich náboženské přeměny, odebírala děti z jejich rodin, podkopávala místní ekonomiky a měnila genderové role přesunem odpovědnosti za zemědělství nebo jiné formy výroby z žen na muže. Nucená asimilace je zřídka úspěšná a obecně má trvalé negativní důsledky pro kulturu příjemce (v tomto případě domorodých národů).⁵³

2.4 Integrace

Integrace by se dala podle Holznera definovat jako množina objektů, které spolu souvisejí tak, že tvoří integrální celek. „Integrace“ tedy obecněji označuje vztah mezi částmi, které představují celek. Tento celek má své vlastní odlišné atributy, své hranice, a je tak rozpoznatelný jako samostatná strukturovaná entita.⁵⁴

Dle Slowíka je sociální integrace sjednocování či spojování v nový celek, který obsahuje ideje obou stran. Komplikace pak nastávají v případech etnických menšin, které se od majoritní společnosti odlišují a nejsou tak jednoduše schopny socializace. Je nutné tyto skupiny aktivně podporovat a vytvářet pro ně vhodné podmínky.⁵⁵

V kontextu této práce se integrací rozumí zapojování Kurdů do většinové (majoritní) společnosti (v cílových zemích).

---

⁵¹ Akulturací se rozumí proces sociálních a kulturních změn, které vznikají v důsledku kontaktů jiných kultur. (Zdroj: SOUKUP, Václav. Akulturace. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Akulturace>)

⁵² PAULS, Elizabeth P. Assimilation. *Britannica* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/assimilation-society>

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ HOLZNER, Burkart. The concept “integration” in sociological theory. *The Sociological Quarterly*, 1967, s. 51-62.

⁵⁵ SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika: Integrace a inkluze. *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 26. 6. 2012 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/16169/SPECIALNI-PEDAGOGIKA-INTEGRACE-A-INKLUZE.html>

Základními doménami integrace se dle Agera a Strangové rozumí zaměstnanost, bydlení, vzdělání, zdraví. Dále to jsou pak sociální vztahy, jazyk a kulturní povědomí, bezpečnost, stabilita a v neposlední řadě práva a občanství.⁵⁶

2.5 Separatismus

Slovo separatismus pochází z latinského *separo*, tedy oddělit.⁵⁷ Separatismus je možné definovat mnoha způsoby. Jan Blažek separatismus popisuje jako oddělení se od původního státu, ale při zachování své územní celistvosti.⁵⁸

Separatismus lze tedy obecně vnímat jako hnutí či tendenci lidí se společnou identitou na základně které se cítí omezování se vymezit / oddělit od hierarchicky nadřazeného objektu (často státního zřízení). Tato vymezující společná identita může být náboženského, etnického, kulturního, ekonomického, politického či jiného charakteru. Ne vždy se ovšem jedná o odtržení se od vyšší entity – státu. Může se jednat i o posílení autonomie pro svou skupinu či získání nezávislosti.⁵⁹ Alexis Heraclides separatistické hnutí popisuje jako: *aktivní politické hnutí v rámci nezávislého státu, které aspiruje na nějakou formu územního separatismu, od autonomie po nezávislost.*⁶⁰ Existují různé typy separatistických hnutí. Jedním z nich je secesní hnutí, jehož cílem je úplná nezávislost na státu. Dalším je hnutí usilující o větší autonomii, tedy určité úrovně teritoriální samovlády. Dále pak iredentistické hnutí – cílem je oddělení určitého území od státu s cílem připojení k jinému.⁶¹

Ačkoliv se separatismus často neobejde bez násilných konfliktů, je nutné jej vnímat jako důležitý faktor uspořádání světových hranic. Mnoho dnešních států vzniklo právě skrze separatistická hnutí.⁶²

---

⁵⁶ AGER, Alastair; STRANG, Alison. Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 2008, s. 169-170.

⁵⁷ *Separo*. *WordSense dictionary* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z:

<https://www.wordsense.eu/separo/#Latin>

⁵⁸ BLAŽEK, Jan. Přemysl Rosůlek. *Středoevropské politické studie Central European Political Studies Review* [online]. 2015, **17**(3-4), 386-392 [cit. 2022-03-29]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: doi:10.5817/CEPSR.2015.34.386

⁵⁹ SVRČEK, Filip. *Separatismus a jeho vliv na bezpečnostní prostředí*. Zlín, 2021. Dostupné také z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/46089/svr%C4%8Dek_2021_dp.pdf?sequence=-1. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Jan Valouch, s. 12.

⁶⁰ HERACLIDES, Alexis. Secession, Self-Determination and Nonintervention: In Quest of a Normative Symbiosis. *Journal of International Affairs* [online]. 1992 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/24357363>

⁶¹ GOUMENOS, Thomas. *Separatism and secession: a short conceptual clarification* [online]. 16. 11. 2015, [cit. 2022-03-29]. Dostupné z:

https://www.academia.edu/29980141/_Separatism_and_secession_a_short_conceptual_clarification

⁶² Tamtéž, s 11.

2.6 Propaganda a dezinformace

Termín slova propaganda spadá do Vatikánu na konci 16. století. Slovo pochází z latinského *Sacra Congregatio de Propaganda Fide* (Svatá kongregace pro šíření víry), založená papežem v r. 1597.⁶³ Později termín nabyl pejorativního charakteru v kontextu protireformace. Od té doby mu tato negativní konotace zůstala.⁶⁴ Obecně se dá propaganda definovat jako: *Záměrné, institucionalizované šíření politicky zaměřených idejí, postupů, celých ideologií, politických doktrín a teorií v širší nebo užší veřejnosti.*⁶⁵

Součástí propagand jsou tzv. kontrapropagandy, tedy *aktivní vyvracení a potlačování protichůdných nebo neidentických propagandistických konceptů.*⁶⁶ Souboj těchto tvrzení často vyústí až v psychologické války, kdy už nejde jen o vyvrácení postojů či změnu politického chování, ale i o dosažení konkrétních cílů při mezinárodních konfliktech (často i válečných). V rámci propagand pak lze termín rozdělit na černou a bílou. Ta první pracuje s polopravdami (dezinformacemi a skandalizací). Ta druhá – bílá, respektuje určitá základní etická pravidla a klade si spíše světonázorové cíle.⁶⁷

Termín dezinformace je pak dle sociologického slovníku: *Jakákoliv zkreslená, falešná informace, používaná s cílem ovlivnit jednotlivce i určitou skupinu lidí určitým žádoucím způsobem.*⁶⁸

2.7 Stereotypy a předsudky

Původ slova stereotyp pochází z řeckého *stereós*, což znamená pevný či tvrdý a *týpos*, které je možné přeložit jako formu, charakter či úder. Společně tedy slovo přeložíme jako „pevnou formu“.⁶⁹

---

⁶³ Propaganda. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Propaganda>

⁶⁴ Definice dezinformací a propagandy. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

⁶⁵ Propaganda. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Propaganda>

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Dezinformace. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dezinformace>

⁶⁹ REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. LEDA, 2001. Dostupné také z: http://sehr.g.at.ua/_ld/0/55_rejzek_j_cesky_.pdf, s. 633.

Stereotyp se jako odborný termín poprvé objevil v roce 1922, kdy jej ve svém díle *Public Opinion* definoval americký novinář a filozof Walter Lippmann jako: *Zkreslený obraz v mysli člověka, nevyházející z osobní zkušenosti, ale odvozený kulturně.*⁷⁰

V sociologii jsou stereotypy vnímány jako zjednodušené a zkreslené představy, které si jedinci nebo sociální útvary přebírají o sobě a o jiných jedincích nebo sociálních útvarech.⁷¹

Předsudkem se míní situace, kdy je o daném předmětu souzeno předčasně nebo bez přiměřené znalosti. Předsudky jsou nejčastěji negativní, ale mohou být i pozitivní.⁷² Dle Hayesové jsou stereotypy částí předsudků, které se aktualizují, když posuzujeme jiné kultury. Příslušníkům specifické kulturní skupiny připisujeme charakteristické vlastnosti, jejich chování i příčiny. Vše je interpretováno z existujících stereotypů, bez ohledu na reálné projevy a příčiny.⁷³

---

⁷⁰ Framing the Issues: Defining “Stereotype”. *Teaching The Middle East* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <http://teachmiddleeast.lib.uchicago.edu/historical-perspectives/middle-east-seen-through-foreign-eyes/islamic-period/framing-the-issues/issue-02.html>

⁷¹ GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1993. ISBN 80-856-0528-7, s. 453.

⁷² HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8763-9, s. 121-127.

⁷³ HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8763-9, s. 121-127.

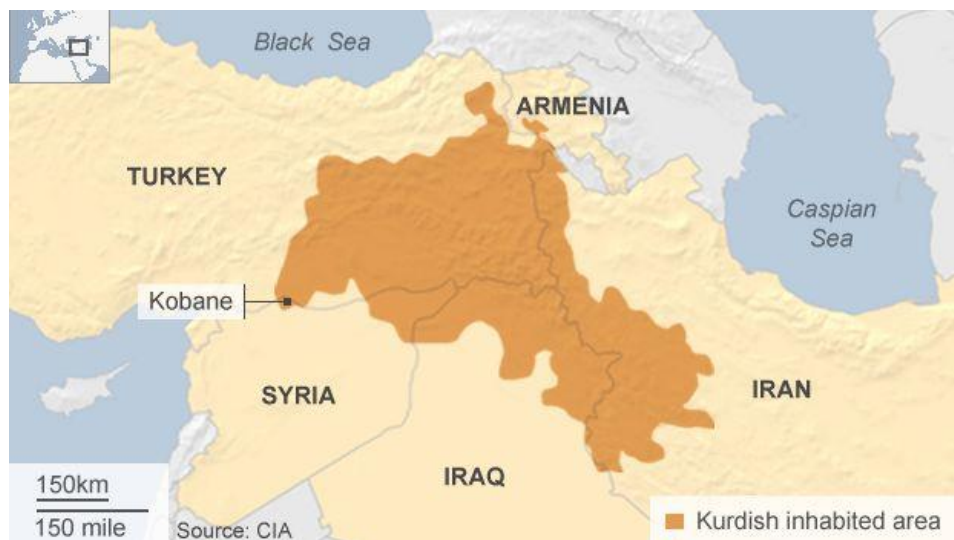
3 Vlastní práce

První část této kapitoly seznamuje čtenáře s Kurdy jako etnikem, oblastí Kurdistánu, náboženstvím, kurdskou historií a politickou situací v jednotlivých zemích, na jejichž území Kurdové žijí – tedy v Sýrii, Turecku, Íránu a Iráku a jejichž události silně ovlivnily tendence respondentů emigrovat či utéct.

Další část této kapitoly je věnována tématům, která byla probírána v rámci rozhovorů s respondenty. Ti byli v rozhovorech tázáni na okolnosti jejich útěku či emigrace, život v cílových zemích (ČR a Německu), na práci a studium, navazování sociálních vazeb, rodinu, kulturu a náboženství a zájem o politiku (či jejich politické působení).

3.1 Kurdové

Kurdové jsou indoíránským národem původem z horských oblastí tzv. Kurdistánu⁷⁴ tedy oblasti, která zasahuje do jihovýchodního Turecka, severozápadního Íránu, severního Iráku a severní Sýrie. Obrázek č. 1 na mapě vyznačuje tuto oblast.

Obrázek 1- Kurdy osídlená území⁷⁵

⁷⁴ Jedná se o geokulturní území, kde Kurdové tvoří prominentní majoritní populaci.

⁷⁵ Kurdish inhabited area. *BBC News* [online]. 2019 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29702440>

Kurdskou populaci je velice těžké přesně vyčíslit. Jednotlivé odhady se pohybují od 20-45 milionů lidí.⁷⁶ Nejčastěji se však udává okolo 25-35 milionů⁷⁷ (do populace se řadí také komunity z Arménie, Gruzie, Kazachstánu, Libanonu, Sýrie a Evropy, ale čísla mohou být zavádějící vzhledem ke kritériu etnicity, náboženství, jazyka, ale také politické manipulaci). Kurdština je íránským jazykem, který je příbuzný s perštinou a paštštinou.⁷⁸

O původu jména Kurd existují různé teorie. Podle jedné z teorií pochází ze střední perštiny jako *kwrt*, což je termín „nomád“ či „obyvatel stanu“. Po dobytí Persie muslimy se začal využívat arabský název *kurd* a byl používán konkrétně u kočovných kmenů.⁷⁹ Předpokládá se, že Kurdové jsou heterogenního původu a kombinují řadu dřívějších kmenových nebo etnických skupin včetně Lullubi, Guti, Cyrtians, Carduchi.⁸⁰

Kurdové mají rozdílné jazyky, náboženství a kulturu. Přesto stejně tak jako např. Židé a Palestinci hledají svoji zemi k sebeurčení, což se jim vlivem různých politických, vojenských konfliktů, ale také vlastní rozličností nedaří.

Kurdští nacionalisté tvrdí, že jsou potomci Médů, íránského kmene, který zde žil před 2600 lety.⁸¹ Kurdové jsou jakýmsi mixem nomádů a usedlíků v závislosti na oblastech, kde se vyskytují (ať už v horách či nížinách).⁸²

3.1.1 Jazyk

Na obrázku 2 jsou zobrazeny kurdské jazyky dle oblastí. Vezmeme-li Kurmanji (také nazýváno severní kurdštinou), tak se jedná o jazyk převažující u Kurdů v Turecku, ale také na severovýchodě Íránu. Zajímavostí je, že právě na severozápadě jsou Kurdové izolováni mimo oblast Kurdistánu proto, že tam byli vysláni na konci 16. století, aby chránili Persii

---

⁷⁶ The Kurdish population. *Fondation Institut Kurde de Paris* [online]. 12.1. 2017 [cit. 2021-10-5]. Dostupné z: <https://www.institutkurde.org/en/info/the-kurdish-population-1232551004>

⁷⁷ RIVER, Charles. *The Kurds: The History of the Middle Eastern Ethnic Group and Their Quest for Kurdistan*. CreateSpace, 2017. ISBN 978-1982050894.

⁷⁸ The Editors of Encyclopaedia Britannica. Kurd: History, Culture, & Language. *Britannica* [online]. 17. 12. 2019 [cit. 2021-10-5]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Kurd#ref284088>

⁷⁹ ASATRIAN, Garnik. Prolegomena to the Study of the Kurds. *Iran and the Caucasus* [online]. 2009, [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: doi:10.1163/160984909X12476379007846. s. 22-24.

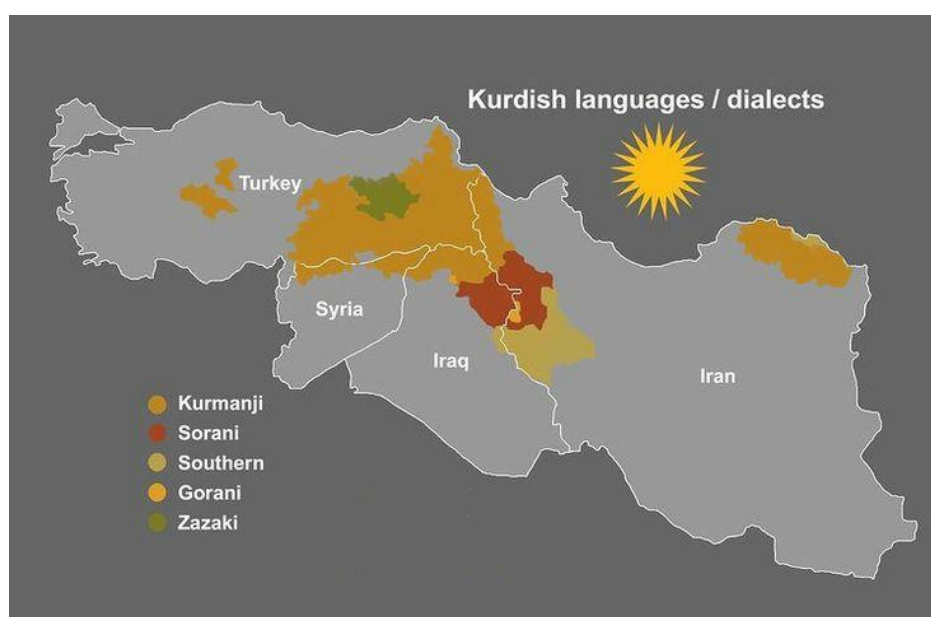
⁸⁰ BOIS, Thomas, D.N. MACKENZIE a Vladimir MINORSKY. Kurds, Kurdistan. *Encyclopaedia of Islam, Second Edition* [online]. 2012 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: http://dx.doi.org/10.1163/1573-3912_islam_COM_0544

⁸¹ NEZAN, Kendal. Who Are the Kurds?: A brief survey of The History of the Kurds. *Institut Kurde de Paris* [online]. [cit. 2021-10-28]. Dostupné z: https://www.institutkurde.org/en/institute/who_are_the_kurds.php

⁸² RIVER, Charles. *The Kurds: The History of the Middle Eastern Ethnic Group and Their Quest for Kurdistan*. CreateSpace, 2017, ISBN 978-1982050894, s. 6

před turkmenskými nájezdy. Jednalo se o 45 tisíc rodin. Oblast, kterou tito Kurdové osídlili se nazývá Khorasani (česky Chorásán) a těmto Kurdům se říká chorásánští Kurdové.⁸³

Sorání⁸⁴ je jazyk, kterým hovoří Kurdové v Iráku a Íránu. Jazykem na mapě označeným jako „Southern“ hovoří také značná část Kurdů v Íránu. Jedná se o jazyk té skupiny Kurdů, kteří jsou poměrně asimilovaní. Vnímají se převážně jako Íránci-Kurdové. Jejich náboženským vyznáním je šiitský islám.⁸⁵ Gorani je lingvisticky oddělený íránský jazyk. Všechny gorani dialekty jsou ovlivněny kurdštinou lexikálně i morfologicky, ale oproti dalším kurdským dialektům je gorani značně odlišný.⁸⁶ Zazaki je jazyk, kterým hovoří etnická skupina Zazů⁸⁷, kteří jsou často vnímáni jako Kurdové (často sami sebou).

Obrázek 2 - Mapa kurdských jazyků / dialektů⁸⁸

3.2 Kurdové a náboženství

Mezi hlavní náboženství, ke kterým se Kurdové hlásí patří jednoznačně islám, ke kterému se údajně hlásí až 75 % Kurdů. Skutečnost je ovšem velice těžké vyčíslit, jelikož mnohdy Kurdové nemohou své náboženství veřejně přiznat. Kurdové se dále hlásí

⁸³ ALI MADIH, Abbas. *The Kurds of Khorasan. Iran and the Caucasus*. Brill Academic Publishers, 2007, s. 14.

⁸⁴ Tímto jazykem hovoří jedna z respondentek z Íránu.

⁸⁵ Informátor Mani Parsa, MA in Iranian studies (Persian language and Culture), University of Leiden.

⁸⁶ JÜGEL, Thomas. Parvin Mahmoudveysi, Denise Bailey. The Gorani language of Zarda, a village of West Iran. *Abstracta Iranica. Revue bibliographique pour le domaine irano-aryen*, 2016, s. 34-36.

⁸⁷ Jedna z respondentek se v rozhovoru označila jako Zaza-Kurdish a hovoří jazykem Zazaki.

⁸⁸ Z archivu informátora této práce.

k alevismu, jezídismu a zoroastrismu. Mezi Kurdy se také někdy zmiňuje judaismus či křesťanství. Tyto skupiny jsou ovšem velice malé. V rámci této práce jsou proto představeny hlavní čtyři náboženství, ke kterým se Kurdové hlásí (včetně respondentů této práce).

3.2.1 Islám

Islám je světové náboženství vyhlášené prorokem Mohamedem v 7. století našeho letopočtu v Arábii. Arabský termín *islām*, doslova „vzdání se“, osvětluje základní náboženskou myšlenku islámu – že věřící (nazývaný muslim) přijímá odevzdání se do vůle Alláha (v překladu Boha). Alláh je považován za jediného Boha – stvořitele, udržovatele a obnovitele světa. Vůle Alláha, které se musí lidské bytosti podřídít, je známá prostřednictvím posvátných textů, Koránu, který Alláh zjevil svému poslu Mohammedovi. V islámu je Mohammed považován za posledního z řady proroků (včetně Adama, Noeho, Abraháma, Mojžíše, Šalomouna a Ježíše) a jeho poselství současně završuje a završuje „zjevení“ připisovaná dřívějším prorokům.⁸⁹

Náboženství, které Mohammed učil v malé skupině stoupenců, si zachovalo svůj důraz na nekompromisní monoteismus a přísné dodržování určitých základních náboženských praktik. K roku 2019 bylo na celém světě více než 1,8 miliardy muslimů.⁹⁰ Přestože v rámci islámu vzniklo mnoho sektářských hnutí, všichni muslimové jsou vázáni společnou vírou a pocitem sounáležitosti s jedinou komunitou.⁹¹

Možná dvě třetiny nebo tři čtvrtiny Kurdů jsou ortodoxní sunnitští muslimové. Většina z nich následuje šafi'i mazhab (školu islámské jurisprudence), což je odlišuje od jejich tureckých a arabských sunnitských sousedů, kteří obecně vyznávají hanafijskou školu. Pro některé Kurdy se proto šafi'i mazhab stal jedním z vnějších znaků, kterými prosazují svou etnickou identitu. Islámské právo má pravidla pro prakticky všechny aspekty lidského chování a čtyři mazhaby mají mírně odlišné výklady těchto pravidel. Šafi'i provádějí například ranní modlitbu dříve než Hanafis, během modlitby mají ruce v jiné poloze a mají jiná pravidla pro to, co narušuje rituální čistotu. Takové drobné detaily v chování Kurdové

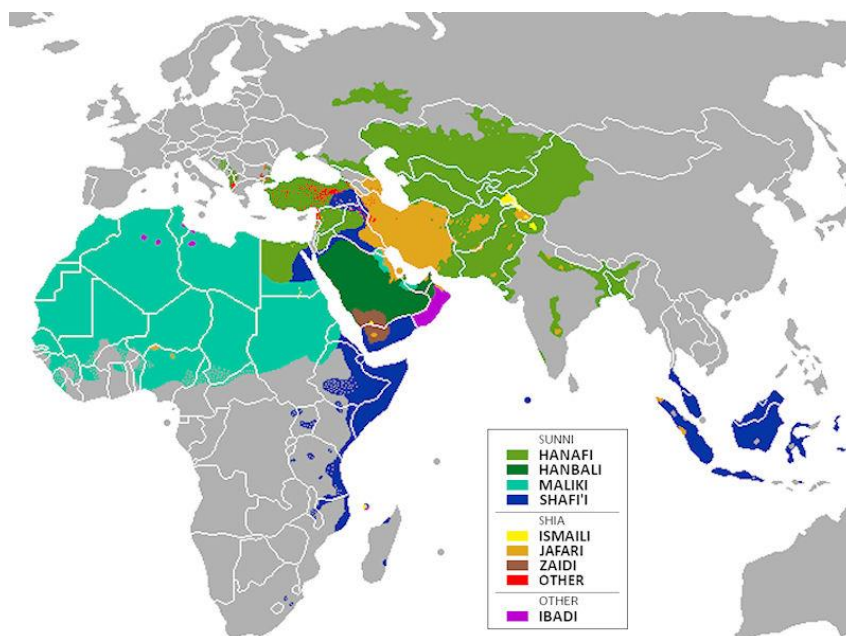
⁸⁹ RAHMAN, Fazlur, Muhsin S. MAHDI a Annemarie SCHIMMEL. Islam. *Encyclopedia Britannica* [online]. 17. 8. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Islam>

⁹⁰ DIAMANT, Jeff. The countries with the 10 largest Christian populations and the 10 largest Muslim populations. *Pew Research Center* [online]. 1. 4. 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/04/01/the-countries-with-the-10-largest-christian-populations-and-the-10-largest-muslim-populations/>

⁹¹ RAHMAN, Fazlur, Muhsin S. MAHDI a Annemarie SCHIMMEL. Islam. *Encyclopedia Britannica* [online]. 17. 8. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Islam>

občas záměrně používali, aby se distancovali od Turků a Arabů. V Íránu je rozdíl mezi sunnitskými Kurdy a šíitskými Peršany a Ázerbájdžánci ještě nápadnější. Po íránské revoluci se většina íránských Kurdů postavila proti myšlence islámské republiky a důležitou roli zde sehrál sunnitsko-šíitský antagonismus.⁹²

Obrázek 3 - Mapa islámu⁹³

Nejjihnější část Kurdistánu, provincie Kermanshah v Íránu a okresy Khanaqin a Mandali v Iráku, jsou převážně šíitské. Šíitští Kurdové z Íránu se nikdy neúčastnili kurdského národního hnutí; v prvních letech po revoluci mohla ústřední vláda snadno rekrutovat Kurdy z Bakhtaranu (provincie dříve známá jako Kermanshah), aby bojovali proti vzbouřeným Kurdům dále na sever. Na druhou stranu v Iráku nikdy nedošlo k tak jasnému rozkolu mezi sunnitskými a šíitskými Kurdy. Zajímavý je případ kurdského kmene Feylis, šíitské komunity v Bagdádu, kteří nejsou uznáváni jako iráctí občané kvůli jejich údajnému nebo skutečnému íránskému původu (původní stanoviště kmene Feyli se rozprostírá na irácko-íránské hranici v nejjihnější části Kurdistánu, kolem Qasr-i Shirin a Mandali). Feyli

⁹² BRUINESSEN, Martin van. Religion in Kurdistan. *Kurdish Times* [online]. New York, 1991, 2-3 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: https://www.academia.edu/6265981/Religion_in_Kurdistan

⁹³ World Wide Distribution of Islam. *Global Security* [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-population.htm>

z Bagdádu mluví arabsky, ale postupně se začali považovat za Kurdy (a jsou tak i Kurdy akceptováni); někteří Feyliové dokonce hráli hlavní roli v kurdském hnutí.⁹⁴

Vztah náboženství a nacionalismu byl v Kurdistánu často napjatý a ambivalentní. Mnoho předních nacionalistů bylo bezbožných nebo alespoň nespokojených se silným vlivem mullů a šejků. Na druhou stranu to byli obvykle ortodoxní muslimové, kteří tvořili páteř kurdského hnutí (na což upozorňuje Bruinessen).⁹⁵

3.2.2 Alevismus

Alevité jsou náboženská komunita na periférii šíitského islámu. Jméno *Alevi* znamená „Přívrženci Aliho“, což odkazuje na Mohamedova zetě a bratrance ‘Ali ibn Abi Talib, který se těší mimořádné úctě mezi alevity. Alevismus byl údajně vyvinut ve střední Anatólii během 13. století potulnými muslimskými mystiky. Zahrnuje prvky předislámského tureckého šamanismu a aspekty hlavního proudu šíitského islámu, který jej ovlivnil prostřednictvím kulturních kontaktů se safavidským Íránem. Alevismus nikdy nebyl jednotnou a homogenní komunitou, ale vždy měl různé podskupiny. Alevité po staletí praktikovali své rituály v tajnosti, což vyvolalo mezi sunnitskými muslimy podezření a nejrůznější fámy. Současní alevité se stále musí potýkat s touto nedůvěrou a jsou sunnity často považováni za kacíře. Označení *alevi* se začalo používat na počátku 20. století jako souhrnné označení pro řadu náboženských skupin, jako jsou beктаši, tahtacı a abdal, a dnes se používá namísto dřívějšího pejorativního výrazu *kızılbaş* (v překladu „Rudé hlavy“). Alevité jsou největší náboženskou menšinou v Turecku, kde se jejich počet odhaduje kolem 15 milionů. Velké skupiny jsou také v Evropě, zejména v Německu a Rakousku. Zhruba dvě třetiny alevitů mluví turecky. Druhá třetina mluví kurdsky a zazaki.⁹⁶⁹⁷

V 80. letech 20. století prošla komunita takzvaným „Alevi revival“, tedy procesem odhalení a otevřenosti, který lze částečně vysvětlit jako reakci proti reislamizaci turecké společnosti. Dnes alevité provádějí své obřady a otevřeně vyjadřují své přesvědčení.⁹⁸

Jasně definovat „alevitský systém víry“ je obtížné. Za prvé, „alevi/kızılbaş“ neodkazuje na homogenní skupinu, ale na několik skupin, které sdílejí některé základní rysy

---

⁹⁴ BRUINESSEN, Martin van. Religion in Kurdistan. *Kurdish Times* [online]. New York, 1991, s. 2-3 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: https://www.academia.edu/6265981/Religion_in_Kurdistan

⁹⁵ Tamtéž, s. 2-3.

⁹⁶ Zazaki hovoří také jedna z respondentek této práce pocházející z Turecka.

⁹⁷ PROCHÁZKA-EISL, Gisela. The Alevis. *Oxford Research Encyclopedias* [online]. 5. 4. 2016 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://oxfordre.com/religion/view/10.1093/acrefore/9780199340378.001.0001/acrefore-9780199340378-e-101>

⁹⁸ Tamtéž.

vyznání, i když si zachovávají individuální rozdíly. Neexistují žádné přísné doktríny. Projevy víry, které existují, nejsou uvedeny písemně v posvátné knize, ale jsou vyjádřeny v bohatém souboru náboženské poezie. Kromě toho alevitské knihy Buyruk⁹⁹ („příkázání“) nejsou kanonizovány a existují v mnoha různých verzích. Zde jsou nastíněny základní rysy a charakteristiky alevitského náboženství, z nichž některé sdílejí i jiné šíitské sekty.

Alevité mají několik společných rysů s dvanácti šíity. Základní muslimské svědectví „Není boha kromě Boha a Mohamed je posel Boží“ je doplněno frází „a Ali je Boží přítel“. Dietní tabu jsou pro alevity v souladu s šíitskou praxí. Konzumace alkoholu je ovšem povolena a v mnoha skupinách je dokonce součástí obřadů. Alevité se nemodlí pětkrát denně, nenavštěvují mešity a nekonají pouť do Mekky. Velmi častá je však pouť (ziyaret) na posvátná místa, jako je hrobka Hacı Bektaş (česky bývá uváděn jako Hadži Bektaş) u tureckého města Kırşehir a k dalším „alevitsko-bektašským“ světcům.¹⁰⁰ Alevité vyznávají trojici, která je přirovnávána k té křesťanské, tedy Bůh – Muhammad – Alí. Bůh prý stvořil Muhammada a Alího ze svého světla, Muhammad je vnější podobou a Alí vnitřní podstatou. Ježíšovi se podobá Alí a nikoliv Muhammad, na čemž je možné vidět, že pojetí Boha se u alevitů liší. Bůh má u alevitů sídlo v lidském srdci, nikoliv na nebesích a je všudypřítomný. Cílem člověka je splynout s Bohem, a to lze pouze skrze lásku.¹⁰¹

Kurdští Alevité jsou usazení ve východní oblasti Anatólie v provinciích Maraş, Adıyaman, Malatya, Sivas, Elazığ, Dersim (Tunceli), Erzincan, Erzurum, Bingöl, Kars a Varto (Muş). Některé enklávy se také nacházejí v centrálních anatolských okresech Çorum, Amasya, Kayseri (Sarız) a Gümüşhane (Kelkit). Kurdští Alevité mluví jazyky kurmanji nebo zazaki. V Dersim, Erzincan, Varto a Bingöl je jazykem většiny zazaki; ve všech ostatních převládají kurmanji. Kromě odhadů a obecných prohlášení nelze nic říci o jejich rozšíření v obecné kurdské a alevitské komunitě nebo v populacích mluvících

---

⁹⁹ Buyruk jsou sbírkou duchovních knih, které obsahují hodnotový základ alevismu. (Zdroj: KARA, Cem. Historical Concepts of Religious Education in Alevism: Buyruk Writings on Educational Aspects of the Alevi Path. *Religious Diversity at School* [online]. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2021, 2021-04-12, 397-415 [cit. 2022-03-25]. Wiener Beiträge zur Islamforschung. ISBN 978-3-658-31695-2. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-658-31696-9_25)

¹⁰⁰ V Turecku jsou dnes výrazy alevi a bektáši uváděny dohromady jako společný směr – Alevi-Bektaşi. Tyto dvě skupiny se liší především tím, že bektášijové byli organizovaným společenstvím s v podstatě neměnnými rituály, zatímco alevité organizovaní nebyli nikdy a do své věrouky a rituálů zahrnovali prvky folkloru a mýtů. (Zdroj: VYTEJČKOVÁ, Kateřina. Alevité – jiné pojetí islámu?. *AntropoWebzin* [online]. Praha: Ústav Etnologie FF UK v Praze, 2012 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/alevite-jine-pojeti-islam>)

¹⁰¹ VYTEJČKOVÁ, Kateřina. Alevité – jiné pojetí islámu?. *AntropoWebzin* [online]. Praha: Ústav Etnologie FF UK v Praze, 2012 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/alevite-jine-pojeti-islam>

kurmanji a zazaki, protože oficiální sčítání lidu v Turecku stále nezahrnuje etnické a náboženské pozadí.¹⁰²

Důležité je zmínit rozdíly mezi alevity a alawity. Pokud hovoříme o alevitech, tak hovoříme o Turcích či Kurdech v Turecku. V případě alawitů se jedná o Araby v Sýrii. Často se i vyznavači těchto náboženství zaměňují jeden za druhého, což je ale připsáno nedostatku náboženského vzdělání. Arabští alawité jsou součástí synkretické a vysoce tajné odnože islámu, o níž se předpokládá, že je otevřená pouze mužům a v tomto případě několika zasvěceným. Esoterická alawitská víra je některými považována za blízkou šiismu.¹⁰³

3.2.3 Jezidismus

Jezidismus je monoteistickým náboženstvím s řadou prvků z předislámského staroperského období, s vlivy súfijské mystiky. Obsahuje prvky zoroastrismu, judaismu, křesťanství a islámu. Jedná se o synkretické náboženství, které vyznávají kurdské komunity založené šejkem Adi B. Mosāferem.¹⁰⁴ Odhady počtu jezídů v Iráku přesahují půl milionu.¹⁰⁵ V Německu se počty odhadují až na 200 tisíc osob.¹⁰⁶ Posvátnými texty jezídů jsou Kitēba Cilwe a Meshaf Resh.

Název „Jezídi“ doslovně znamená „uctívači Boha“. Podle jezídských přesvědčení Bůh stvořil svět, ale nechal ho v péči sedmi svatých bytostí či andělů. Nejvýraznějším andělem je Tawūsē Melek, tedy tzv. Páv anděl, Boží zástupce na Zemi, ke kterému se věřící modlí až pětkrát denně.¹⁰⁷ Jezídové věří v pravidelnou reinkarnaci sedmi svatých bytostí v lidské podobě. Jezídové, kteří se vdávají mimo své náboženství, jsou automaticky považováni za konvertované k náboženství svého manžela/manželky, a proto jim není dovoleno říkat si

---

¹⁰² GEZIK, Erdal. The Kurdish Alevis. *The Cambridge History of the Kurds* [online]. Cambridge University Press, 2021, s. 560-580 [cit. 2022-03-21]. ISBN 9781108623711. Dostupné z: doi:10.1017/9781108623711.023

¹⁰³ CAGAPTAY, Soner. Are Syrian Alawites and Turkish Alevis the Same?. *The Washington Institute for Near East Policy* [online]. 17. 4. 2012 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/are-syrian-alawites-and-turkish-alevis-same>

¹⁰⁴ Yazidis i. general. *Encyclopædia Iranica* [online]. [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://iranicaonline.org/articles/yazidis-i-general-1>

¹⁰⁵ HENNE, Peter a Conrad HACKETT. Iraqi Yazidis: Hazy population numbers and a history of persecution. *Pew Research Center* [online]. 12. 4. 2014 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/08/12/iraqi-yazidis-hazy-population-numbers-and-a-history-of-persecution/>

¹⁰⁶ ALKAIDY, Von Gohdar. Oberhaupt der Jesiden stirbt im deutschen Exil. *Welt* [online]. 28. 1. 2019 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/ausland/article187843490/Mir-Tahsin-Said-Beg-Oberhaupt-der-Jesiden-stirbt-im-deutschen-Exil.html>

¹⁰⁷ GIDDA, Mirren. Everything You Need to Know About the Yazidis. *Time* [online]. 8. 8. 2014 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://time.com/3091932/yazidi-iraq-isis-obama/>

jezídové. Aby se člověk stal jezídem, musí se do takové rodiny narodit. Mnozí se domnívají, že se jedná o vyznavače ďábla. V zemích Blízkého Východu nebývají uznáváni a jsou často perzekuováni či znevýhodňováni autoritami.¹⁰⁸ Jejich nejsvětější svatyně a hrobka zakladatele jezídismu se nachází v Lališi, v okrese Shekhan, v oblasti Kurdistánu.¹⁰⁹ Během války v Iránu se jezídi stali terčem Islámského státu. Odhaduje se, že během genocidy zemřelo přes 5 tisíc jezídů a 7 tisíc jich skočilo v zajetí.¹¹⁰

3.2.4 Zoroastrismus

Zoroastrismus je jedním z nejstarších náboženství na světě. Vznikl v oblasti dnešního Íránu a jeho historie sahá až do období dvou tisíc let před naším letopočtem. Zoroastrijci věří, že existuje prapůvodní božstvo. Představitelem nejvyššího dobra je Ahura Mazdā, který učí hodnoty, jako jsou morálnost či zodpovědnost. Ahura Mazdā je: vševědoucí, všemocný, všudypřítomný, neměnný, stvořitelem života a zdrojem veškerého dobra a štěstí.¹¹¹ Jedná se tedy o monoteistické náboženství. Kurdové toto náboženství berou jako kořeny své vlastní identity. V zoroastrismu jsou tři principy: dobré skutky, dobrá mluva a dobré myšlenky. Hlavní víru zoroastrismu lze nalézt v jeho hlavním svatém textu, Avestě. Tento text tvrdí, že nejvyšší bůh a stvořitel, Ahura Mazdā, bojuje v pravěkém boji proti Angra Mainyu, destruktivnímu duchu. Věřící očekávají konečné vítězství Ahury Mazdy, po kterém následovníci Angry Mainyu budou trpět, než celé lidstvo zažije věčnou blaženost.¹¹² Avesta byla napsána starým íránským dialektem. Historie těchto textů je často spekulována. Aktuální verze Avesty pochází až z dob Sasánovské říše¹¹³. Podle perské tradice vytvořil Ahura Mazdā jednadvacet úkolů původní Avesty, které Zoroaster (zakladatel

---

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ SOGUEL, Dominique. A sanctuary for Iraqi Yazidis – and a plea for Obama's intervention. *The Christian Science Monitor* [online]. 12. 8. 2014 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2014/0812/A-sanctuary-for-Iraqi-Yazidis-and-a-plea-for-Obama-s-intervention>

¹¹⁰ Iráčtí Kurdové hledají vlastní identitu, spojovacím článkem se stal tajemný zoroastrismus. *ČT 24* [online]. 3. 11. 2019 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2957951-iracti-kurdove-hledaji-vlastni-identitu-spojovacim-clankem-se-stal-tajemny>

¹¹¹ Zoroastrian beliefs about God. *BBC* [online]. 2. 10. 2009 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/religion/religions/zoroastrian/beliefs/god.shtml>

¹¹² Ahura Mazdā. *Encyclopaedia Iranica* [online]. 28. 3. 2014 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://iranicaonline.org/articles/ahura-mazda>

¹¹³ Sasánovská říše, oficiálně známá jako Říše Íránců a historiky také nazývaná Novoperská říše, byla poslední perskou císařskou dynastií před muslimským dobytím v první polovině 7. století. Pojmenován po rodu Sasanů, který vládl více než čtyři století, od roku 224 do roku 651 našeho letopočtu, což z něj činí nejdéle žijící perskou dynastií. (Zdroj: Sasanian dynasty: Iranian dynasty. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Sasanian-dynasty>)

zoroastrismu)¹¹⁴ přinesl Vishtaspě¹¹⁵. Byly vytvořeny dvě kopie – jedna byla uložena do archivního domu a druhá do císařské pokladnice. Po dobytí Persie Alexandrem Velikým byly posvátné texty (Avesta) údajně spáleny, což ale není vědecky podloženo.

Stejně tak jako jezidi bývali a stále bývají vyznavači zoroastrismu perzekuováni. Proto jich také mnoho žije v diaspoře v Indii.¹¹⁶

Počet věřících se globálně udává okolo 111-120 tisíc¹¹⁷ (k roku 2012). Zoroastrické hnutí, které je již aktivní v Íránu a Indii, má v iráckém Kurdistánu asi 100 tisíc stoupců. Podle Šarífa (během rozhovoru v kavárně v druhém největším kurdeckém městě Sulaimani) jde hlavně o reakci na násilí páchané Islámským státem (dále ISIS), který kromě jiného pronásledoval a pronásleduje náboženské menšiny.¹¹⁸ Podle Awata Taieba, spoluzakladatele asociace Yasna, která se od roku 2014 věnuje oživení zoroastrismu v Kurdistánu, se již k hnutí zaregistrovalo přes 15 tisíc věřících. Většina z těchto osob jsou Kurdové, kteří konvertovali z islámu, ale k hnutí se přidávají také Arabové a křesťané.¹¹⁹

3.3 Historie Kurdů

Prehistorie Kurdů je málo známá. Zdá se však, že jejich předkové obývali stejné horské oblasti po tisíciletí. Jméno Kurd lze s jistotou datovat do doby konvertování kmenů k islámu v 7. století našeho letopočtu.¹²⁰

Po vzestupu islámu se kurdecká království rozprostřela i mimo původní horské regiony. Nejznámější kurdecký generál Salah Al-Din (neboli Saladin) založil Ajjubské království.

---

¹¹⁴ Latinsky Zoroaster, česky překládán jako Zarathuštra byl staroperským náboženským reformátorem a zakladatelem zoroastrismu. (Zdroj: Zoroastrianism. *History* [online]. 8. 10. 2019 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/religion/zoroastrianism>)

¹¹⁵ Vishtaspa je v posvátných textech zmiňován patronem napomáhajícím Zoroastrovi v šíření jeho poselství. (Zdroj: Zoroaster the Prophet of Ancient Iran. *Welcome To Iran* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://welcometoiran.com/zoroaster/>)

¹¹⁶ Iráčtí Kurdové hledají vlastní identitu, spojovacím článkem se stal tajemný zoroastrismus. *ČT 24* [online]. 3. 11. 2019 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2957951-iracti-kurdove-hledaji-vlastni-identitu-spojovacim-clankem-se-stal-tajemny>

¹¹⁷ RIVETNA, Roshan. The Zarathushti World: a 2012 demographic picture. In: *Fezana: Federation of Zoroastrian Associations of North America* [online]. 2012, s. 2 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: http://fezana.org/downloads/ZoroastrianWorldPopTable_FEZANA_Journal_Fall_2013.pdf

¹¹⁸ NEURINK, Judit. Zoroastrian faith returns to Kurdistan in response to ISIS violence. *Rudaw* [online]. 2. 6. 2015 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/020620153>

¹¹⁹ BRUNEAU, Charlotte a Kawa OMAR. Zoroastrians make a comeback in northern Iraq, but still face stigma. *Reuters* [online]. 30. 9. 2020 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-iraq-religion-zoroastrianism-idUSKBN26L336>

¹²⁰ Kurd: History. *Encyclopedia Britannica* [online]. 22. 3. 2022 [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Kurd>

Během 12. století Saladin a jeho rodina převzali kontrolu nad částí Iráku, Sýrie a Egypta poté, co získali guvernérství od císaře Núruddína Džahángíra ze Seldžucké dynastie (která se později stala Osmanskou) v reakci na evropské křižácké výpravy. Po získání Egypta to byli právě ajjúbovcí, kteří proměnili zemi faraonů zpátky na sunnitskou pevnost na Blízkém Východě, a to v roce 1171, po pádu království Fátimovců.¹²¹ V následujících 8 letech se Saladin zaměřoval na sjednocování znovudobytých území Levanty a Mezopotámie.¹²² Po smrti Džahángíra roku 1174 zahájil Saladin výpravu do Sýrie. V polovině roku dobyl města Hamá a Homs, které ovládala dynastie Zengidů. Poté co byla jejich armáda poražena v „Bitvě o rohy v Hamě“ (roku 1175) se Saladin stává sultánem Egypta a Sýrie.¹²³ Poráží také křižáckou výpravu v bitvě u Hattínu roku 1187.¹²⁴ I přesto, že Jeruzalémské království existovalo až do konce 13. století, se porážka u Hattínu považuje za významný obrat v historii. Roku 1193 v Damašku Saladin zemřel. Jeho hrob se nachází v Umajjovské mešitě a je tradováno, že po jeho smrti zanechal jmění svým poddaným (dokonce bez zaopatření si financí na vlastní pohřeb).¹²⁵ Saladinova postava je velice významnou v muslimské, arabské, turecké a kurdské historii. Bez diskusí se jedná o nejslavnějšího Kurda v historii.

Ve 13. století se přehnali přes kurdská území Mongolové. Některé kmeny se s mongolskými nájezdníky spojily a jiné byly úplně zničeny. Na počátku 16. století se Kurdistan stal centrem soupeřících mocností. Na jedné straně stál mezi Osmanskou říší a na straně druhé nově vznikající Safiovskou říší (dnešní území Ázerbájdžánu, Kaspického moře, Íránu až k Afghánistánu). Konflikt byl posílen také tím, že Osmané byli vyznavači sunnitského islámu, zatímco Safiovcí šiitského. Kurdská říše si tak musela hledat rovnováhu mezi těmito oběma silnými říšemi, které si tato území nárokovaly. Nakonec byla v roce 1639 mírovou smlouvou mezi oběma říšemi vytvořena hranice, kterou prapůvodně určil osmanský sultán Selim I. již o sto dvacet let dříve a která byla s mírnými změnami udržována až do první světové války.¹²⁶

---

¹²¹ RIVER, Charles. *The Kurds: The History of the Middle Eastern Ethnic Group and Their Quest for Kurdistan*. CreateSpace, 2017, ISBN 978-1982050894, s. 9.

¹²² RIVER, Charles. *The Kurds: The History of the Middle Eastern Ethnic Group and Their Quest for Kurdistan*. CreateSpace, 2017, ISBN 978-1982050894. s. 7.

¹²³ LANE-POOL, Stanly. *Saladin: and the fall of the kingdom of Jerusalem* [online]. New York: New York London, G.P. Putnam's sons, 1906, s. 131-146. [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: https://archive.org/details/bub_gb_M7pIVpjuyw0C

¹²⁴ Bitva mezi Jeruzalémským královstvím a Saladinem.

¹²⁵ SHADDĀD, Ibn. *The Rare and Excellent History of Saladin or al-Nawādir al-Sultāniyya wa'l-Mahāsīn al-Yūsufiyya* [online]. London: Routledge, 2002 [cit. 2021-11-13]. ISBN 9781315237497. Dostupné z: <https://doi.org/10.1201/9781315237497>

¹²⁶ MCDOWALL, David. *A modern history of the Kurds*. 2004. New York: St. Martin's Press. ISBN 1-86063-416-6. s. 27.

Kurdové si svou formu nezávislosti a vlastní samosprávy udržovali výměnou za vojenskou službu ve prospěch jedné nebo druhé říše (záleželo na oblasti a daném kmeni). Jednotlivé rody či kmeny usilovaly o větší volnost od centrální vlády, jiní dokonce požadovali úplnou samostatnost svého území. Někteří Kurdové vnímají tyto události (z počátku 19. století) jako první snahy kurdského nacionalismu.¹²⁷

Již v začátcích 19. století se ovšem pro obě silné říše objevilo nové nebezpečí. Evropští obchodníci přicházeli do oblastí Středního Východu, kde nejenže obchodovali, ale také předávali svou kulturu, své náboženství a šířili nové myšlenky. Spolu s obchodníky se tak na Střední Východ dostali také misionáři šířící křesťanství. V průběhu let začalo projevovat zájem o oblast Kurdistánu také Rusko. Některé kurdské kmeny se tak přirozeně postavili na stranu Rusů za účelem vzepření se původním mocnostem. Moc, kterou do té doby drželi kmenoví náčelníci, začali držet náboženští vůdci – šejkové.¹²⁸

Osmanská říše se potýkala s problémy a na východní hranici říše přibývalo problémů. Sultán se snažil situaci ovládnout a odvrátit konflikty mezi jednotlivými kurdskými kmeny. V této době se proslavil šejk Ubayd Allah, který je dodnes často vyzdvihován jako sjednotitel Kurdistánu. Allah se svými stoupenci napadl íránskou část Perské říše. Jeho cílem bylo právě vytvoření jednotné kurdské země. Jeho armáda se ovšem postupem času rozpadla. Mnoho historiků se s tvrzením, že byl Allah sjednotitelem Kurdistánu neztotožňuje, a naopak jej vnímají jako další vlivnou osobu historie, která prahla po moci. I přesto je dodnes pro mnohé Kurdy národním hrdinou.¹²⁹ Osmanský sultán pak i přes veškeré snahy Kurdů dosáhl svého cíle a Kurdy dostal zpět pod svou kontrolu. Místní boje se pak pod vedením sultána začaly soustředit na genocidu Arménů. Arménské vesnice byly vypalovány, obyvatelé mučeni a zabíjeni. Jejich majetek připadl jako odměna kurdským bojovníkům.¹³⁰

Po pádu Safijské dynastie nastoupila dynastie Kadžárů. Ti se rozhodli Kurdy podmanit jinými taktikami než Osmané. Diplomatické vyjednávání, dosazování správců a vhodně domlouvanými sňatky se snažili Kurdy podrobit. Bylo ovšem obtížné si podmanit nesourodé

---

¹²⁷ MCDOWALL, David. The Kurdish question: a historical review. In: KREYENBROEK, Philip G. a Stefan SPERL. *The Kurds. A Contemporary Overview*. Taylor & Francis e-Library, 2005. ISBN: 0-203-99341-1. s. 11.

¹²⁸ MCDOWALL, David. *A modern history of the Kurds*. 2004. New York: St. Martin's Press. ISBN 1-86063-416-6. s. 50-52.

¹²⁹ Tamtéž, s. 54.

¹³⁰ Tamtéž, s. 61.

Kurdy, kteří byli sami rozdělení kmenovými válkami, a proto se získání plné kontroly nepodařilo.¹³¹

Na začátku 20. století nastalo vytyčování sfér vlivu Osmanské říše, Perské říše a Ruska. Kurdové byli opět nejednotní a dělili se na dva velké tábory. Jeden z nich chtěl autonomii a setrvání ve větším státním celku ti druzí chtěli úplnou samostatnost a odtržení se. V Osmanské říši zvítězila v revoluci 1908 mladoturecká strana a změny se daly do pohybu. Mladoturci byli silně inspirováni evropskými hodnotami. Chtěli zrušit autoritativní systém, islámské právo, vytvořit novou ústavu, obnovit parlament a zrovnoprávnit všechny před zákonem (nezávisle na jejich náboženském vyznání). Kurdští vůdci ovšem se změnami nesouhlasili, takže se vícero lidí začalo postupně přiklánět k úplné samostatnosti. Zrovnoprávněním všech by totiž přišli o výhody, které jim zabezpečovala relativní autonomie. Nová změna ve státním zřízení dokonce přiměla Kurdy ke spolupráci s Armény čímž se přerušily několikaleté boje. Do celého dění zasahovalo Rusko, které si stále chce podmanit tyto oblasti a nabízí tak pomoc Arménům i Kurdům v boji proti centrální vládě Osmanů.¹³²

V 1. světové válce se proto Osmané přidali na stranu Trojspolku. Írán vyhlásil samostatnost ale i přesto se Rusko dostalo přes jeho území a obsadilo Ázerbájdžán. Osmanská říše chtěla Írán jako spojence ve válce proti křesťanům. Situace se vyostřila a mnoho Arménů, kteří žili v oblastech Kurdistánu začalo prechat před smrtí do Ruskem okupovaných území. Osmané dovolili Kurdům zabrat po arménských utečencích jejich majetky, což vyvolalo další vlnu násilí. Ačkoliv se situace zdá jasná je nutné podotknout, že ani Kurdové nebyli šetřeni a dočkalo se jim stejného zacházení ze strany Arménů i Rusů. Z těchto konfliktů vzešla první arménská genocida, na které mají svůj podíl také Kurdové. Kurdové ovšem nedostali od Osmanů za odměnu nic, a naopak byli dále a dále vytlačováni na východ země.¹³³

3.3.1 Sèvreská smlouva

Po pádu Osmanské říše po 1. světové válce byla roku 1920 podepsána Sèvreská smlouva, která obsahovala rozdělení Osmanské říše. Tyto oblasti byly rozděleny mezi

---

¹³¹ Tamtéž, s. 78.

¹³² MCDOWALL, David. *A modern history of the Kurds*. New York: St. Martin's Press, 2004. ISBN 1-86063-416-6. s. 104.

¹³³ MCDOWALL, David. *A modern history of the Kurds*. New York: St. Martin's Press, 2004. ISBN 1-86063-416-6. s. 105-106.

vítězné země – Trojdohody. Autonomní oblast pro Kurdy byla obsažena v sekci III, článku 62, přeložené Petrem Kubálkem: „*Komise se sídlem v Konstantinopoli a složená ze tří členů jmenovaných britskou, francouzskou a italskou vládou do šesti měsíců od vstoupení této smlouvy v účinnost přijme projekt místní autonomie převážně kurdských oblastí ležících východně od Eufratu, jižně od jižní hranice Arménie podle toho, jak bude dále určena, a severně od hranice Turecka se Sýrií a Mezopotámií, jak je určena v článku 27 oddílu II, odstavcích 2 a 3. Pokud nebude moci být zajištěna jednomyslnost v některé otázce, členové komise o tom uvědomí své vlády. Projekt má obsahovat plné záruky na ochranu Asyro-Chaldejců a dalších rasových nebo náboženských menšin v těchto oblastech, a za tímto účelem [jiná] komise složená z britského, francouzského, italského, perského a kurdského zástupce navštíví region, aby prověřila a rozhodla, jaké změny, pokud nějaké, by měly být provedeny s linií turecké hranice tam, kde se podle podmínek této smlouvy stýká s hranicí Persie.*¹³⁴¹³⁵

Poté články 63 a 64 upřesňují dobrou vůli Turecka akceptovat tuto smlouvu. Článek 64 přímo říká: „*Pokud během jednoho roku od vstoupení této smlouvy v účinnost se kurdské obyvatelstvo z území určených v článku 62 obrátí na Radu Společnosti národů takovým způsobem, jímž ukáže, že většina obyvatel těchto území si přeje nezávislost na Turecku, a pokud Rada poté uváží, že toto obyvatelstvo je schopné takové nezávislosti a doporučí, že by mu měla být udělena, Turecko tímto souhlasí, že provede takové doporučení a zřekne se všech práv a nároků na tato území. Detailní podmínky pro takové zřeknutí se [práv a nároků] bude představovat předmět zvláštní dohody mezi předními spojeneckými silami a Tureckem. Pokud a jakmile dojde k takovému zřeknutí se [práv a nároků], předními spojeneckými silami nebude vznesena žádná námitka proti dobrovolné touze po připojení k takovému nezávislému kurdskému státu ze strany Kurdů obývajících tu část Kurdistanu, která je zatím zahrnuta do mósulského vilájetu.*“¹³⁶

---

¹³⁴ KUBÁLEK, Petr. Sévreská smlouva 1922 a konečné rozdělení Kurdistanu. *Kurdové a Kurdistan* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://kurdove.ecn.cz/moderni.shtml>

¹³⁵ The Treaty of Peace Between The Allied and Associated Powers and Turkey Signed at Sevres in August 10, 1920. *HR-Net: Hellenic Resources Network* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <http://hri.org/docs/sevres/part3.html>

¹³⁶ KUBÁLEK, Petr. Sévreská smlouva 1922 a konečné rozdělení Kurdistanu. *Kurdové a Kurdistan* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://kurdove.ecn.cz/moderni.shtml>

Nutno zmínit, že mezi Kurdy nepanovala všeobecná shoda o tom, jaké by měly být hranice Kurdistánu, kvůli značným rozdílům mezi oblastmi kurdského osídlení a politickými a administrativními hranicemi regionu.¹³⁷

Náležitosti smlouvy vyvolaly nenávisť z turecké strany a silnou vlnu nacionalismu. Signatáři této dohody byli Velkým národním shromážděním v čele s Mustafou Kemalem Atatürkem zbaveni občanství, což vyvolalo Občanskou válku za nezávislost (1919–1923). Atatürk vedl turecké nacionalisty proti armádám signatářů smlouvy Sèvres. Tuto smlouvu nahradila roku 1923 smlouva Laussane, která ukončila tyto konflikty a stanovila dnešní hranice Turecka. Ta ustanovila hranice mezi Tureckem a Irákem, čímž úplně vynechala kurdskou otázku.¹³⁸

Obrázek 4 - Rozdělení Turecka (Sèvres dohoda)¹³⁹

3.4 Politická situace v jednotlivých zemích

V této kapitole je popsáno politické pozadí v jednotlivých zemích na jejichž území se rozprostírá oblast Kurdistánu a které ovlivnilo útěk či emigraci Kurdů do cílových zemí. V případě Sýrie se jedná z největší části o útěk po vypuknutí občanské války. V případě Turecka je kurdská otázka přiblížena událostmi 20. století (vzniku Turecké republiky) až do

¹³⁷ OZOGLU, Hakan. *Kurdish notables and the Ottoman state: evolving identities, competing loyalties, and shifting boundaries*. SUNY press, 2012. s. 38.

¹³⁸ Ottoman signatories of Treaty of Sèvres. *NZ History* [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://nzhistory.govt.nz/media/photo/ottoman-signatories-treaty-sevres>

¹³⁹ Treaty of Sèvres. *Wikipedia* [online]. 2. 6. 2021 [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_S%C3%A8vres#/media/File:SevresTreaty.png

současné vlády prezidenta Erdoğan. V Íránu je na Kurdy vyvíjen silný nátlak nejen z hlediska etnicity, ale také náboženství (šíitskému islámu, který je také součástí íránského právního systému). Irák se v průběhu let pokoušel také o invazivní asimilaci Kurdů a zároveň vedl jeden z nejbrutálnějších zásahů proti Kurdům v novodobé historii.

3.4.1 Sýrie

Občanská válka v Sýrii vypukla roku 2011. Po smrti autoritářského generála Háfize al-Asada se roku 2000 do čela dostal jeho syn Bašár al-Asad, který nejprve působil jako osobnost, která zemi zajistí nezbytné reformy a změnu k lepšímu. Nakonec se ovšem o konec autoritářského režimu nejednalo. Roku 2010 vypuklo ve většině muslimských zemí povstání proti vládám označované jako „Arabské jaro“. Tyto protesty byly často krvavě potlačovány, a to právě i v Sýrii, kde situace vyústila občanskou válku. 15. března 2011 tak v Damašku a Aleppu (odkud pochází dva z respondentů) vypukly protesty při kterých demonstranti požadovali demokratické reformy. Bezpečnostní složky států ovšem protesty násilně potlačily. V celku rychle se ovšem protesty rozšířily po celé zemi. Pár dní na to došlo ve městě Dar'á k další neúspěšné demonstraci za propuštění politických vězňů. Tentokrát ovšem byly protesty potlačeny krvavě což spustilo ještě větší vyhrocení celé situace. Oběti byli jak na straně demonstrujících, tak na straně bezpečnostních složek.¹⁴⁰ Vláda prezidenta Asada nasadila proti demonstrujícím armádu. Napjatá situace podpořila odpor rebelů. Mnoho členů armády se ovšem nakonec přidalo na stranu demonstrujících a zformovalo Svobodnou syrskou armádu známou jako FSA.¹⁴¹ Tyto události tak daly vznik občanské válce. Do války se zapojilo mnoho okolních států i globálních mocností.¹⁴²

V kontextu kurdské otázky je nutné zmínit jejich roli ve válce v Sýrii a bojím proti Islámskému státu. Během trvající války se v pozadí pozornosti veřejnosti rozvíjel lokální konflikt, který měl náboženské a etnické pozadí, a to střet mezi islamisty a Kurdy v severní

---

¹⁴⁰ In Syria, Crackdown After Protests. The New York Times [online]. 2011 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2011/03/19/world/middleeast/19syria.html?_r=0

¹⁴¹ The Free Syrian Army: A decentralized insurgent brand. Brookings [online]. 2016 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2016/11/iwr_20161123_free_syrian_army.pdf

¹⁴² UN: Syria is biggest humanitarian emergency of our era with three million Syrians now refugees. The Telegraph [online]. 2017 [cit. 2017-11-02]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/11062781/UNSyria-is-biggest-humanitarian-emergency-of-our-era-with-three-million-Syriansnow-refugees.html>

Sýrii. Kurdové, kteří do té doby byli přehlíženým prvkem syrské společnosti se stali jedním z hlavních aktérů bojem proti ISIS, čímž si zasloužili celosvětově velké sympatie.¹⁴³

Válka v Sýrii si k roku 2021 připsala až k 606 000 obětí.¹⁴⁴ Počet lidí, kteří museli ze země emigrovat se odhaduje na 13,5 milionů osob (k 2022).¹⁴⁵ Miliony lidí tak muselo opustit své dosavadní životy, ukončit pracovní poměry, studia, své domovy. Jedná se tak nepochybně o jednu z největších humanitárních katastrof současnosti.

3.4.2 Turecko

V Turecku Kurdové žijí především na východě a jihovýchodě země, v regionu, který Kurdové považují za turecký Kurdistán. Oficiálně v oblastech východní Anatólie a jihovýchodní Anatólie. Když byla v roce 1923 založena turecká republika (ovládaná Atatürkem), měla za cíl vytvořit občanský národ, v němž budou mít všichni občané stejná práva. Zatímco teoreticky byla volba přijetí občanského pojetí národa bezproblémová, v praxi se objevily problémy. Turecký nacionalismus postupně získal výrazný etnický sklon. To znamenalo, že všem neuznaným menšinám, v první řadě Kurdům, byla v praxi přiznána stejná práva pouze v případě, že se vzdaly své menšinové identity.

Z velké části v reakci na kurdská povstání ve 20. a 30. letech 20. století na jihovýchodě Turecka – obývaném převážně Kurdy – začaly turecké úřady stále silněji vnímat koncept samostatné kurdské identity jako hrozbu pro národní stát. Tyto obavy turecké vlády vyústily v porušování slibů kurdské autonomie, porušení zákonné povinnosti chránit kurdský jazyk (jak stanovila smlouva z Lausanne roku 1923), zákaz užívání kurdských jmen¹⁴⁶, nucené přesídlení obyvatelstva (s cílem rozptýlit kurdské obyvatelstvo). Lidé tak byli přesídleni, místa a jména lidí byla změněna, používání jazyka bylo omezeno a samotná existence kurdské identity byla popřena. Následná a narůstající frustrace vyústila v sekuritizaci (která udělala z Kurdů aktéry nebezpečné pro Turecko) koncem 60. a začátkem 70. let. V těchto

---

¹⁴³ MURAD, Michael. Kurds in Syria: Už nikdy více „zapomenutí“. *Obrana a strategie (Defence and Strategy)* [online]. 2015, 15. 6. 2015, **15**(1), s. 31-46 [cit. 2022-03-16]. ISSN 12146463. Dostupné z: doi:10.3849/1802-7199.15.2015.01.031-046

¹⁴⁴ Total death toll | Over 606,000 people killed across Syria since the beginning of the “Syrian Revolution”, including 495,000 documented by SOHR. *Syrian Observatory for Human Rights* [online]. 1. 6. 2021 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.syriahr.com/en/217360/>

¹⁴⁵ REID, Kathryn. *Syrian refugee crisis: Facts, FAQs, and how to help* [online]. 13. 7. 2021 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.worldvision.org/refugees-news-stories/syrian-refugee-crisis-facts>

¹⁴⁶ Zajímavostí je, že jedna kurdská respondentka z Turecka nemá kurdské křestní jméno, ale turecké. Můžeme se domnívat, že to mohlo být do značné míry způsobeno touto tureckou politikou. To ovšem nelze prokázat, protože se může jednat čistě o vkus jejích rodičů.

letech byla kurdská věc obhajována kurdskými/levicovými hnutími, jako je např. Turecká strana pracujících (známá jako PKK). Tato hnutí si dala za cíl zajištění sociálně-ekonomických práv na zaostalém jihovýchodě Turecka. Po vojenském převratu v roce 1980 se cyklus sekuritizací a proti sekuritizací (reakcí na ně) exponenciálně rozrostl. Státní represe práv a svobod zesílily, což dokládá vysoce restriktivní povaha ústavy z roku 1982, která mimo jiné zakazovala vzdělávání v jiných jazycích než v turečtině.¹⁴⁷

Státní represe dále rozdmýchávaly plameny kurdské zášti, která v 80. letech získala výraznou nacionalistickou příchuť díky vzestupu PKK, jejímž deklarovaným cílem bylo prostřednictvím násilí vytvořit pankurdský stát založený na marxisticko-leninských principech.¹⁴⁸ PKK se pod vedením Abdullaha Öcalana zapojila do partyzánských operací proti vládním zařízením a dopouštěla se často i teroristických činů. Útoky PKK a vládní odvety vedly ve východním Turecku během 80. a 90. let až k válečnému stavu. Po zajištění Öcalana v roce 1999 byly aktivity PKK na několik let ostře omezeny, než strana v roce 2004 obnovila partyzánskou činnost. V roce 2002 pod tlakem Evropské unie (ve které Turecko usilovalo o členství) vláda legalizovala vysílání a vzdělávání v kurdskému jazyce.¹⁴⁹

Mírové rozhovory a příměří zahájené v roce 2013 mezi Tureckem a PKK vypadaly na začátku slibně, ale dialog ustal. Zatímco Turecko obnovilo represe proti PKK, Kurdové napojení na PKK posilovali svou samosprávu v severovýchodní Sýrii uprostřed pokračující občanské války v Sýrii a boje proti Islámskému státu v Iráku a Levantě (ISIS). V srpnu 2016 Turecko zahájilo invazi do severozápadní Sýrie a v následujících letech tam udrželo aktivní vojenskou přítomnost, která částečně sloužila k tomu, aby zabránila Kurdům v severovýchodní Sýrii rozšířit svůj dosah na Západ.¹⁵⁰ Tyto události výrazně ovlivňují kurdskou otázku dodnes, jak je možné sledovat ve výpovědích respondentů z Turecka.

3.4.3 Írán a Irák

Kurdové v Íránu také cítili silný asimilační tlak ze strany národní vlády a trpěli náboženskou perzekucí ze strany šíitské muslimské většiny (která přetrvává dodnes). Krátce po druhé světové válce (1939–1945) Sovětský svaz podpořil vznik nezávislé země kolem

---

¹⁴⁷ KALIBER, Alper; TOCCI, Nathalie. Civil society and the transformation of Turkey's Kurdish question. *Security Dialogue*, 2010, s. 195-196.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 196

¹⁴⁹ The Editors of Encyclopaedia Britannica. Kurd. *Britannica* [online]. 1. 11. 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Kurd#ref284087>

¹⁵⁰ Tamtéž.

převážně kurdského města Mahābād v severozápadním Íránu. Takzvaná republika Mahābād se po stažení Sovětů v roce 1946 zhroutila, ale přibližně ve stejnou dobu byla založena Kurdská demokratická strana Íránu (KDPI). Poté se KDPI v 21. století zapojila do nepřátelských akcí s íránskou vládou, což vyostřilo situaci.¹⁵¹

Ačkoli tlak na asimilaci Kurdů byl v Iráku (kde se volně praktikuje kurdský jazyk a kultura) méně intenzivní, vládní represe nabyly toho nejbrutálnějšího charakteru. V letech 1931–32 a 1944–45 došlo v Iráku ke krátkodobým ozbrojeným povstáním. V průběhu 60. let probíhalo ozbrojené povstání pod velením Muṣṭafā al-Barzānīho, vůdce Irácké kurdské demokratické strany (IKDP), který byl důstojníkem Republiky Mahābād. Neúspěšná mírová dohoda s íráckou vládou vedla k dalšímu propuknutí bojů v roce 1975, ale dohoda mezi Irákem a Íránem – která podporovala kurdské snahy – později toho roku vedla ke kolapsu. Tisíce Kurdů uprchlo do Íránu a Turecka.¹⁵²

Koncem 70. let zavedla írácká strana Ba'ṯh politiku usídlení íráckých Arabů v oblastech s kurdskou většinou – zejména kolem města Kirkūk bohatého na ropu – a vykořeňování Kurdů z těchto oblastí. Tato politika se zrychlila v 80. letech, kdy bylo násilně přesídleno velké množství Kurdů, zejména z oblastí podél íránských hranic, kde írácké úřady podezíraly Kurdy, že během íránsko-írácké války (1980–1988) napomáhají íránským silám. Následovala jeden z nejbrutálnějších momentů v kurdské historii. V sérii operací mezi březnem a srpnem 1988, s krycím názvem Anfal (arabsky: „zkazit“), se írácké síly snažily potlačit kurdský odpor a použily na kurdské civilisty velké množství chemických zbraní. Ačkoli to technicky nebylo součástí Anfalu, jeden z největších chemických útoků v tomto období se odehrál 16. března ve vesnici Ḥalabjah a jejím okolí, kdy írácké jednotky zabily až 5 000 Kurdů yperitem. Navzdory těmto útokům se Kurdové po porážce Iráku ve válce v Perském zálivu (1990–1991) znovu vzbouřili, ale byli opět brutálně potlačeni – což vyvolalo další masový exodus.¹⁵³

S pomocí Spojených států Kurdové dokázali vytvořit bezpečnou oblast, která zahrnovala většinu oblastí kurdského osídlení v severním Iráku, kde sídlí IKDP a Vlastenecká unie Kurdistánu – frakce, která se v roce 1975 oddělila od IKDP. Kurdové byli obzvláště úspěšní ve volbách v této zemi v roce 2005, které se konaly po pádu Saddáma

---

¹⁵¹ The Editors of Encyclopaedia Britannica. Kurd. *Britannica* [online]. 1. 11. 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Kurd#ref284087>

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Tamtéž.

Husajna a strany Ba'ath v roce 2003, a v polovině roku 2005 bylo do Erbilu svoláno první zasedání kurdského parlamentu.

Násilí a nestabilita v Iráku po odstranění Saddáma Husajna a v Sýrii po vypuknutí občanské války v roce 2011 ohrožovaly bezpečnost kurdské komunity. Zároveň jim ale nabídly nové příležitosti k prosazení svých nároků na autonomii. Primární hrozbou pro Kurdy byl ISIS, který od roku 2013 dobyl a okupoval území sousedící s kurdskými oblastmi v Iráku a Sýrii. Kurdští bojovníci v severní Sýrii vstoupili do těžkých bojů s ISIS a rychle se ukázali jako jedny z nejúčinnějších pozemních sil v boji proti terorismu. Vzhledem k tomu, že nadnárodní kampaň za vyhnání ISIS z jeho bašt vedla k jeho úpadku, referendum o nezávislosti konané v iráckém Kurdistánu v září 2017 prošlo s více než 93 % podporou. Když ale kurdské síly snažily převzít kontrolu nad strategickými oblastmi, jako je město Kirkūk, irácká armáda tyto snahy zablokovala a rychle potlačila snahu o nezávislost.¹⁵⁴

Nutné zmínit, že současným prezidentem je od roku 2018 Barham Sálíh, který je původem Kurd ze Sulejmánie. Jedná se tak o 3. prezidenta kurdské národnosti, který byl zvolen Iráckým prezidentem.¹⁵⁵

3.5 Výpovědi respondentů

Výzkum práce spočíval v rozhovorech s Kurdy žijících v České republice a Německu na předem připravené okruhy témat. Pořadí těchto témat a otázek nehrálo roli a nebylo nutné jejich osnovu striktně dodržovat. Respondenti tak měli prostor vyjádřit se k čemukoliv chtěli. Rozhovory probíhaly v angličtině nebo češtině. Pro účely práce byly rozhovory z angličtiny přeloženy (při překladu byl kladen důraz na to, aby odrážel i styl neformálního hovoru, který probíhal se všemi zúčastněnými). Rozhovory jsou rozděleny do podkapitol podle okruhů témat stanovených autorkou práce.

Respondenti práce se vyjadřují ke svým zkušenostem s cestou do cílových zemí a jejich životech v nich. Odpovídají na otázky související s jejich profesním a studijním životem v nových domovech, vyjadřují se k navazování vztahů v cílových zemích, rodinných vztazích a vazbách (včetně otázky endogamie). Komentují svůj vztah k náboženství a kultuře a jak si je uchovávají. V neposlední řadě se vyjadřují k politice

---

¹⁵⁴ The Editors of Encyclopaedia Britannica. Kurd. *Britannica* [online]. 1. 11. 2021 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Kurd#ref284087>

¹⁵⁵ List of presidents of Iraq. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_presidents_of_Iraq

a k otázce konceptu kurdského státu. Zároveň tím odpovídají na otázku, jak se o kurdskou politiku zajímají, ačkoliv na území Kurdistánů již nežijí (či nikdy nežili – viz česko-kurdští respondenti) a pravděpodobně dlouho žít nebudou.

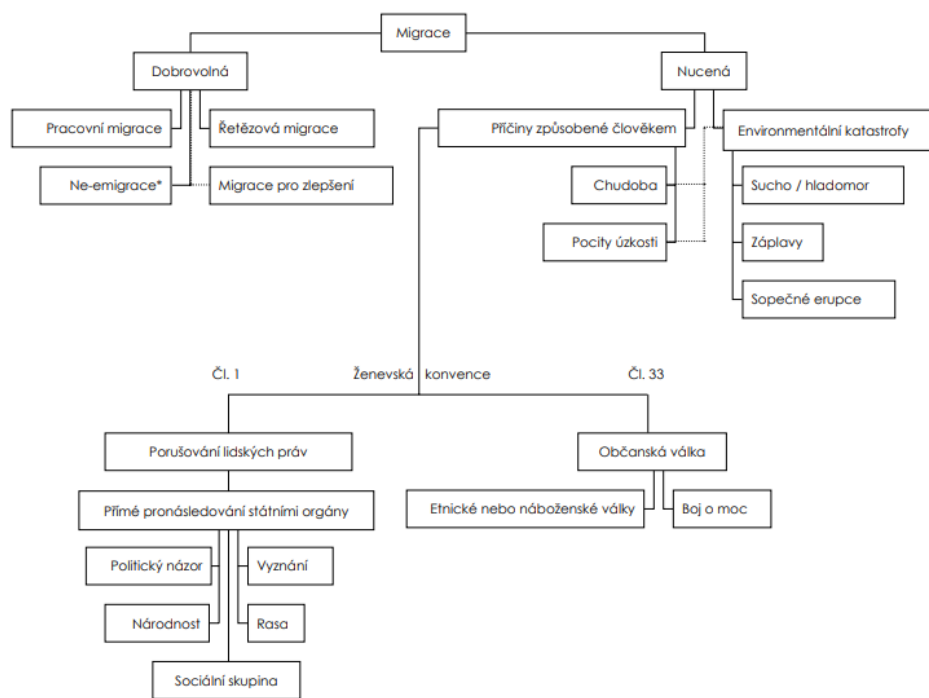
3.5.1 Migrace a její okolnosti

Tato podkapitola pojednává o důvodech emigrace či útěku respondentů. Přibližuje pozadí událostí, které zapříčinili jejich přesun do ČR a Německa. Respondenty jsou Kurdové ze Sýrie, Turecka ale také ti, kteří se narodili již v ČR. Ti respondenti, kteří se narodili v ČR (a jsou tak druhou generací Kurdů v ČR) se vyjádřili k okolnostem emigrace jejich rodičů. Důvody emigrace se u dotazovaných Kurdů liší, jelikož nepochází ze stejných států a potýkali se každý s jinými problémy.

Termín migrace má původ v latinském slovu *migratio*, které znamená stěhování či přestěhování se. V sociálních vědách i v politice je migrace souhrnně označovaná jako dobrovolná i nucená migrace (uprchlictví). V kontextu dobrovolné migrace je nejčastěji zmiňována pracovní migrace (viz obrázek 5). Zároveň se dá migrace dělit dle času na krátkodobou, dlouhodobou, trvalou či opakovanou – cirkulární.¹⁵⁶ V případě nucené migrace jsou nejčastěji zmiňovány příčiny konané člověkem či enviromentální katastrofy. Detailněji je možné rozdělení migrace shledat na schématu níže.

---

¹⁵⁶ Slovníček pojmů. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

* Pracovní a studijní pobyty.

Obrázek 5 - Rozdělení migrace na dobrovolnou a nucenou¹⁵⁷

Emigrací se rozumí odchod ze země za životem a pobytem v jiné zemi.¹⁵⁸ Imigrace je naopak procesem, při němž se na území států usídlují cizinci (změna místa pobytu směrem na území jiné než domovské země).¹⁵⁹

Během rozhovorů se u tří respondentů (z různých zemí) objevil fenomén pašeráctví. Pašeráctví je dle definice Evropské komise: *zprostředkování neautorizovaného vstupu, tranzitu a pobytu*.¹⁶⁰ Podle zdrojů Člověka v tísní se v roce 2016 až 90 % běženců dostalo do Evropy prostřednictvím pašeráckých sítí. Hlavním důvodem je nedostatek a neefektivita legálních cest. Od ledna do června 2016 Europol identifikoval až 7 000 nových osob podezřelých z pašeráctví. Kvůli okolnostem – většímu nebezpečí na cestě a delšímu trvání se ceny pašování do Evropy v tomto období až ztrojnásobily (v porovnání s rokem

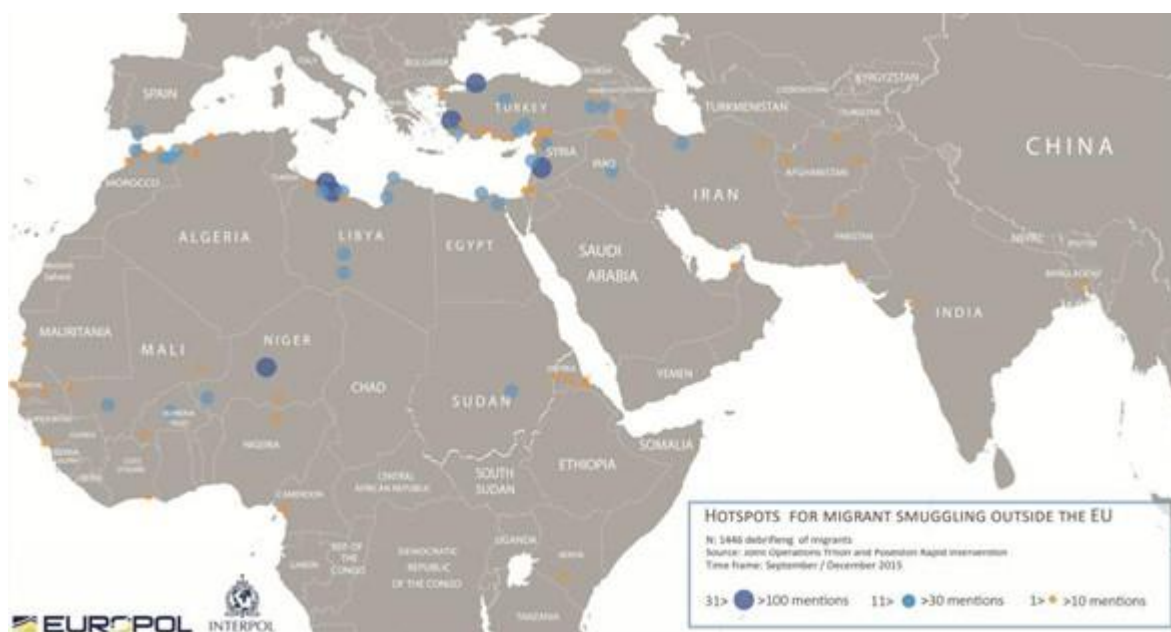
¹⁵⁷ JANKŮ, Kateřina Sidiropulu. Moderní migrace. Stěhování se zvláštním významem. *Sociální studia / Social Studies* [online]. 2006, 3(1), s. 16 [cit. 2022-03-30]. ISSN 1803-6104. Dostupné z: doi:10.5817/SOC2006-1-13

¹⁵⁸ Emigration. *Encyclopedia Britannica* [online]. 20. 7. 1998 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/emigration>

¹⁵⁹ Slovníček pojmů. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

¹⁶⁰ Migration and Home Affairs: Important definitions. *European Commission* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2016-12/consulting_0031_glossary_en.pdf

2015). Pašování osob je často napojené i na jiné druhy nelegálních činností. Někteří pašovníci se stávají obětmi a jsou nuceni pracovat bez mzdy, k sexuálním praktikám, pod hrozbami donuceni pašovat drogy či rekrutovat pasažéry na další cesty (výměnou za jejich propašování na dané místo). Tyto situace nastávají často až po příchodu do Evropy, kdy pašeráci navýší cenu na neúnosnou míru. Migrant je tak v pasti a nezbyvá mu, jak jinak své dluhy splatit.¹⁶¹ Pašování migranti jsou tak zranitelní vůči zneužívání a vykořisťování. Jejich bezpečnost, a dokonce i jejich životy jsou často ohroženy.¹⁶² Zatímco mnozí pašovníci jsou chudí a nezdělaní, existují i tací, kteří patří ke vzdělané střední třídě (což je případ respondentů této práce). Snad jediné zobecnění, které lze o pašovaných jedincích říci, je, že všichni hledají to stejné – lepší život a jsou pro to ochotni riskovat své dopadení.

Obrázek 6 - Mimoevropská ohniska pašování migrantů dle Interpolu¹⁶³

Kurdští respondenti pocházející ze Sýrie odcestovali ze země kvůli občanské válce. **Omran (31 let, Amoude, Sýrie)** takto ukončil v roce 2011 studia v Aleppu, kde studoval dva roky sociologii a turečtinu. Dle jeho slov byla situace v Sýrii před válkou dobrá

¹⁶¹ Pašování migrantů je kvetoucí a stále brutálnější byznys. *Člověk v tísni* [online]. 30. 10. 2016 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/pasovani-migrantu-je-kvetouci-a-stale-brutalnejsi-byznys-3519gp>

¹⁶² Smuggling of migrants: the harsh search for a better life. *United Nations: Office on Drugs and Crime* [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/toc/en/crimes/migrant-smuggling.html>

¹⁶³ Pašování migrantů je kvetoucí a stále brutálnější byznys. *Člověk v tísni* [online]. 30. 10. 2016 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/pasovani-migrantu-je-kvetouci-a-stale-brutalnejsi-byznys-3519gp>

a stabilní. Když začali protesty nacházel se právě ve svém studijním městě Aleppu: *Byl jsem v Aleppu, když začaly protesty. Pamatuju si také protesty na univerzitě a když přišli vojáci zaútočit na univerzitu. Dokonce i jeden můj kamarád byl na dva týdny ve vězení. Čekal jsem na něj, až ho propustí. Bydleli jsme spolu ve stejném bytě. Jakmile ho pustili, tak jsme z Aleppa odjeli domů. Když jsem tam přijel, tak mi můj otec poradil odjet ze země. To víš, bál se, protože jsem se účastnil těch protestů na univerzitě, abych se nedostal do problémů.*¹⁶⁴ V tuto dobu se tak Omran rozhodl opustit Sýrii. Omran ještě dodává: *Mimochodem, tento kamarád, o kterém mluvím – ten, co byl zatčen a bydlel se mnou – byl před dvěma lety zabit. Zabili ho Turci, když vstoupili do některých syrských měst na severu. Znali jsme se spolu od dětství. Někdy si člověk musí vybrat, kde chce být a on se rozhodl zůstat v Sýrii.*¹⁶⁵

ČR ovšem nebyla jeho první destinací. Nejprve odcestoval do Turecka, kde žil a pracoval 2 roky. Pro odchod ze Sýrie využil služby pašeráka. Po dvou letech se rozhodl jet do ČR, kde měl svého bratrance, který mu pomohl se relokovat. První tři roky Omran žil v Berouně, kde měl jeho bratranec restauraci: *...to je také důvod (jeho bratranec pozn. autorky), proč jsem nejel do Německa i když tam mám mnoho známých. Tady se mi líbí, ale je pravda, že ta podpora v Německu je větší.*¹⁶⁶

Hemin (32 let, Amounde, Sýrie) přicestoval do Německa ze stejného důvodu jako Omran do ČR. Jednalo se o vyostřenou situaci v Sýrii. Ze země ale odcestoval později, a to v roce 2013. Nejprve emigroval do Iráku, kde pracoval na recepci v hotelu. Od roku 2015 je v Německu. *V Sýrii jsem studoval 6 semestrů práva. Studium jsem nedokončil, protože jsem musel odjet kvůli válce.*¹⁶⁷ Hemin opouštěl Sýrii sám. Půlka jeho rodiny je stále v Sýrii, ta druhá půlka také emigrovala do Evropy. Jeho sestra a bratr bydlí s ním v Hannoveru.

Dilvin (28 let, Erzincan, Turecko) je z části Turecka, kde žijí Zazové (nebo Zazo-Kurdové). Z Turecka odjela kvůli politické situaci, která není pro Kurdy přívětivá. Ve městě bydlela celý svůj život kromě let, které strávila studiem v jiném městě. Její zkušenost s životem mimo Turecko nastala, když odjela na Erasmus do Polska. Do ČR přijela za svým budoucím manželem, který tu bydlel dřív: *Můj manžel je také Kurd a pochází také z Turecka, ale jiného města. Manžel je z Diyarbakır (hlavní město tureckého Kurdistanu, pozn.*

---

¹⁶⁴ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

¹⁶⁵ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

¹⁶⁶ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

¹⁶⁷ Respondent Hemin, 32 let, ze Sýrie, nyní žijící v Německu.

autorky). *Přijela jsem za ním do ČR, kde jsme se i vzali.*¹⁶⁸ Dilvin v ČR bydlí 2 roky. Důvodem proč se rozhodla opustit Turecko je více. Jedním z nich byl problém najít práci, politická situace spojená s vládou prezidenta Erdogana, která není pro Kurdy ideální (snahy o potlačení Kurdů/asimilaci): *Erdogan podporuje islámský stát, protože se bojí Kurdů. Je to strašný.*¹⁶⁹ Na otázku, proč pro ni bylo tak obtížné si najít práci, uvedla, že se angažovala v politice. *Pracovala jsem v soukromé firmě. Vyhodili mě z práce za účast v kampani HDP (Lidově demokratické strany pozn. autorky). Pak jsem přestala hledat práci, protože mi nedali právo pracovat. Chvíli jsem pracovala v zemědělství v jedné vesnici, až dokud jsem nedorazila do České republiky. Disidenti v Turecku nemají žádná základní práva. I když získají velmi dobré známky v odborných zkouškách, nemohou pracovat v provincii ve které mají nárok pracovat. Pokračuje: Je to špatné, protože turecký stát nás označuje za teroristy. Podle nich hájení Kurdů, hájení vzdělávání v našem rodném jazyce je terorismus.*¹⁷⁰ Dilvin zmiňuje, že se i zatýkalo, jelikož některé municipality, ve kterých měla HDP převahu, vyhlásily autonomii: *Starostové těchto municipalit byli zatčeni vládou. Kurdská populace má v Turecku více než 20 milionů, ale je jim jedno, co chceme. My jen nechceme žít v turecké hegemonii. Turecko zničilo naši kulturu, asimilovalo miliony Kurdů a stále se této politiky drží. To my nechceme a odporujeme tomu.*¹⁷¹

Ferhad (35 let, Şirnak, Turecko) je kurdský novinář, který se, dle jeho slov, dostal do problémů s tureckou vládou kvůli reportáži, kterou dělal při střetu Kurdů (kurdská rebelie) s tureckou armádou. Údajně tak jeho reportáž mediálně poškozovala zásah obranných tureckých složek proti kurdské rebelii. Nejprve dostal zákaz opustit město a dvakrát týdně musel docházet na policejní stanici se hlásit, že je stále ve městě. Poté, když prokuratura po roce a půl rozhodla, že na něj bude uvalena vazba se rozhodl uprchnout na podzim roku 2017 z Turecka.¹⁷² Nejprve utekl do Istanbulu, kde se snažil opatřit někoho, kdo by jej zvládl dostat přes hranice do Řecka: *Odjel jsem do Istanbulu najít nějakého pašeráka, abych uprchl, protože jinak by to nebylo možné... nemohl bych jen tak někam uprchnout s mým pasem. A tak jsem někoho takového našel. Řekl mi ,ok uděláme ti falešnou občanku a pak až přejedeš přes hranice a budeš žádat o azyl, tak se s ní prokážeš.‘ Tak jsem*

---

¹⁶⁸ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

¹⁶⁹ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

¹⁷⁰ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

¹⁷¹ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

¹⁷² Při reportáži byla údajně odhalena identita tureckých vojáků (agentura, která reportáž publikovala nezakryla dostatečně jejich tvář/identitu při zásahu. Detailnější informace respondent nesdělil.

řekl dobře, vzal jsem si tu občanku, byla syrská.¹⁷³ Dále ale pokračoval, že takto jednoduché to ovšem není a pouze falešná občanka nestačí: *Není to tak jednoduché jen tak opustit Istanbul sám, je to velká organizace (pašeráci pozn. autorky). Ten pašerák musel dát signál někomu ať mě dostane z Istanbulu a pak tam u hranic čekal zase jiný muž, abych zvládl přejít. Takto jsem přešel hranice. Přecházelo nás asi tak 170 lidí, co si tak pamatuji. Pak nás zastavili řečtí policisté, vzali nás dát otisky prstů, předložit všechny dokumenty a tak.*¹⁷⁴ Po dotazování, zda se tedy skutečně prokazoval celou dobu falešnou občankou respondent uvedl, že ano: *Všechno, co mi pašerák poradil jsem udělal, ale kvůli tomu jsem skončil v řeckém vězení jeden měsíc.*¹⁷⁵ Dále uvedl, že to nebylo proto, že by odhalili, že občanský průkaz je falešný, ale že se proces zdržel: *Říkali mi no dobře, tak pokud jsi Arab, tak umíš arabsky, tak mluv arabsky (měli tam tlumočníka pozn. autorky). No a já jim řekl, že jsem Kurd ze Sýrie a že mluvím kurdsky, a to mi zázrakem prošlo.*¹⁷⁶ Nakonec byl Ferhad přemístěn do uprchlického tábora nedaleko Soluně, kde zůstal 5 měsíců. Řecko ovšem nebylo jeho cílovou destinací. Spoléhal se na to, že se dostane někam dále. Nejprve chtěl do Švýcarska, ale později zjistil, že celý uprchlický proces by se tak prodloužil o 2 roky. Rozhodl se proto jinak: *Nemohl jsem zůstat další 2 roky v uprchlickém táboře. To nešlo, to bych nezvládl. Když jste na místě, kde nevidíte žádnou svoji budoucnost, to je úplně šílené. Dohání vás to k šílenství.*¹⁷⁷ Tak tam Ferhad zůstal další dva měsíce (celkově tedy sedm). Jeho bratr byl v uprchlickém táboře v Itálii a řekli si, že svou cestu zakončí v Německu, kde budou moci být spolu a podporovat se. Nakonec byl ovšem proces tak složitý, že jeho bratr zůstal i se svou rodinou v Itálii. Ferhad si tak pronajal s dvěma dalšími lidmi byt v Athénách a rozhodl se odtamtud pokračovat dál: *Já jsem se tam nakonec rozhodl vyhledat dalšího pašeráka. Bylo jich tam hodně. Na otázku, kolik stojí zajištění pašeráka odpověděl: Jen z Turecka do Řecka přes hranice jsem musel zaplatit 2500 €.*¹⁷⁸

Shirin (28 let, Mahabad, Írán) je Kurdkou z Íránu. Město, ze kterého pochází sama popisuje jako významné město kurdského nacionalismu. Důvodů, které Shirin donutilo odjet ze země svého původu je několik. Již na střední škole začala mít problémy, kvůli odmítání náboženských praktik, které se ve školách probíraly. O jaké se jednalo již nespecifikovala: *Bylo mi okolo 16 let, když mě vyhodili ze školy. Nebylo to tak úplně pro něco, co jsem udělala,*

---

¹⁷³ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

¹⁷⁴ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

¹⁷⁵ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

¹⁷⁶ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

¹⁷⁷ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

¹⁷⁸ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

*spíš, co jsem nedělala. Vyhodili mě proto, že jsem nechtěla dělat ty náboženské věci. Íránská islámská republika, jak ti už napovídá její název, je islámská země, a většina zákonů je založena na islámském právu. Podle práva šaría není možné, aby ses narodila do muslimské rodiny a řekla, že nechceš být muslimkou. Tohle pro ně není akceptovatelné vůbec.*¹⁷⁹ Tento incident do značné míry ovlivnil její životní dráhu. Postupem času zjistila, že ji už žádná další střední škola nechtěla přijmout. Rozhodla se chvíli na to vstoupit do politiky. V tomto věku začala číst zakázané knihy a začala se sdružovat s politickými aktivisty působícími v jejím okolí: *V íránském Kurdistánu musí mnoho opozičních stran operovat v tajnosti. Žádná opoziční strana není v Íránu povolena, takže kurdské politické strany musí operovat mimo zemi, ale kontakty udržovat s lidmi uvnitř* (s těmi, kteří jsou stále v Íránu pozn. autorky). *Myslím si, že všechny minority v Íránu trpí stejně jako lidé v Kurdistánu, a proto jsem se tehdy rozhodla kontaktovat Kurdskou levicovou stranu* (The Komala Party of Iranian Kurdistan, zkráceně Komala, pozn. autorky). *Jejich hesla zněla socialismus, zrušení privatizace, sekularismus a federalismus v Íránu.*¹⁸⁰

Její politická dráha ovšem nekončila kontaktováním této strany. Dále popisuje, že jelikož neměla možnosti dále studovat, tak se rozhodla ve svých 17 letech vstoupit do Pešmergy (kurdských ozbrojených milic působících na území Iráckého Kurdistánu). Název se dá volně přeložit jako „ti, kteří stojí tváří smrti“.¹⁸¹ Pešmerga je neoficiální kurdská armáda, která zodpovídá za ochranu území, obyvatel a institucí v Iráckém Kurdistánu. Získali si pozornost veřejnosti také jejich bojem s ISIS.¹⁸² Shirin svůj odjezd z Íránu komentuje takto: *To mi bylo tenkrát 17 a byla jsem bez pasu. Když chceš odjet z Íránu, tak musíš mít jako žena povolení od muže z rodiny, abys vůbec mohla odcestovat. Tento muž musí být prioritně tvůj otec, pak bratr, dědeček, strýc nebo pokud jsi vdaná, tak manžel.* Po dotazu, jak složité pro ni bylo přejít hranice sdělila, že to není tak těžké, jak se zdá: *Když si vezmeš hranice mezi Íránem a Irákem, tak to není tak těžké přejít hranice* (nelegálně, pozn. autorky). *Lidé žijící na hranicích jsou často známí či příbuzní, takže stačí když víš jméno jednoho z nich a řekneš hraničářům, že jsi něčí host a je to.*¹⁸³ Tímto způsobem se Shirin

---

¹⁷⁹ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

¹⁸⁰ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

¹⁸¹ HELFONT, Samuel. Getting Peshmerga Reform Right: Helping the Iraqi Kurds to Help Themselves in Post-ISIS Iraq. *Institute of Regional and International Studies* [online]. 2017, 1-8 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/resources/docs/FPRI-Getting%20Peshmerga%20Reform%20Right.pdf>

¹⁸² Profile: Who are the Peshmerga?. *BBC News* [online]. 12. 8. 2014 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-28738975>

¹⁸³ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

dostala z Íránu do Iráku. Ve své domovině nepotřebovala oficiální souhlas od hlavy rodiny, protože odcestovala ilegálně. I přesto, ale poté doplnila, že jí otec v cestě nestál, ačkoliv šťastný z jejího odchodu také nebyl. Tímto Shirin odcestovala ze své země jednou provždy. Do Německa se Shirin rozhodla odjet až poté, co otěhotněla: *Byla jsem těhotná, a to prostředí ve kterém jsem se pohybovala nebylo ideální pro narození a výchovu dítěte. Tak jsem se rozhodla odjet do Německa.*¹⁸⁴ Její cesta do destinace nebyla tolik odlišná od dalších respondentů. Pro svou cestu musela také využít služby pašeráka: *V Kurdistanu a Iráku je téměř nemožné získat občanský průkaz nebo cestovní pas. Neměla jsem s sebou iránský pas, ale pouze občanský průkaz, který mi byl po příjezdu na místo určení zaslán*¹⁸⁵, protože není dobrý nápad mít u sebe všechny svoje doklady totožnosti. Kdyby se na pašerácké trase něco stalo, nebyla by šance se znovu dostat k dokumentům. Pokračuje: *Přišli jsme z Turecka do Řecka přes Egejské moře. Bylo nás 57, kdo takto cestoval.*¹⁸⁶

Amir, 29 let, Praha je napůl Čech a napůl Kurd z otcovy strany. V rozhovoru vysvětloval okolnosti emigrace jeho otce v 70. letech do ČR: *Táta přijel na přelomu 70.-80. let, tuším 1978. Byla tam blbá situace, válka. Všichni utíkali před válkou. On nejdřív utekl do Bulharska a pak do Česka. No a tam byla náhoda i v tom, že jeho brácha dělal diplomata a shodou okolností dostal místo na ambasádě v Praze, takže táta sem šel za nim víceméně. Chtěl tu studovat, byla tu nějaká podpora od státu a stipendijní programy, takže tady pak všichni třeba 10 let studovali školu (smích).*¹⁸⁷ Dále pokračuje, že jeho tatínek měl devět sourozenců a z toho se pouze tři rozhodli zůstat v Kurdistanu. Ostatní bydlí jinde ve světě (ať už v USA, Nizozemsku či Německu). Na cestu do ČR se vydal sám: *Táty sourozenci byli všichni dost věkově od sebe. On byl jedním z těch starších dětí a prostě se rozhodl jít za lepším sem do Československa. Táta tady pak studoval tuším, že na ČVUT. Studoval architekturu.*¹⁸⁸ Až od 60. let 20. století začali do tehdejšího Československa směřovat studenti z Kurdistanu, což bylo výsledkem vztahů komunistického Československa se zeměmi Blízkého východu. Součástí těchto vztahů byla také možnost těchto studentů studovat na československých vysokých školách. Právě Kurdové z Iráku představovali mezi těmito studenty většinu.¹⁸⁹ Amir podotýká, že otec tu byl spokojený a že stejně tak to má on.

---

¹⁸⁴ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

¹⁸⁵ Poté, co se dostala do Německa se už dále Shirin prokazovala svými pravými dokumenty, tak jako ostatní respondenti, které využili služby pašeráků.

¹⁸⁶ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

¹⁸⁷ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

¹⁸⁸ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

¹⁸⁹ MURAD, Michael a Miroslav MAREŠ. *Kurdská komunita v České republice*. Praha, 2015. Studie. Etnologický ústav Akademie věd České republiky, s. 82.

Je zvyklý cestovat, strávil jazykový pobyt v USA, cestuje i po dalších zemích Středního Východu. Jeho bratranec pracuje v Nizozemsku, ale on je zatím spokojen zde.

Stela, 29 let, Praha je také napůl Kurdka z otcovy strany. Její otec pochází ze syrského Aleppa a je jezídem. Oproti ostatním respondentům nebyla emigrace jejího otce způsobena politickými okolnostmi či válkou: *Táta přijel do Československa tenkrát za studiem. Studoval ekonomii, kde se také potkal s její mamkou no a už to bylo.*¹⁹⁰

3.5.2 Život v cílových zemích

Nový život v nové zemi. Tímto často respondenti začali popisovat své dojmy z přestěhování se do nového domova. Někteří měli v cílové destinaci známé či příbuzné. Někteří neměli nikoho. Administrativní úkony spojené s přesunem (v některých případech žádost o azyl) byli v Německu jednodušší než v ČR, ačkoliv podstatné náležitosti jsou téměř identické (registrovat se v dané zemi, shromáždění údajů o žadateli, rozhodovací proces – slyšení, rozhodnutí o udělení azylu).¹⁹¹¹⁹²

Žadatelé o azyl jsou osoby, které přicházejí do jiné země podat žádost o právní i materiální pomoc a mezinárodní ochranu z důvodu perzekuce v zemi svého původu. Žadatel ovšem musí tyto skutečnosti prokázat. Uprchlíci jsou lidé, jejichž žádost o azyl byla uznána a je jim tak přiznán status uprchlíka. Tito lidé jsou ve svých domovských zemích pronásledováni a základě rasy, náboženství, národnosti, politického přesvědčení nebo příslušnosti ke dané sociální skupině.¹⁹³

V roce 2020 bylo v Německu 1 210 636 uprchlíků a 121 955 žadatelů o azyl. Pro porovnání bylo v ČR bylo za tentýž rok evidováno 1 959 uprchlíků a 1 160 žadatelů o azyl. Nejvíce žádostí o azyl mezi lety 2010-2020 mělo Německo v roce 2016, kdy se jednalo až o 745 155 osob. V ČR ve stejném časovém rozmezí bylo nejvíce žadatelů v roce 2019 a to

---

¹⁹⁰ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

¹⁹¹ KUKLOVÁ, Tereza. Jak probíhá azylové řízení v České republice a odkud žadatelé pocházejí. *Právo21* [online]. 2. 12. 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/jak-probiha-azylove-řízení-v-ceske-republice-a-odkud-zadatele-pochazeji>

¹⁹² Asylum procedure: How can I apply for asylum. *Handbook Germany* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://handbookgermany.de/en/rights-laws/asylum/asylum-procedure.html>

¹⁹³ Azyl a migrace v EU: fakta a čísla. *Evropský parlament* [online]. 31. 7. 2020 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78630/azyl-a-migrace-v-eu-fakta-a-cisla>

1915 osob. Při interpretaci těchto čísel je ale nutné zmínit, že pandemie Covid-19 migraci výrazně omezila.¹⁹⁴

Omran přijel do ČR za svým bratrancem, který měl restauraci v Berouně. Po příjezdu žil nejprve 3 roky tam a poté si otevřel několik restaurací v Praze: *Beroun je krásné město a milí lidé. Moc se mi tam líbilo.*¹⁹⁵ Dále uvádí, že o ČR nevěděl téměř nic: *Znal jsem Pavla Nedvěda, a to bylo všechno. To byl můj oblíbený (fotbalový pozn. autorky) hráč.* Pokračuje: *Pamatuji si, jak mi o Praze mluvil bratranec, říkal mi ,dobrá země, dobré pivo, pěkné město nezničené válkami.*¹⁹⁶ Pokračuje i o charakteru Čechů: *Mám to tu rád. Když tě Češi mají rádi, tak jsou skvělí, když ne, tak to je špatné a dají to najevo.*¹⁹⁷

Administrativní proces dle něj nebyl tím nejjednodušším: *Je to takové chaotické.* A pokračuje: *To víš, kamarádi v Německu byli zapsáni na kurz němčiny, aby se naučili jazyk v nové zemi, dostávali příspěvek na živobytí – co tak vím, tak nějakých 400 €, no a tady mi paní úřednice volala asi po třech letech, co jsem tu, jestli nechci kurz češtiny.*¹⁹⁸

Respondenti z Německa procházeli či stále procházejí německým jazykovým kurzem, který je nutný „pokud není možné se domluvit německy na adekvátní úrovni“. Podle Spolkového úřadu pro migraci a uprchlíky (BAMF) imigrační úřad rozhodne, zda je nutná účast na kurzu daného žadatele, když vydává povolení k pobytu. Tyto „integrační kurzy“ se skládají z jazykového kurzu (600 hodin) a orientačního kurzu (obvykle 60 hodin). Jazykový kurz, jehož cílem je zprostředkovat dovednosti na úrovni B1¹⁹⁹, pokrývá „důležité aspekty každodenního života“, včetně práce a kariéry, výchovy a vzdělávání dětí, volného času, sociální interakce a také využívání médií. Tyto kurzy jsou koncipovány tak, aby na ně student docházel „full-time“ (a jsou tak časově náročné).²⁰⁰

V roce 2018 pocházelo zhruba 24 % nových účastníků z členských zemí EU. Zhruba 19 % byli Syřané a téměř stejně po 7 % Afghánci a Iráčané. V roce 2014 pocházela téměř

---

¹⁹⁴ Azyl a migrace v EU: fakta a čísla. *Evropský parlament* [online]. 31. 7. 2020 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78630/azyl-a-migrace-v-eu-fakta-a-cisla>

¹⁹⁵ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

¹⁹⁶ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

¹⁹⁷ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

¹⁹⁸ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

¹⁹⁹ Je možné ale studovat i na úroveň B1 a C1.

²⁰⁰ BATHKE, Benjamin. Integration courses in Germany: What are they, and who can take part?. *Info Migrants* [online]. 10. 5. 2019 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.infomigrants.net/en/post/16814/integration-courses-in-germany-what-are-they-and-who-can-take-part>

polovina účastníků z členských zemí EU, zhruba dvě třetiny měly o dva roky později uprchlický původ.²⁰¹

Když **Hemin** přijel do Německa neuměl německy téměř nic. Němčinu studoval ve škole naposled jako dítě v roce 2006, takže jeho znalost byla, dle jeho slov, téměř nulová. Poté co přijel do Německa, tak se musel zapsat na kurzy němčiny. Během rozhovoru si je velice vychvaloval. Zároveň se autorce omlouval, že se mu začíná plést angličtina, kterou měl dříve lepší, s němčinou: *Potřeboval jsem se naučit jazyk, abych tu mohl začít pracovat. Ty kurzy jsou dobře fungující. Už jsem je dokončil a teď pracuju.*²⁰² V Německu se Heminovi líbí. Dle jeho slov se ani tak často nesetkává s nevolí lidí souvisejících s rasismem či xenofobií. Zároveň se vyjadřoval, že kurdská komunita není v Hannoveru nějak rozsáhlá: *Bydlím se svými sourozenci a pár Kurdů známe, ale není to komunita, jak ve velkých městech.*²⁰³

Pro **Dilvin**, žijící v Brně jazyková vybavenost nebyla tak esenciální. Pracuje pro mezinárodní společnost a hovoří tak ve své práci anglicky. I přesto se základních lekcí češtiny zúčastnila. Poté co vypukla pandemie Covid-19 a výuka se na chvíli přerušila se rozhodla nepokračovat: *Když to začalo distančně, tak jsme s manželem začali i pracovat na plný úvazek a do toho studovat a nebylo už tolik času.*²⁰⁴

Administrativa tu dle jejích slov trvá dlouho oproti Německu, ale zároveň sama podotýká, že si nemůže stěžovat, když to porovná s Tureckem: *Můj manžel se nejprve dostal do ČR a potom chtěl jet do Německa, kde měl známé. Kvůli Dublinské dohodě²⁰⁵ ho ale poslali zpět do ČR, protože sem přijel jako první.*²⁰⁶

ČR byla pro Dilvin první možnost, protože tu nejprve žil její budoucí manžel, se kterým se potkala v Turecku na studiích. Zároveň podotýká, že získat vízum do ČR pro ni nebylo tak obtížné (v porovnání s Německem).

---

²⁰¹ BATHKE, Benjamin. Integration courses in Germany: What are they, and who can take part?. *Info Migrants* [online]. 10. 5. 2019 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.infomigrants.net/en/post/16814/integration-courses-in-germany-what-are-they-and-who-can-take-part>

²⁰² Respondent Hemin, 32 let, ze Sýrie, nyní žijící v Německu.

²⁰³ Respondent Hemin, 32 let, ze Sýrie, nyní žijící v Německu.

²⁰⁴ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

²⁰⁵ Dublinská dohoda určuje, že žádost cizince o mezinárodní ochranu má být projednávána a rozhodnuta pouze jedním ze členských států EU. Na webových stránkách HandBook Germany žadatelům o azyl vysvětlují: *Pokud Vám např. byly odebrány otisky prstů nebo jste byli uznáni jako osoba s nárokem na azyl v jiné evropské zemi, Německo vás tam může poslat zpět, ale pouze se souhlasem příslušné země.* (Zdroj: Dublin Procedure. *Handbook Germany* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://handbookgermany.de/en/rights-laws/asylum/dublin-procedure.html>)

²⁰⁶ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

Ferhad se v Německu zapsal na jazykový kurz jako ostatní. Po absolvování kurzu si bude hledat práci. V průběhu rozhovoru zmínil, že do jednoho měsíce má závěrečné testy na úroveň C1. Tato úroveň by mu měla stačit k zajištění vhodné práce. Ferhad ovšem přiznává, že aby byl novinářem v Německu, musel by jazyk ovládat ještě lépe: *Až dodělám jazykový kurz, tak mě nebude už stát podporovat, ale C1 úroveň pro práci novináře stačit nebude. Budu si muset tedy najít práci a pak bych chtěl ještě se zapsat na kurz programování.*²⁰⁷

Město Augsburg se stalo pro Ferhada cílovým, nejprve ovšem pobyl v Německu v různých uprchlických táborech: *Měl jsem s sebou po příjezdu svůj pas a svůj řidičský průkaz (pravé dokumenty prokazující jeho totožnost, nikoliv pouze ty od pašeráka pozn. autorky). Poté, co mu byl zaslán z Turecka zbytek všech potřebných dokumentů se mohl v Německu prokazovat svojí totožností a začít tak proces žádosti o azyl: ...takže jsem se prokázal, tenkrát jsem byl v Heidelbergu, kde jsem zůstal ještě jeden týden a pak nám řekli, že se přemístíme do Bavorska, do města Donauwörth, které bylo docela rasistické. Seděli jsme třeba takhle někde s pár kamarády na lavičce a někdo zastavil auto a začal na nás pokřikovat nějaké věci a pak zvedl prostředníček a odjel. No ale to nebyl jen on. Takových lidí bylo v tom městě víc. Nebyli vůbec přátelští k uprchlíkům.*²⁰⁸

Shirin přijela do Německa sama: *Znala jsem v Německu mnoho přátel, bývalých členů Pešmergy, kteří také emigrovali. V případě potřeby by mi s čímkoliv pomohli, ale naštěstí jsem nepotřebovala pomoc a dokázala jsem se velmi rychle zorientovat.*²⁰⁹ V Německu žije už 6 let. Němčinu se naučila za dva roky, tak jako ostatní na jazykovém kurzu. Ke své práci němčinu denně využívá a domluví se, ačkoliv jazyk označuje „pracovním jazykem“, jelikož jim hovoří většinou jen v práci.

Amir se narodil v Praze a žije zde celý svůj život. Do Iráku jezdívá, ale nikdy tam nezůstal dlouhodobě. Vypráví ovšem o svém otci a jeho začátcích v ČR: *Táta se tu prostě rozhodl začít nový život, daleko od války. Za tu dobu, co tu žil si to tu zamiloval.*²¹⁰ Přiznává, že velkým důvodem, proč mu tu v začátcích nic nechybělo bylo právně již zmíněné studium a jeho financování ze stipendií: *Táta měl ovšem během studia nějaké problémy, protože po třech letech mu řekli, že chtějí, aby donášel na režim. On tyhle věci nemá rád a odmítl to, že na svůj režim donášet nebude. No a pak ho nějak vyhostili na půl rok do Turecka snad.*

---

²⁰⁷ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

²⁰⁸ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

²⁰⁹ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

²¹⁰ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

Prostě mu řekli ‚bud‘ budeš donášet na svůj režim nebo sbohem‘ no, a tak si vybral tuhle cestu a měl během toho studia takovéto problémy.²¹¹

Stela se stejně jako Amir narodila v Praze. Žije zde celý život, a i přesto, že má většinu rodiny v Německu, tak ji, ani jejího otce nenapadlo se přestěhovat do Německa. Kromě své práce jako redaktorky v časopisu, se Stela věnuje indickým tancům. Sama říká, že být Kurdkou – jezídkou, která tančí, je velice neobvyklé a skoro až pro jezidy nepřijatelné. Stela se také hodně zajímá o indickou kulturu jako takovou: *Začalo to tím tancem. Moje sestra začala tančit a já si k tomu postupně našla také vztah a úplně jsem tomu propadla.²¹²* Se svým životem zde je spokojená, ale říká, že má v plánu se zúčastnit cesty do Indie na taneční kurz. ČR je ale jejím domovem a nemůže porovnat obě země, tak jako Amir: *V Sýrii jsme se sestrou nikdy nebyly. Táta nás tam chtěl vzít, ale to víš, začala válka a už to nešlo. Často ale na Aleppo vzpomíná.²¹³*

3.5.3 Práce a studium

Práce a studium jsou neodmyslitelnými tématy spjatými s migrací obyvatel a jejich životem v nových zemích. Zaměstnanost představuje pravděpodobně nejvíce zkoumanou oblast integrace. Zaměstnání bylo soustavně identifikováno jako faktor ovlivňující mnoho relevantních otázek, včetně podpory ekonomické nezávislosti, plánování do budoucna, setkávání se s členy hostitelské společnosti, poskytování příležitostí k rozvoji jazykových dovedností, obnovování sebeúcty a podpory sebevědomí migrantů.²¹⁴ Studium (či vzdělávání obecně) jednoznačně poskytuje dovednosti a kompetence na podporu následného zaměstnání, které lidem umožňuje stát se konstruktivnějšími a aktivnějšími členy společnosti.²¹⁵

Respondenti mají různé důvody k migraci. Ti ze Sýrie emigrovali pro zajištění své bezpečnosti mimo zemi rozvrácenou občanskou válkou. Jiní se ve svých domovských zemích cítili utlačovaní, a někteří si kvůli své etnicitě či aktivitám nemohli najít práci.

Tak či tak práce a studium je a byla důležitým procesem integrace Kurdů do společnosti. Jak se během rozhovorů ukázalo, většina z nich nemá ambice se do svých domovských zemí vrátit. Někteří nemohou, jelikož v domovských zemích nejsou vítáni,

---

²¹¹ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²¹² Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²¹³ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²¹⁴ AGER, Alastair; STRANG, Alison. Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 2008. s. 170.

²¹⁵ Tamtéž, s. 172.

někteří se bojí o své bezpečí a někteří se zkrátka usadili v ČR nebo v Německu a jsou tu spokojeni. Respondenti dodělávají jazykové kurzy a hledají si práci, někteří studují a pracují zároveň. Mnozí jsou ve svých nových domovech již naprosto soběstační.

Omran sice studoval v Sýrii sociologii, ale po jeho útěku do Evropy se ke studiu už nevrátil: *Když jsem se tu usídlil, tak jsem se chtěl přihlásit na studia. Problém byl, že všechny moje dokumenty o absolvování střední školy a tyhle věci zůstaly v Sýrii. Snažil jsem se domluvit s tátou, jestli by mi to neposlal, ale když se šel zeptat do školy, kde by mi ta potvrzení mohli dát, tak mi bylo řečeno, že archivy jsou pryč kvůli válce.*²¹⁶ Dále ale říkal, že by to možná šlo nějak zařídit, ale není to velice jednoduché v dnešní době takto na dálku komunikovat. Omran tedy zatím pouze pracuje, vede síť restaurací v Praze a hodlá zde zůstat na dobu neurčitou.

Hemin studoval v Sýrii právo a po emigraci do Německa se rozhodl ve studiích pokračovat. Přihlásil se na dvouletý pedagogický kurz, který jej připravil na práci s předškoláky. Jeho práce ho baví, ačkoliv říkal, že by to pravděpodobně nechtěl dělat celý život: *No víš, je to docela obtížné pracovat s malými dětmi. Musíš se furt usmívat i když nemáš nejlepší den, být trpělivý, pozorný.*²¹⁷ Pak doplňuje, že by chtěl jít dále studovat speciální pedagogiku, která by byla už v rámci univerzity (studium zakončené vysokoškolským diplomem).

Dilvin pracuje v Brně na pozici Process Executive v mezinárodní firmě. Zároveň při práci studuje systémové inženýrství a diplomacii. S její kariérou i studiem je velice spokojená. Je ráda, že dostala příležitost zde pracovat, žít se svým manželem a do toho studovat.²¹⁸

Ferhad byl v Turecku novinářem, ale nyní je nezaměstnaný a dokončuje jazykový kurz, který mu umožní potřebnou kvalifikaci pro hledání práce. Žije tedy nyní ze státní podpory pro uprchlíky, která vyprší, jakmile dokončí jazykový kurz: *Chtěl bych začít zase psát alespoň na částečný úvazek, ačkoliv s mojí němčinou to není ještě na takové úrovni. Vypadá to, že si pravděpodobně budu muset najít práci v jiném sektoru. Jak jsem ale říkal, chci se zapsat na programování a možná se vydat i tímhle směrem pracovně.*²¹⁹ Dále se vyjadřuje k tomu, že je obtížné se psychicky vyrovnat s novým životem coby uprchlíka: *Někdy mi přijde, že si moc lidí neuvědomuje, jaké to je být uprchlíkem. Z lékařů, právníků,*

---

²¹⁶ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

²¹⁷ Respondent Hemin, 32 let, ze Sýrie, nyní žijící v Německu.

²¹⁸ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

²¹⁹ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

*novináři se najednou stává nikdo, protože po přesunu jsi jen uprchlík. Vše necháváš za sebou.*²²⁰

Shirin v Německu pracuje pro francouzskou firmu jako průmyslová mechanika. Tato práce ovšem není její hlavní fokus, jelikož je stále angažována v politice i z Německa. Je stále členkou politické strany Komala íránského Kurdistanu. Zároveň je stále členkou Pešmergy: *Jsem členem strany Komala íránského Kurdistanu. Pešmergou jsem téměř čtyři roky. Činnost pešmergů se neomezuje pouze na vojenské operace a musíme se neustále zajímat o dění a být aktuální v kontextu politických informací. Po odchodu z Kurdistanu jsem pokračovala ve spolupráci s touto stranou i v Evropě.*²²¹

Amir v ČR pracuje jako manažer v hotelu. Studium ukončil po střední škole a i přesto, že vysokou školu zvažoval, nakonec se rozhodl studia zanechat: *Já na studium nejsem, ale táta mi tenkrát zaplatil kurz angličtiny v USA, kam jsem chtěl jet, a za to jsem vděčný, protože mám díky tomu angličtinu na dost slušné úrovni.*²²²

Stela v ČR ukončila své studium na vysoké školy bakalářským diplomem a nyní pracuje jako redaktorka časopisu. Zároveň si přivydělává tančením indických tanců, což je také jejím velkým koníčkem. Do budoucna by se chtěla zúčastnit tanečního semináře v Indii, kde už několikrát byla. Ačkoliv je zde spokojená, nebrání se životu v jiné zemi, např. právě Indii, která ji fascinuje.²²³

3.5.4 Socializace

Kurdové, kteří se přemístili do cílových zemí v dospělosti se spíše sdružují do jim blízkých komunit (na základě státu ze kterého jsou, kurdské národnosti atp.).

V ČR je největší překážkou pro socializaci právě jazyk. Jazykové potíže mohou uprchlíkům ztížit komunikaci nejen s místními, ale také se zdravotníky či při administrativních činnostech. nedostatek informací o dostupných službách může některým bránit v jejich využívání.²²⁴

Respondenti z Německa se poměrně v krátké době zvládnou dorozumět německy, čímž se jim otevírá více příležitostí o socializaci s Němci ať už při studiu či v práci. Respondenti v ČR jsou uzavřenější, jelikož neumí češtinu na takové úrovni, aby se

---

²²⁰ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

²²¹ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

²²² Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²²³ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²²⁴ AGER, Alastair; STRANG, Alison. Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 2008. s. 173.

komfortně bavili s místními. Důvodem je také nedostatečná motivace naučit se jazyk, jakou můžeme vidět v Německu. Jak již bylo zmíněno, v Německu jsou kurzy podporovány finančním příspěvkem a po jeho dokončení jsou absolventi připraveni se začlenit snadněji do společnosti a najít si práci. Co je ovšem nutné zmínit je fakt, že v Německu je kurdská komunita znatelně větší než v ČR, a proto je pro Kurdy snadnější se do nich uzavírat.

Hemin má přátele i mezi Němci, ale více přátel má ve svých kruzích.²²⁵ **Omran** mezi Čechy naopak přátele spíše nemá. Brání mu v tom jazyková bariéra: *Nejvíce se přátelím s Araby a Kurdy.*²²⁶

Amir i **Stela**, kteří se v ČR narodili na sobě pozorují větší otevřenost vůči lidem obecně. Mají přátele jak z ČR, tak ze zahraničí. Stela je také členkou Kurdského sdružení v Praze. Amir dokonce pozoruje rozdíly mezi jednotlivými Kurdy, které zde potkal: *Já jsem se tady nepotkal moc s tureckými Kurdy, ale s Turky jo. Nejvíce Kurdů mi přijde, že tu je ze Sýrie.*²²⁷ Pak na otázku, zda spolu Kurdové z jiných zemí vychází dodává: *Oni spolu vycházejí, protože furt hrají na to, že jsou Kurdové, ale ti turečtí jsou úplně jiní než iráčtí Kurdové, a pak ti ze Sýrie, ti jsou takoví záludní, ti mají jen čísla v očích.*²²⁸ **Stela** zmiňuje rozdíly mezi Kurdy také: *Kurdové jsou Kurdové, ale každý jiní i tím náboženstvím. Mezi Kurdy se proto říká ‚prakurd je můj bratr‘ a takhle to vnímám, že to berou, ale pak se stejně ptají ‚jakýže máš to náboženství? A odkud jseš?‘ a pak se stejně trochu rozdělují. Někdy mají jiné názory na politiku, na otázku Kurdistanu třeba a tak dál. Táta dokonce s některými členy rodiny mluví arabsky a ne kurdsky, protože mají jiný dialekt a je to pro ně jednodušší.*²²⁹

Ferhad z Turecka má přátele mezi Němci, ale více přátel má mezi Kurdy. **Shirin** na druhou stranu přímo popisuje, že Němci jsou pro ni opravdu velice rozdílní, a proto je pro ni navazování vztahů s nimi složitější: *Víš já se v Německu necítím úplně tak komfortně jako tam odkud pocházím. Vždycky jsem se cítila, že jsem typ člověka, co se kamarádí s kýmkoliv a neřeší národnost, ale je pravda, že více přátel mám ve svých kruzích. S Němci přijdu do styku v práci a tak. Nikdo mi prostě nerozumí líp, než lidi tam odkud pocházím. Já jsem do Německa přijela už pozdě na to, abych si zvykla na tento uspěchaný život.*²³⁰

---

²²⁵ Respondent Hemin, 32 let, ze Sýrie, nyní žijící v Německu.

²²⁶ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

²²⁷ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²²⁸ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²²⁹ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²³⁰ Respondentka Shirin, 28 let, z Iránu, nyní žijící v Německu.

Na druhou stranu respondentka **Dilvin** se přátelí i s Čechy, ačkoliv se spolu dorozumívají v angličtině. Více přátel má ovšem také jako ostatní ve svých kruzích.²³¹

3.5.5 Rodina a rodinné vazby

Vzhledem k tomu, že Kurdové pochází ze zemědělských (horských) oblastí, jejich tradiční rodina tomuto prostředí odpovídá. Kurdská domácnost je patrilineární, sestavená kolem mužské hlavy rodiny. Taková linie závisí na vzájemné podpoře zpravidla ve stejné vesnici předků. Ačkoli muži jsou zodpovědní za zemědělské úkoly a socioekonomické a politické kontakty s vnějším světem, kurdské ženy také přispívají ke všem společenským, ekonomickým a politickým procesům ve svých vesnicích. Kurdská domácnost zahrnuje ať už širší rodinu (žijící pod jednou střechou) nebo nukleární rodinné jednotky – skládající se z matky, otce a jejich dětí. Rozšířená kurdská rodina zahrnuje rodiče, ale také svobodné sestry a bratry mužské hlavy rodiny. Nutno zmínit, že tradičně rodiče zůstávali žít s nejstarším synem a jeho novou rodinou (manželkou a dětmi). Mladší sourozenci a jejich manželky se stěhovali do nových domovů.²³²

Pro téměř všechny Kurdy – sunnity, šiity, alevity a jezidy – vztahy v domácnosti definují genderové vztahy. Kurdské domácnosti mají genderově podmíněné povinnosti týkající se výroby, distribuce a rozdělení spotřeby. V patriarchálních kurdských domácnostech existují genderové a mezigenerační nerovnosti. Ve venkovských domácnostech, s výjimkou žen v čele domácností, mají ženy v rozhodování o domácnosti podřízenou roli. Zapojením žen do námezdní práce v městském prostředí ovšem oslabuje staré patriarchální tradice a umožňuje ženám mít rozhodovací pravomoc ve svých domácnostech.²³³

Tradičně se žena nestěhovala z území své linie, protože většina manželství byla v rámci linie, kde její členové žijí kousek odtud. Městská migrace a vztahy v diaspoře však vyústily v současná manželství, v nichž se ženy nejen stěhují ze svých otcovských domovů, ale často překračují státní hranice. Tradičně jsou kurdská manželství dohodnutá manželství (což v dnešní době hlavně ve velkých městech silně oslabuje).²³⁴ Dá se tedy říci, že tradiční kurdská rodina byla endogamní. V současnosti, jak i respondenti zmiňují, se častěji a častěji

---

²³¹ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

²³² Kurdish Families. *Encyclopedia* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z:

<https://www.encyclopedia.com/reference/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/kurdish-families>

²³³ Tamtéž.

²³⁴ Tamtéž.

projevují exogamní tendence navazování vztahů. Manželství je většinou monogamní, ale může se vyskytovat i polygynní manželství (jak umožňuje islám).²³⁵

Ačkoliv většina respondentů sděluje, že etnicita jejich budoucích partnerů pro ně nehraje roli, někteří z nich i přesto mají partnery kurdského původu. Respondent **Omran** má snoubenku ze Sýrie, která by se za ním měla brzy odstěhovat do Prahy: *Já jsem zasnoubený a snoubenka je Kurdka. Brzy by měla přijet do ČR.*²³⁶ Dále pokračuje: *Vy to máte tak, že pracujete i když jste ženy. U nás v Sýrii to je tak, že muž musí zaopatřit manželku. Ona pracovat může, pokud chce, ale většinou pracovat nechtějí, když nemusí.*²³⁷

Hemin říká, že pro něj národnost při výběru partnerky nerozhoduje. Je v tomto dle jeho slov úplně otevřený.²³⁸

Dilvin má manžela Kurda z Turecka a žijí spolu v Brně. I přesto oba respondenti říkají, že otázka etnicity pro ně není podstatná. Dilvin dále upřesňuje, že pro její rodinu byl větší problém přijmout fakt, že její manžel je muslim: *Rodiče řešili náboženství, protože my jsme alevité, takže nejsme tak striktní a můj manžel je muslim. Můj táta nejdřív říkával ,to si ho chceš vzít? Ještě tě bude nutit nosit šátek!‘ No, jak vidíš, tak nenosím nic.*²³⁹

Pro respondenta **Ferhada** není důležité, aby jeho partnerka byla Kurdka. Přiznává ovšem, že pro některé kurdské rodiny se tyto endogamní tendence zachovávají. Ačkoliv u mladých lidí ubývají, stále se děje, že v tradičnějších rodinách mohou rodiče tlačit na své děti při výběru partnera (často nejen kvůli etnicitě, ale také náboženství).²⁴⁰

Shirin z Íránu si uvědomuje, že kulturní rozdíly pro ni mohou při výběru partnera hrát roli. Ačkoliv není nucena ze strany rodiny udržovat endogamní tendence, komentuje svou situaci: *Kdysi jsem si myslela, že je mi jedno, s jakým člověkem chci žít (jaké národnosti bude pozn. autorky). Později jsem si ale uvědomila, že mi ostatní (ne Kurdové, pozn. autorky) rozumí méně než kdokoli z mých vlastních lidí (Kurdů pozn. autorky).*²⁴¹

Stela popisuje svoji výchovu jako tradičnější, i když její otec není ortodoxním jezídem. Stela neumí arabsky ani kurdsky (jen základy): *Někdy jsem měla pocit, že mi chybí kus skládačky, kvůli svému původu.* Její sestra se jako mladší začala hodně zajímat o Střední Asii, a to ji postupně přimělo se více zajímat o asijskou kulturu: *Mně to tenkrát nebralo, já*

---

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

²³⁷ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

²³⁸ Respondent Hemin, 32 let, ze Sýrie, nyní žijící v Německu.

²³⁹ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

²⁴⁰ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

²⁴¹ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

byla dlouho hodně evropská (smích) i když jsme ten arabský kontakt²⁴² se sestrou měly, protože tatínek sledoval Al-Džazíra zprávy a tak. Stela často komentuje, že vlastně neví, co je typicky české rodinné chování, a proto je pro ni složité pojmenovat netradiční situace: *Já nevím vlastně, jak to je v česku běžné, ale u nás se i hodně apelovalo na to, že máme rodinné snídani, obědy, večeře, že zkrátka to je čas, kdy rodina má být pohromadě u jednoho stolu.* Pokračuje: *No a pak vlastně i stolování, třeba v naší kultuře, teď nevím, jestli to mají i v arabské, když naleješ skleničku do plna, tak to znamená, že máš toho člověka plné zuby.* Popisuje také, že si myslí, že Kurdové jsou hodně srdeční a loajální.

Rodina Stely, která je jezidského vyznání, žije z velké části v Německu. Tam je dle jejích slov běžné, že pátek, sobotu a neděli chodívají po svatbách (sňatek je pro ně důležitou institucí). *No víš, kdybych nebyla jen poloviční Kurdka, ale stoprocentní, tak si myslím, že bych musela dodržovat ortodoxně všechno a byl by na mě kladen větší apel, abych si vzala Kurda, a ještě by to musel být jezíd. Tím, že můj táta to sám v podstatě porušil a nenašel si tradiční partnerku, šel si za svým srdcem, tak jsme od toho byly osvobozené (se svou sestrou, pozn. autorky).²⁴³ Respondentka od svých příbuzných občas slýchá, že má svou pozici jednodušší: *Moje sestřenka mi říká, že je to těžké, protože si musí najít Kurda a ještě jezída, takže už to je dost limitující. Ona je ještě feministka a nikoho teď nemá, tak je to pro ni složité (kvůli nátlaku rodiny, pozn. autorky).²⁴⁴ Dále pokračuje: *Takže tam, pokud by ses chtěla vydat proti proudu, tak se proti tobě v podstatě ta rodina obrátí. Partnera ti musí schválit rodina nebo nic, a tak jsem jednou takhle šla za tátou a řekla jsem mu ,děkuju, že si můžu dělat, co chci.²⁴⁵ Stela také zmiňuje její situaci, kdy byla poměrně dlouhou dobu nezadaná a přemýšlela, zda nejít tradiční kurdskou cestou a skutečně si nenajít partnera Kurda skrze dohodnuté manželství: *Řekla jsem to dokonce tátovi a zeptala jsem se ho, co si o tom myslí. Řekl mi, že kdybych si vzala jezída, tak nebudu šťastná. On na nás totiž vidí, že jsme už jiné a že si chceme dělat, co chceme, a to by nešlo. Nakonec i já i sestra máme partnery obě z Asie a říkám si někdy, jestli bych vlastně si někdy mohla najít Čecha. Možná to je i tím, že kdybychom v té Sýrii někdy byly a třeba tam i žily, tak mě ta Asie třeba netáhne tolik.²⁴⁶****

Omran zmiňuje, že rodinné vztahy jsou velice silné a že si i široká rodina pomáhá (a to často i finančně – např. pokud některé z dětí potřebuje finance na studia): *Když třeba*

---

²⁴² Arabštinu slýchávala respondentka doma častěji než kurdštinu.

²⁴³ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²⁴⁴ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²⁴⁵ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²⁴⁶ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

*některé z dětí má šanci dostat se na studia, tak se klidně celá rodina složí dohromady. Funguje to tak, že oni do tebe investují a zároveň se ale očekává, že rodině pomůžeš i ty, když bude třeba.*²⁴⁷

Amir stejně jako Stela nebyl nikdy nucen si najít budoucí partnerku Kurdku: *Táta se spíš tak jako tenkrát s rodinou vyslovili, že máme mezi známými pěkné Kurdky, a jestli to nezvažují, ale to bylo tak jako v dobrém, a ne že by mi někoho nutil.*²⁴⁸ Amir popisuje svou rodinu podobně jako Omran, tedy, že drží pospolu a podporují se, pokud je třeba: *Je to někdy vtipné, protože, když jsem v Iráku a někam jdeme s rodinou, tak to vypadá, že jde celá vesnice, jak je nás hodně.*²⁴⁹ Zároveň zmiňuje, že jelikož jeho kurdština není na vysoké úrovni, tak s rodinou mluví anglicky: *Skoro všichni příbuzní chodili v Iráku na anglo-americké univerzity, takže mluví dost dobře anglicky, a tak spolu mluvíme v angličtině.*²⁵⁰

3.5.6 Náboženství a kultura

Respondenti se vyjádřili kladně ke své kurdské kultuře. Váží si svých tradic a své identity. Všichni respondenti se ovšem vyslovili, že nejsou ortodoxními věřícími, ačkoliv by kulturně (na základě jejich rodinné tradice) měli být muslimy, alevity či jezídy. Někteří se přímo označili za ateisty. Jedna respondentka z ČR řekla, že oficiálně není věřící, ale že víru má.

Omran a **Hemin** pocházející ze Sýrie jsou oba muslimové, ačkoliv oba podotýkají, že nejsou ortodoxní – nemodlí se pětkrát denně, ani nedodržují speciální náboženské zvyky: *V Německu jsi svobodná dělat cokoli. Já jsem muslim, ale nejsem ortodoxní. Nedodržuju nic speciálního.*²⁵¹

Dilvin z Turecka se považuje za ateistku, ačkoliv její rodina jsou alevité: *Moje rodina jsou alevité, takže patřím k této kultuře. Já jsem ale ateistka, nevěřím v Boha. Dále pokračuje: Například pro nás je hodně důležitý oheň. Je to něco posvátného. Třeba když chceš uhasit oheň, tak bys neměla vodou, protože to podle tradice není dobré.*²⁵² Alevité často o ohni mluví jako o Slunci na Zemi. Mnoho rituálů probíhá v prostředí ohně. Zároveň alevité oproti islámu nenadřazují muže nad ženami. Dilvin se v tomto kontextu vyjádřila obavami její rodiny, obzvláště otce, o její sňatek s muslimem.

---

²⁴⁷ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, nyní žijící v ČR.

²⁴⁸ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²⁴⁹ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²⁵⁰ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²⁵¹ Respondent Hemin, 32 let, ze Sýrie, nyní žijící v Německu.

²⁵² Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

Ferhad má k náboženství stejný přístup jako Dilvin, ale s rozdílem, že pochází z muslimské rodiny. Sám o sobě tvrdí, že je ateista: *Já jsem ateista a nejsem tradiční. Jsem liberál.*²⁵³

Shirin z Íránu zjistila, že není věřící poměrně brzy. Tvrdí, že již od dětství k náboženství neměla vztah, ačkoliv je v Íránu²⁵⁴ zakomponováno právo šaría v ústavě: *Podle práva šaría, není možné, aby ses narodila do muslimské rodiny a řekla, že nechceš být muslimkou.*²⁵⁵ I přesto měla Shirin kvůli náboženství problémy na střední škole, ze které byla, ve svých 16 letech, vyloučena. V Německu se z hlediska svobody vyznání cítí o dost lépe.

Amir z ČR je ateista a půlku rodiny má muslimského vyznání. Sám ovšem vtipkuje, že to jsou muslimové pouze oficiálně: *No jsou muslimové, ale když sem přijedou všichni strýčkové, tak vepřová kolena to je pro ně to nejlepší. Když je ramadán*²⁵⁶, *tak přijedou sem, a to je hned jasné, že tu jsou klidně i celý měsíc* (rodina, pozn. autorky).²⁵⁷ Pokračuje také, že irácký Kurdistan se hodně změnil: *Když jsem tam jel se sestrou, tak si vzala rolák, že ji nebyla vidět kůže, tak jí říkám ,co to vyvádíš?‘ a ona: ,však já nevím, jaké to tam bude‘* (Amirova sestra letěla do iráckého Kurdistanu poprvé, pozn. autorky). *No je to tam teď takové, že holky tam chodí skoro až evropsky oblékané.*

Stela z ČR má půlku rodiny jezidského vyznání. Sama o sobě říká: *Oficiálně věřící nejsem, ale uctívám Šivu a hinduistické bohy, a i Anděla páva.*²⁵⁸ Většina její rodiny bydlí nyní v Německu, kde udržují jezidské tradice. Popisuje svoji výchovu jako tradičnější, ačkoliv její otec není ortodoxním jezidem. Zároveň neumí arabsky ani kurdsky (jen základy): *Někdy jsem měla pocit, že mi chybí kus skládačky, kvůli svému původu.*²⁵⁹ Její sestra se jako mladší začala hodně zajímat o Blízký Východ: *Mně to tenkrát nebralo, já byla dlouho hodně evropská, i když jsme ten arabský kontakt měli, protože tatínek sledoval Al-Džazíra zprávy a tak.*²⁶⁰ Poté doplňuje: *Takže jak říkám, byly jsme se sestrou vždy vedené k tomu pečlivě studovat a tyhle věci, což má asi co dělat s naší kulturou.* Stely rodina v Německu dodržuje striktně mnoho jezidských zvyků: *Třeba svatby jsou čistě jezidské, ale co mě překvapuje,*

---

²⁵³ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

²⁵⁴ Státním zřízením Íránu je islámská republika. Hlavním náboženstvím je islám a zákonodárství a způsob vládnutí v Íránu nesmí odporovat islámskému právu šaría.

²⁵⁵ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

²⁵⁶ Ramadán je v islámu devátý měsíc muslimského kalendáře a svatý měsíc půstu.

²⁵⁷ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²⁵⁸ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²⁵⁹ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²⁶⁰ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

*když na nějakou jedu je to, že nevěsty už mají často bílé šaty, prostě po evropsku namísto těch tradičních jezidských. Takže ano, je to v tradičním duchu, ale přece jen tam nějaký posun je.*²⁶¹

Všichni respondenti se vyslovili, že sami v cílových zemích oslavují jediný kurdský svátek Newroz. Newroz je kurdská oslava perského novoročního svátku „Nowruz“. Svátek má původ v zoroastrismu. Festival se slaví v mnoha zemích s významným perským kulturním vlivem, včetně Íránu, Iráku, Indie, Afghánistánu a velké části Střední Asie.²⁶² Kurdský Newroz se shoduje s jarní rovnodenností a je to festival oslavující začátek jara. V průběhu let svátek představoval nové začátky a také příležitost podpořit kurdskou otázku. Z těchto důvodů je považován za nejvýznamnější festival v kurdské kultuře. Obvykle se festival slaví ve dnech před jarní rovnodenností 20.–21. března (dle gregoriánského kalendáře). Během Newroz se připravují speciální jídla, zapalují ohňostroje, tančí, zpívá a recituje poezie. Jarní květiny (jako jsou tulipány, hyacinty a kočičky²⁶³) se stříhají, nosí se nové šaty a keramika se rozbíjí pro štěstí. Rodiny tráví den na venkově, užívají si přírody a svěžího jara. Oslava Newrozu má v různých regionech Kurdistánu své místní zvláštnosti. V předvečer Newrozu se v jižním a východním Kurdistánu zapalují ohně. Tyto ohně symbolizují odcházející období temna, zimu a příchod jara, období světla. Během třinácti dnů po Newrozu se rodiny vzájemně navštěvují a navštěvují hroby zemřelých příbuzných. Každý se snaží vyřešit případné konflikty nebo nedorozumění, která se v něm mohou objevit z předchozího roku.²⁶⁴ Festival byl také zařazen mezi nehmotné kulturní dědictví UNESCO.²⁶⁵

Na obrázku 7 je vidět průvod na festivalu Newroz v německém Frankfurtu nad Mohanem. Oslavy jsou pro Kurdy tradiční záležitostí, ale také vyjádřením vzdoru či nespokojenosti proti jejich útlaku. Často se tedy během oslav Kurdové vyslovují o mír a demokracii na Blízkém východě. Podle kurdské mytologie se Kurdové v den Newrozu zbavili vládců a osvobodili se od tyranie. Dle pověsti tohoto dne povstal kovář Kawa proti

---

²⁶¹ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²⁶² Nowruz: Zoroastrianism and Parsiism. *Encyclopedia Britannica* [online]. 13. 3. 2020 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Nowruz>

²⁶³ Větvičky vrby jívy s částečně rozvinutými pupeny – květy. Kočičky jsou symbolem jara a Velikonoc také pro křesťany.

²⁶⁴ Kurdish Newroz. *The Kurdish Project* [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://thekurdishproject.org/history-and-culture/kurdish-culture/kurdish-newroz/>

²⁶⁵ KHALID, Hewa Salam. Newroz from Kurdish and Persian Perspectives – A Comparative Study. *Journal of Ethnic and Cultural Studies* [online]. 2020 [cit. 2022-03-17]. ISSN 2149-1291. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.29333/ejecs/318>, s. 116.

králi Dehakovi, aby ochránil životy svých dětí a lidu a svrhl tyrana z trůnu. Kawa zapálil v paláci velký oheň, aby lidem předal poselství svobody.²⁶⁶ V ČR se Newroz slavnosti konají také, a to ve formě různých plánovaných akcí (např. v barech).

Obrázek 7 - Kurdské ženy v tradičních oděvech na Newroz festivalu 2022 ve Frankfurtu nad Mohanem²⁶⁷

Důvodů proč Kurdové neudržují natolik své tradice v emigraci může být několik. Jedním z nich je např. to, že ty, které se vážou na náboženství naráží na fakt, že většina respondentů není věřící. Zároveň ovšem respondentka Shirin vysvětluje, že mnoho kurdských oslav je vázáno na prostředí, ve kterém se konají: *Máme mnoho kurdských tradic, které v zahraničí nejde oslavovat, protože by tu neměly žádný význam. Většina z nich je vázána na místní prostředí tam odkud jsme. Jednou z nich je třeba Pomegranate festival (festival granátových jablek pozn. autorky) nebo Charshanbe suri (Červená středa pozn. autorky) v iránském Kurdistánu, kde dospělí skáčou přes oheň a šeptají si věci jako by mluvili k ohni a malí členové rodiny klepou na domy sousedů a žádají je o dárky. Tenhle*

---

²⁶⁶ Newroz-Fest 2022 in Frankfurt am Main. ANF News [online]. 9. 3. 2022 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://anfdeutsch.com/frauen/newroz-fest-2022-in-frankfurt-am-main-31120>

²⁶⁷ Osobní archiv respondenta.

*svátek tady nemůžeme slavit, protože tady si se sousedy vyměnit dárky nemůžeme, a navíc je tu zakázáno zapalovat oheň.*²⁶⁸²⁶⁹

Omran říká, že zná pár Kurdů, kteří se v ČR sdružují za účelem oslav, ale sám uvádí, že to není na pravidelné bázi: *Ale ano někteří Kurdové tady (v ČR pozn. autorky) tráví oslavy spolu. Já jak kdy, nemám tolik času. Na Newroz si ale čas vždy najdu, je to velký svátek. B Praze se pořádají různé akce. Nejsou tak velké jako v Německu, ale máme tu třeba i Newroz party v barech.*²⁷⁰

Ferhad v době rozhovoru plánoval jet na zmíněný Newroz festival do Frankfurtu nad Mohanem: *„Mám závěrečný test z němčiny, a pak hned po něm řídím do Frankfurtu. Ten festival za to opravdu stojí. Sejde se tam vždy tisíce Kurdů z celého Německa.*“²⁷¹

3.5.7 Politika

Jak již bylo řečeno, Kurdové jsou národem bez vlastního státu. Z tohoto důvodu je jejich politická situace nelehká a jejich budoucnost nejasná. V kurdské politické otázce se probírají v podstatě dva hlavní cíle – větší autonomie či samostatný stát. Na tuto odpověď Kurdové ne vždy jednoznačně odpoví. Respondenti této práce se ovšem téměř všichni shodli, že vlastní stát by si Kurdové zasloužili. Ti, kteří byli k tématu strážlivější byli respondenti z Turecka. Oba respondenti zmiňovali problém s hranicemi, který vnímají. Dilvin z Turecka se vyslovila pojmem *borderless* – tedy bez hranic: *Hranice přináší jen samé problémy, vy v Evropě můžete cestovat v podstatě bez ohledu na hranice.*²⁷² Dilvin si myslí, že samostatný kurdský stát je neproveditelný, a to nejen z politického, ale také kulturního hlediska: *Rozdíly mezi námi jsou dost velké. Ještě aby ne, když jsme oddělení hranicemi tolik let.*²⁷³

Respondenti ze Sýrie mají pocit, že by Kurdové rozhodně měli usilovat o vlastní stát. Zda ovšem věří, že se jim to podaří ani jeden neříkají: *Samozřejmě je to našim cílem a mělo by to tak být. Jsme čtyřiceti milionovým národem bez vlastního státu.*²⁷⁴ Hemin dále dodává, že se ale o politiku natolik nezajímá, a proto v rozhovoru více uvádět nechtěl.

---

²⁶⁸ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

²⁶⁹ Význam skákání přes oheň spočívá v tom, že plameny pohltí nemoci a strasti a přinesou tak lidem zdraví do budoucího roku.

²⁷⁰ Respondent Omran, 31 let, ze Sýrie, žijící v ČR.

²⁷¹ Respondent Ferhad, 35 let, z Turecka, nyní žijící v Německu.

²⁷² Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

²⁷³ Respondentka Dilvin, 28 let, z Turecka, nyní žijící v ČR.

²⁷⁴ Respondent Hemin, 32 let, ze Sýrie, nyní žijící v Německu.

Shirin z Íránu je členem již zmíněné politické strany Komala. V otázce Kurdistanu se vyslovuje za svou stranu: *V tomto okamžiku historie a času netrváme na odtržení od Íránu. To znamená, že chceme kurdský stát pod decentralizovanou federální vládou. Snad se budoucím generacím podaří tento sen uskutečnit. V současné době si myslím, že nejlepším účinným způsobem, jak posunout kurdskou otázku v Íránu, je vybudovat solidaritu a jednotu s ostatními etnickými skupinami v Íránu, pro kolektivní přechod od současného diktátorského režimu a položit základy pro mírové a civilizované soužití mezi námi pro budoucnost. Pokud se naši lidé budou chtít nyní odtrhnout například od Íránu, budou čelit problémům, které dlouho nezvládnou. Servisní a průmyslová infrastruktura v Kurdistanu je velmi omezená. Ve většině případů je Kurdistan pouze ‚spotřebitelem‘ a nemá žádné výrobní zkušenosti. Na druhou stranu máme v Íránu mnoho společných hranic s Turky, Lúry²⁷⁵ a Araby. Tyto hranice nelze označit pravicí a podpořilo by to jen etnické války v regionu.*²⁷⁶

Čeští Kurdové, **Amir** a **Stela** se vyjadřují pro kurdský stát. Oba zmiňují velikost jejich populace. Při rozhovorech často česko-kurdští respondenti říkali „oni“ než „my“ Kurdové. Amir zmiňoval kurdské referendum i aktuální situaci: *Co tak vím, tak se to tam dost uklidnilo i jak tam je Kurd prezidentem. Problémem je ale hodně korupce, třeba Barzání²⁷⁷, což je ten největší představitel kurdského regionu žijící v Erbilu, tam má opevněné sídlo, ale to je třeba kilometr na kilometr.*²⁷⁸ Dále pokračuje: *„Nemyslím si, že by se Kurdové nedokázali semknout v jeden stát. Ten jazyk je trochu odlišný, ale nějakým způsobem by se dorozuměli.*²⁷⁹ Stela si myslí, že stát Kurdistan by byl dobrým výsledkem: *Já si myslím, že jeden Kurdistan by byl krásný a možná by to i uvolnilo to napětí. Myslím si, že by se dokázali semknout* (Kurdové pozn. autorky). *Tohle jsou lidské vlastnosti obecně a nejen kurdské, když*

---

²⁷⁵ Lúrové jsou iránským národem žijící v horách západního Íránu. Jejich počet je odhadován na 2 miliony osob. Lúrové žijí hlavně v provinciích Lorestán, Baktiári a Kohgīlūyeh va Būyer Aḥmad. (Zdroj: Lur people. *Encyclopaedia Britannica* [online]. 7. 5. 2012 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Lur-people>)

²⁷⁶ Respondentka Shirin, 28 let, z Íránu, nyní žijící v Německu.

²⁷⁷ Respondent Amir uváděl, že je stále Masúd Barzání ve své funkci prezidenta Iráckého Kurdistanu. Ve skutečnosti byl ale prezidentem mezi lety 2005-2017 a také od roku 1979 vedoucím představitelem Kurdské demokratické strany Iráku (KDP). V roce 2017 Barzání oznámil, že Kurdistan uspořádá referendum o nezávislosti 25. září 2017. Den po referendu oznámil, že bylo úspěšné a vyzval ostatní země k dialogu. Irácká vláda výsledky odmítla a vyslala bezpečnostní složky do Kurdistanu urovnat situaci. Po neúspěchu referenda a územních ztrátách Pešmergů (kteří se museli kvůli vládním bezpečnostním složkám stáhnout) Barzání oznámil, že odstoupí z funkce prezidenta regionu Kurdistan. Stále je ovšem prezidentem KDP a přijímá velvyslance. (Zdroj: Iraqi Kurdish leader Massoud Barzani to step down. *BBC news* [online]. 29. 10. 2017 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-41794083>)

²⁷⁸ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

²⁷⁹ Respondent Amir, 29 let, z ČR, napůl Kurd z Iráku a napůl Čech.

pořád někde koukáme na to odkud kdo je a jaké má náboženství. Takto se nikdo nikam nepohne. Přála bych jim, aby měli vlastní stát. Ta kultura je už dlouho utlačovaná a jsem ráda, že ta komunita v Německu, ale i třeba v Kanadě tu kulturu zachovává.²⁸⁰

4 Diskuse a závěr

Tato práce si dala za cíl porozumět identitě Kurdů žijících v ČR a Německu. Kurdové jsou etnikem, které po staletí nemělo jednoduché postavení ve společnosti. Setkávali se s odporem majoritní většiny, byli často bráni jako lidé druhé kategorie. Jejich největším problémem současnosti je, že žijí na územích, kterých si nikdo nechce v jejich prospěch vzdát, a proto svádějí neustálý boj (ať už faktický či psychologický) s vládami zemí, kde žijí. Aby tomu nebylo málo, stali se Kurdové také oběťmi teroristických činů extrémních džihádistů, kteří se začali vynořovat o to více po vypuknutí syrského konfliktu trvajících dodnes. Právě tento krvavý konflikt pootevřel zájem veřejnosti o toto etnikum a vložil se do paměti lidí hlavně kvůli jejich boji proti terorismu. Občanská válka v Sýrii způsobila odchod více než 6 milionů osob²⁸¹ a stala se jednou z největších migračních krizí v soudobé společnosti. Právě tato válka zapříčinila odchod také mnoha Kurdů, jako jsou někteří respondenti této práce. Respondenti z Turecka jsou v současnosti nespokojeni s politikou prezidenta Erdogana a necítí se rovnocennými občany. Írán netoleruje menšiny ani jiná náboženství, než je šíitský islám, který je zakotven v ústavě. Důvodů proč Kurdové utekli či emigrovali do Evropy je mnoho a lze se shodnout na tvrzení, že buď utíkali do bezpečí nebo za lepší budoucností.

Migrace a její okolnosti

Kurdové, kteří emigrovali, či uprchli v dospělosti, jsou silněji spjati se svými domovy. Ačkoliv někteří nesouhlasí s místní politikou, či dokonce museli uprchnout před válkou, se mnozí vyslovili, že kdyby se mohli vrátit, tak tak učiní. Jeden respondent uvedl, že mu sice chybí rodina, ale nikoliv Sýrie. Ostatní respondenti z této skupiny sdíleli nostalgii po svých domovech, a to v nezávislosti na tom do jaké země emigrovali či uprchli (zda do Německa či do ČR).

---

²⁸⁰ Respondentka Stela, 29 let, z ČR, napůl Kurdka ze Sýrie a napůl Češka.

²⁸¹ Syria emergency. *United Nations High Commissioner for Refugees* [online]. 2021 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/syria-emergency.html>

Během rozhovorů se otevřelo téma pašeráctví, kdy jej v rozhovorech odkryl jeden respondent sám od sebe a poté se výzkumnice doptala dalších respondentů. Nakonec se jednalo o tři respondenty, kteří potvrdili, že využili služby pašeráků (jednalo se o respondenty ze Sýrie, Turecka a Íránu). Někteří se zdrželi komentáře, a proto nelze s jistotou říci, zda tyto služby využili či ne. Zároveň po emigraci (či útěku) respondenti stručně zmiňovali jejich procesy o udělení azylu. Samotný administrativní proces nebyl pro předmět výzkumu tak stěžejní, ale odkryl témata, která by byla zajímavá pro další zkoumání. Obecně lze z výpovědí vyvodit, že v Německu je systém transparentnější, přehlednější a často rychlejší. Na druhou stranu je nutné vzít v potaz fakt, že Německo je zemí s nejvíce uprchlíky v Evropě (k roku 2020) a jistá míra organizovanosti byla pro uprchlické procesy nezbytná. Co ovšem lze z rozhovoru říci je, že v Německu je integrační politika na vyšší úrovni. Respondenti jsou motivováni jazykovými kurzy, které je připraví na studium či práci v Německu. Po dokončení kurzu mají jazyk na komunikativní úrovni – mohou pokračovat až na úroveň C1, která se bere již jako profesionální úroveň. Zároveň se respondenti vyslovili, že získávají finanční příspěvek na bydlení (až do doby ukončení jazykového kurzu). V ČR existují také integrační programy, nabídky jazykových kurzů atp., ale zkušenosti respondenta Omrana nebyly nejlepší. Měl problém se domluvit a jazykový kurz mu byl nabídnut po třech letech, co v ČR byl. Úředníci také často nevěděli, jak v některých situacích postupovat.

Ti respondenti, kteří se narodili v ČR a mají napůl kurdské kořeny, se vyslovili o migraci svých rodičů do ČR a o jejich životech zde. Oba respondenti nehovoří plyně kurdsky ani arabsky. Často ve výpovědích používají „oni“ namísto „my Kurdové“, což do jisté míry zobrazuje jejich přirozený distanc, který pramení z jejich odtržení od zemí původu jejich rodičů (Sýrie a Iráku). Amir do Iráku jezdívá a několikrát zvažoval tam zůstat i déle. Stela v Sýrii nikdy nebyla a její představa, jak ostatně sama komentuje, je romantizována jejím nepoznáním.

Život v cílových zemích

Život v cílových zemích mají respondenti poměrně bezproblémový. Ačkoliv někteří respondenti zažili nepříjemné xenofobní poznámky, nebylo jich natolik, aby je to významně ovlivnilo, což v rozhovorech potvrdili. Jediný respondent Ferhad z Turecka žijící v Německu upozornil na bavorské město, ve kterém čelil rasismu a označuje ho proto během rozhovoru jako „rasistické město“. Také jako jediný upozornil na fakt, že východní

Německo se mu dle výpovědí jeho přátel jeví obecně jako rasističtější. Toto odkrylo téma, které by si zasloužilo vlastní zkoumání. Kromě tématu rasismu otevřel Ferhad také téma „ztráty identity“. Vysvětluje, že po příjezdu do Evropy uprchlíci zanechají své životy v jejich zemích a nejsou v nové zemi nikým. Ztratí dle jeho slov svou identitu²⁸², prestiž, zkrátka vše, co si ve svých zemích vybudovali: *Z lékařů, právníků, novinářů se najednou stává nikdo, protože po přesunu jste jen uprchlíkem. Vše necháváte za sebou.* Hemin se o Němcích vyjadřoval pouze pozitivně a nesetkal se s negativním přístupem. Shirin z Íránu má práci na plný úvazek a dalo by se říci, že se jí podařilo integrovat – prošla si všemi procesy začlenění, které jsou pro uprchlíky v Německu stěžejní. I přesto popisuje, že je pravděpodobně příliš stará na to, aby si zvykla na německý uspěchaný způsob života, a kdyby mohla, tak se vrátí do domovské země nebo alespoň do Iráku, kde působila jako Pešmerga. Skrze Komala stranu, která pracuje také v zahraničí, udržuje kontakty a působí v politice i z Německa.

Respondenti žijící v ČR neupozornovali přímo markantně na rasismus od českých obyvatel. Dilvin z Turecka při rozhovoru uvedla, že na ni byli nepříjemní při administrativních činnostech, ale to často proto, že si jazykově nerozuměli. Nemyslí si, že by se jednalo o problém etnicity a sama přiznává, že se zde stále domluví snadněji, než by se kdo anglicky domluvil v Turecku. Naopak spíše pozitivně vyzdvihuje ochotu, se kterou se setkala na Moravě v jejím prvním bydlišti po přestěhování se do ČR. Těší se také podpory kurdských sdružení fungujících v ČR, které jí dávají pocit, že je zde vítána a že na jejich situaci záleží.²⁸³ Omran ze Sýrie měl v ČR poměrně jistější zázemí, jelikož přicestoval za svým bratrancem, který tu již nějakou dobu žil a byl tak integrovaný. Našel si v něm svého průvodce, za což byl vděčný, a pomohl mu projít jinak složitějším procesem. Nyní vede síť restaurací v Praze, je zde spokojený a brzy se tu i ožení se svou snoubenkou (Kurdkou), která má přijet ze Sýrie za ním. Život Čechů-Kurdů je silně nevyvážený. Jejich identita se zdá být skutečně silněji ovlivněna „češtvím“, jelikož jsou v tomto prostředí odmalička. Důkazem může být již zmiňované oslovení Kurdů jako „oni“ a ne „my“. Zároveň je v tomto kontextu významná jazyková bariéra, jelikož je nějakým způsobem odděluje od naprostého začlenění do jejich kurdských rodin. Nedá se říci, že nejsou začlenění vůbec – domlouvají se se svými rodinami žijícími v zahraničí anglicky, ale i přesto je situace složitější, protože

---

²⁸² Tímto termínem respondent nemíní ztrátu kulturní identity.

²⁸³ Respondentka zmiňovala Československo-kurdskou solidaritu (komunita na Facebooku), která informuje o boji proti ISIS, demokratizačních snahách a dění na vojensko-politické scéně turecko-syrsko-irácko-iránského Kurdistánu. A stejně tak o aktivitách kurdské diaspory a solidární činnosti jejich přátel ve světě. Skrze toto sdružení si Dilvin našla také přátelé mezi Čechy.

ne každý člen rodiny anglicky rozumí (obzvláště starší generace, která hovoří pouze arabsky a kurdsy). Amir má pravděpodobně o něco blíže ke své kultuře skrze jeho návštěvy rodiny v Iráckém Kurdistanu. Stela je odtržena od své domoviny více, a proto si dle svých slov sama skládá chybějící skládačku. I přesto ale je svou výchovou a rodinou, která je netradiční ovlivněna. Svou výchovu vnímá jako jedinečnou a pozitivní, protože nelpí na striktní dodržování tradic a přejímá pouze to „nelimitující“ (subjektivní pocit respondentky). Životy Amira a Stely jsou tak silně vázány na ČR, zároveň jsou ale oba z multikulturního prostředí, což jim otevírá možnosti žít i v jiných zemích, kterému se nutně nebrání, ačkoliv tuto možnost (dlouhodobé emigrace²⁸⁴) aktivně neplánují. Oba se v ČR cítí jako doma, ale nezapřou jejich kořeny.

Práce a studium

Respondenti shrnuli v rozhovoru jejich profesní a studijní život v cílových (hostujících zemích). Hemin ze Sýrie a Shirin z Íránu oba dokončili své kvalifikační kurzy a pracují v Německu na plný úvazek. Hemin projevil zájem o studium a doplnění jeho vysokoškolského vzdělání, které začal v Sýrii, ale nedokončil. Jelikož v domovském Aleppu studoval právo (což je prakticky nemožné využít v evropské zemi), rozhodl se v Německu přihlásit speciální pedagogiku. Zatím má za sebou úspěšně zakončený kurz pro učitele ve školce, která mu zajistila práci na plný úvazek v Hannoveru. Shirin, jak již bylo zmíněno, pracuje jako mechanička ve francouzské firmě. Zároveň je členkou politické strany Komala. Ferhad z Turecka zatím nemá práci na plný úvazek. V Turecku byl novinářem a po jeho stíhání a následném útěku do Německa tuto práci nevykonává. Dokončuje jazykový kurz a hledá si práci na plný úvazek. Je smířený s tím, že se bude muset pravděpodobně rekvalifikovat, protože nevidí v novinářině tolik příležitostí v exilu. Má v plánu se naučit programování a novinářině se věnovat alespoň okrajově.

Dilvin z Turecka v ČR pracuje i studuje. Našla si práci pro mezinárodní firmu, která ji umožňuje ve své práci komunikovat v angličtině a není tak limitovaná neznalostí češtiny. Omran ze Sýrie, jak bylo zmíněno, vede několik restaurací v Praze. Má ambice studovat dále, jelikož ho tíží, že musel přerušit studium v Aleppu, kde studoval sociologii. Bohužel situace s jeho maturitním vysvědčením a dalšími potřebnými dokumenty dokládající jeho vzdělání zůstaly v Sýrii a nejsou dohledatelné (škola ztratila během války dokumenty

---

²⁸⁴ Stela má zájem vyjet na kurz tance do Indie, ale nevnímá to zatím jako trvalé rozhodnutí tam po ukončení kurzu žít.

uložené v archivech). Česko-kurdští respondenti odmalička studovali v ČR a pracují v ČR. Stela je redaktorkou v časopise s bakalářským vzděláním. Amir pracuje jako manažer hotelu.

Socializace

Navazování vztahů a pocit sounáležitosti v cílových zemích je důležitým procesem integrace a začlenění do nové společnosti. Respondenti v Německu se spíše sdružují do komunit jim vlastních (nejen kurdských). Mnozí respondenti si uvědomují, že záleží na individuálním přístupu lidí. U respondentů nefunguje pravidlo, že se vyhýbají interakcím s jinými etniky z jejich domovských zemí (např. že by se respondenti z Turecka cíleně vyhýbali Turkům, kvůli diskriminující turecké politice). Ferhad z Turecka např. uvedl, že má i přátele mezi Turky, ačkoliv ne mnoho. Shirin z Íránu hovoří o tom, že ji nikdo nerozumí natolik, jako lidé tam odkud pochází. Nenavazuje často vztahy s Němci mimo svou práci. Hemin naopak vztahy s Němci navazuje, jelikož ve městě, ve kterém žije, není kurdská komunita až tak velká, jako v jiných větších městech. Výzkumníci Alastaira Agera a Alison Strang ve své studii zjistili, že spojení s vlastní etnickou skupinou v cílové zemi ovlivnilo kvalitu života uprchlíků nezávisle na zapojení do místní komunity.^{285, 286} Přišli také s tím, že navazování vztahů s „podobnými etnickými skupinami“ má různé výhody přispívající k efektivní integraci (jak potvrzují také další studie, které ve svém článku zmiňují) a poskytují uprchlíkům „hlas“, zázemí a pomoc při udržování kulturních tradic skrze společenské aktivity, které pořádají. I přesto je ale možné se domnívat, že bez navazování vztahů s místními může nastat absence vzájemného porozumění, které může být klíčové pro harmonické soužití (ovšem nikdo až na občasné rasistické narážky nevyslovil, že by jejich životy v Německu či ČR nebyly harmonické). Respondenti v ČR navazují vztahy podobným způsobem. Přirozeně se po přesunu družili a druží do komunit. I přesto ale nežijí silným komunitním životem, který by v sobě zahrnoval pravidelné oslavy a jiné společenské aktivity. Nutno podotknout, že to je dáno také ztlačenější kurdskou komunitou žijící

---

²⁸⁵ Výzkum byl prováděn s uprchlíky ve Spojeném království.

²⁸⁶ AGER, Alastair; STRANG, Alison. Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 2008, s. 178.

v ČR²⁸⁷ v porovnání s Německem²⁸⁸. Omran například hovoří s místními dost omezeně. Především při své práci v restauraci či s manželkou jeho bratrance, která je Češkou. Dle jeho slov občas mluví česky a občas musí přepnout o angličtiny, aby si porozuměli, jelikož jeho čeština není na vysoké úrovni. Otázka jazyka hraje v ČR velký problém při socializaci s Čechy. Dilvin se zúčastnila jazykových kurzů pro začátečníky, ale ten byl narušen pandemií Covid-19 a poté již nepokračovala. Domluví se také omezeně a s několika Čechy, se kterými je v kontaktu, hovoří anglicky. Místní respondenti Amir se Stelou mají spoustu přátel napříč hranicemi a národnostmi. Amir dokonce říká, že má v ČR více známých Arabů než Kurdů.

Rodina a rodinné vazby

Tradiční kurdská rodina je patrilineární (hlavou rodiny je muž) a má endogamní tendence. Nutno zmínit, že ve městech tyto patriarchální tendence oslabují. Jednotlivé tradice se pak odvíjí od náboženství, které daná rodina vyznává. Právě náboženství může být překážkou pro navazování partnerských vztahů, jak ostatně popisuje také respondentka Dilvin z Turecka (která ovšem na náboženství při výběru partnera nehleděla, tak jako její rodina). Z rozhovorů se dá usoudit, že tradiční endogamní tendence pro respondenty téměř vymizely. Toto tvrzení částečně vyvrací respondentka Stela z ČR, která sice endogamní tendence nemá a nemusí mít, ale část její jezidské rodiny žijící v Německu je stále po svých dětech vyžaduje (což ji ostatně samotnou donutilo tuto variantu zvažovat). Shirin z Íránu naopak dlouhou dobu věřila, že při výběru partnera pro ni není důležité odkud je. Postupem času, ale zjistila, že si více rozumí s lidmi odkud pochází (nejedná se o kulturní tlak či náboženské přesvědčení). Ostatní respondenti (včetně těch žijících v ČR) se vyslovili, že endogamní tendence nemají. Omran je zasnoubený s Kurdkou, ale při otázce, zda pro něj etnicita hrála roli, řekl, že nikoliv.

---

²⁸⁷ Kurdskou komunitu v ČR je velice těžké vyčíslit. Může se jednat o několik set jedinců. Problémem je, že jsou ve statistikách uváděni dle svých zemí původu, tedy jako Íránci, Turci, Syřané nebo Iráčané. Podle zdrojů ČT24 se může jednat až o 400 osob (Zdroj: FABIÁNOVÁ, Pavlína. Kurdové žijící v Česku: Malá skupina, která o sobě umí dát vědět. *ČT 24* [online]. 23. 4. 2018 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2447770-kurdove-zijici-v-cesku-mala-skupina-ktera-o-sobe-umi-dat-vedet>)

²⁸⁸ V Německu je tentýž problém s vyčíslením kurdské populace. Nejvíce Kurdů v Německu pochází z Turecka. Odhaduje se, že v Německu může být k roku 2015 až přes 1 milion Kurdů (podle zpravodajského serveru Welt.de (Zdroj: CONRAD, Naomi. Welcome to the Kurdish conflict in Germany. *Deutsche Welle* [online]. 31. 3. 2013 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/welcome-to-the-kurdish-conflict-in-germany/a-16711363>)

Náboženství a kultura

Všichni respondenti jsou buď ateisté, nebo neortodoxní věřící. Někteří o sobě tvrdí, že jsou muslimové, ale nedodržují žádné zvyky ani tradice. Někteří respondenti se přímo vyslovují jako ateisté. Překvapivě se česko-kurdská respondentka vyslovila pro jezídskou i hinduistickou víru (není ovšem ortodoxní). Respondentka Dilvin z Turecka uvedla, že se jí v ČR líbí také kvůli vysokému podílu ateistů (sama pochází z alevitské rodiny, ačkoliv je ateistkou). Náboženství pro respondenty není stěžejní a výrazně (kromě kultury či výchovy) neovlivňuje jejich životy v cílových zemích. Téma náboženství u uprchlíků či emigrantů ze Středního Východu by bylo vhodné více prozkoumat (např. skrze kvantitativní výzkum, kdy by se dalo vyčíslit kolik osob emigrujících do vybraných evropských zemí je ortodoxních věřících). Právě náboženství totiž bylo a je jedním z hlavních argumentů pravicových odpůrců migrace do Evropy.

Politika

Politickou situaci kurdští respondenti vnímají různě. Nikdo z nich by se nepostavil proti vlastnímu státu, nicméně někteří zaujmají kritičtější pohled na celou situaci. Obzvláště Shirin z Íránu, která popisuje, že by vytvoření hranic způsobilo další konflikty (a to také etnického charakteru, protože v oblastech obývaných Kurdy jsou i další etnika). Dle jejích slov bylo konfliktů už mnoho a hranice by nic nevyřešily. Místo toho vnímá nutnost autonomie a decentralizace regionu. Dle ní by byl Írán svou etnickou pestrostí ideální coby federativní republika. Respondenti původem z Turecka se vyslovují poměrně podobně, a to tak, že hranice nejsou řešením, ale dalším potenciálním problémem. Dle obou respondentů je celý koncept hranic limitující a v rozhovorech v podstatě popisují ideál podobný tomu, jak to funguje v EU a schengenském prostoru (označují to *borderless* – tedy bez hranic). Oba respondenti ze Sýrie se jednohlasně vyjádřili pro kurdský stát. Stejně tak se vyjádřili respondenti česko-kurdští (jen s tím rozdílem, že hovořili opět o něčem, co se jich přímo netýká – „oni“ si zaslouží stát, namísto „my“). Obecně se dá z rozhovoru říci, že respondenti jsou poměrně politicky aktivní. Shirin je členkou Komala strany, Dilvin byla aktivní v kampani HDP strany v Turecku, Ferhad působil v Turecku jako novinář a Omran se vyslovil, že se o politiku aktivně zajímá. Respondenti z ČR Amir se Stelou se o politiku zajímají spíše okrajově. Hemin ze Sýrie se tématu politiky chtěl vyhnout.

Závěr

Z rozhovorů se dá odvodit, že respondenti prochází mírnější formou asimilace. Není to nutně nátlakem majoritní společnosti cílových zemí, ba naopak často jejich vlastní touhou (přijeli již s liberalizačními vlivy z minulosti). Mnozí respondenti se cítí v cílových zemích svobodněji (hlavně co se týče náboženství) a projevují se tak, jak by v jejich domovských zemích nemohli. Z rozhovorů nelze jednoznačně určit, zda to znamená, že přebírají zvyky německé či české společnosti, ale dá se říci, že v porovnání s jejich vlastní kulturou na Středním Východě, se může jednat o zvyky či přesvědčení „evropské“ či obecně „západní“ (což je pravděpodobně výsledkem globalizace). Asimilační proces může dojít až do konečné fáze, kterou je ztráta kulturní identity dané menšiny (tedy úplným přizpůsobením se majoritní společnosti), což se u kurdských respondentů říci nedá.

Otázka identity byla totiž pro kurdské respondenty jednoznačná – přijímají svou kurdskou identitu a jsou na ni hrdí. Částečně se dá polemizovat, že právě identita je tím, co jim může poskytnout opěrný bod a sílu v boji za svůj vlastní stát (ačkoliv jsou Kurdové často velice odlišní v závislosti na tom odkud pochází). Dá se domnívat, že právě silné udržování jejich kurdství podporuje vidinu splnění svých politických ambic. Toto tvrzení zmiňuje i Eriksen²⁸⁹ a cituje Roosense ve své teorii, kdy říká, že etnicita může být nástrojem k prosazování potenciálních zájmů.²⁹⁰ Někteří antropologové zastávají primordialistickou teorii etnicity (přirozeně vytvořenou) jako např. Clifford Geertz, ti druzí pak instrumentalistickou (tedy vykonstruovanou za určitým účelem) např. Paul R. Brass. V případě Kurdů je obtížné si vybrat jeden přístup nad druhým a jednalo by se tak o subjektivní úsudek. Nutno zmínit, že jsou Kurdové prastarým národem (někdo Kurdy datuje již do doby Sumerů či Mezopotámie²⁹¹) a jsou na to náležitě hrdí dodnes.

Čeští respondenti mají s identitou znatelně větší potíže, což je patrné v již zmíněném vyjadřování se. Zároveň respondentka Stela jasně vyjádřila její potřebu nalézt „chybějící skládačku“. Oba respondenti v sobě rozhodně kurdství ani češství nezapírají ani nutně nepojmenovávají. Přijímají směs obojího a nevybírají si jedno nad druhým. V jejich vyjadřování je možné spatřovat romantizování si krajiny jejich předků, ale na druhou stranu

---

²⁸⁹ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Přeložil Marek JAKOUBEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 51. ISBN 978-80-7419-053-7, s. 65-70.

²⁹⁰ ROOSENS, Eugene. *Creating ethnicity: The process of ethnogenesis*. Newbury Park: Sage Publications, 1989, s. 13.

²⁹¹ DRIVER, G. R. The Name Kurd and its Philological Connexions. *Journal of the Royal Asiatic Society* [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: doi:10.1017/S0035869X00067605

také přijímání negativ (např. Amir poukazující na korupci v Iráckém Kurdistánu). Rozdíly mezi těmito respondenty jsou jednoznačně hlavně v tom, že Stela v Sýrii nikdy nebyla a nemá tak přímou zkušenost. Na druhou stranu Amir, který se nebál vyzdvihovat i negativa, které v Iráckém Kurdistánu spatřuje, tam několikrát byl. Zkoumání druhé generace Kurdů ze smíšených manželství žijících v Evropě a jejich percepce vlastní identity by byla zajímavým tématem pro další výzkum.

5 Seznam použitých zdrojů

1. ABRAMS, Dominic; HOGG, Michael A. *Social identifications: A social psychology of intergroup relations and group processes*. Routledge, 2006.
2. AGER, Alastair; STRANG, Alison. Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 2008.
3. Ahura Mazdā. *Encyclopaedia Iranica* [online]. 28. 3. 2014 [cit. 2021-10-23]. Dostupné z: <https://iranicaonline.org/articles/ahura-mazda>
4. ALI MADIH, Abbas. The Kurds of Khorasan. *Iran and the Caucasus*. Brill Academic Publishers, 2007.
5. ALKAIDY, Von Gohdar. Oberhaupt der Jesiden stirbt im deutschen Exil. *Welt* [online]. 28. 1. 2019 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.welt.de/politik/ausland/article187843490/Mir-Tahsin-Said-Beg-Oberhaupt-der-Jesiden-stirbt-im-deutschen-Exil.html>
6. ASATRIAN, Garnik. Prolegomena to the Study of the Kurds. *Iran and the Caucasus* [online]. 2009, [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: doi:10.1163/160984909X12476379007846.
7. Asylum procedure: How can I apply for asylum. *Handbook Germany* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://handbookgermany.de/en/rights-laws/asylum/asylum-procedure.html>
8. Azyl a migrace v EU: fakta a čísla. *Evropský parlament* [online]. 31. 7. 2020 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78630/azyl-a-migrace-v-eu-fakta-a-cisla>

9. BARTH, Fredrik. *Ethnic groups and boundaries: the social organization of culture difference*. Boston: Little, Brown and Co., 1969. ISBN 9780316082464.

10. BASER, Bahar. The Kurdish diaspora in Europe: identity formation and political activism. *Bogaziçi University-TÜSIAD* [online]. 2013 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/28337>

11. BATHKE, Benjamin. Integration courses in Germany: What are they, and who can take part?. *Info Migrants* [online]. 10. 5. 2019 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.infomigrants.net/en/post/16814/integration-courses-in-germany-what-are-they-and-who-can-take-part>

12. BOIS, Thomas, D.N. MACKENZIE a Vladimir MINORSKY. Kurds, Kurdistān. *Encyclopaedia of Islam, Second Edition* [online]. 2012 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: http://dx.doi.org/10.1163/1573-3912_islam_COM_0544

13. BOIS, Thomas a M.W.M. WELLAND. *The Kurds*. Bejrút: Khayat Book & Publishing Company S.A.L., 1966.

14. BRUINESSEN, Martin van. Religion in Kurdistan. *Kurdish Times* [online]. New York, 1991, 2-3 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: https://www.academia.edu/6265981/Religion_in_Kurdistan

15. BRUINESSEN, Martin van. Shifting national and ethnic identities: The Kurds in Turkey and the European diaspora. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 1998, 39-52.

16. BRUNEAU, Charlotte a Kawa OMAR. Zoroastrians make a comeback in northern Iraq, but still face stigma. *Reuters* [online]. 30. 9. 2020 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-iraq-religion-zoroastrianism-idUSKBN26L336>

17. CAGAPTAY, Soner. Are Syrian Alawites and Turkish Alevis the Same?. *The Washington Institute for Near East Policy* [online]. 17. 4. 2012 [cit. 2022-03-21].

Dostupné z: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/are-syrian-alawites-and-turkish-alevis-same>

18. COHEN, Abner. *Urban ethnicity*. London: Tavistock Publications, 1974. ISBN 0422740802, s. 12-15.
19. CONRAD, Naomi. Welcome to the Kurdish conflict in Germany. *Deutsche Welle* [online]. 31. 3. 2013 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/welcome-to-the-kurdish-conflict-in-germany/a-16711363>
20. CRESWELL, John W. *Qualitative Inquiry and Research Design (International Student Edition): Choosing among Five Approaches*. 4th ed. Londýn: SAGE Publications, 2017. ISBN 978-1-5063-3020-4, s 7-8.
21. Definice dezinformací a propagandy. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>
22. Dezinformace. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dezinformace>
23. DIAMANT, Jeff. The countries with the 10 largest Christian populations and the 10 largest Muslim populations. *Pew Research Center* [online]. 1. 4. 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/04/01/the-countries-with-the-10-largest-christian-populations-and-the-10-largest-muslim-populations/>
24. DRIVER, G. R. The Name Kurd and its Philological Connexions. *Journal of the Royal Asiatic Society* [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: [doi:10.1017/S0035869X00067605](https://doi.org/10.1017/S0035869X00067605)

25. Dublin Procedure. *Handbook Germany* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://handbookgermany.de/en/rights-laws/asylum/dublin-procedure.html>
26. ELDRIDGE, Alison. What's the Difference Between a Migrant and a Refugee?. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/story/whats-the-difference-between-a-migrant-and-a-refugee>
27. Emigration. *Encyclopedia Britannica* [online]. 20. 7. 1998 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/emigration>
28. ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Přeložil Marek JAKOUBEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 51. ISBN 978-80-7419-053-7.
29. FEARON, James D. What is identity (as we now use the word). *Unpublished manuscript, Stanford University, Stanford, Calif, 1999*.
30. Framing the Issues: Defining "Stereotype". *Teaching The Middle East* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <http://teachmiddleeast.lib.uchicago.edu/historical-perspectives/middle-east-seen-through-foreign-eyes/islamic-period/framing-the-issues/issue-02.html>
31. GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, 1993. ISBN 80-856-0528-7.
32. GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. 2. vyd. Praha: Josef Hříbal, 1993. Poznání (Hříbal). ISBN 80-901-3811-X.
33. GEZIK, Erdal. The Kurdish Alevis. *The Cambridge History of the Kurds* [online]. Cambridge University Press, 2021, s. 560-580 [cit. 2022-03-21]. ISBN 9781108623711. Dostupné z: doi:10.1017/9781108623711.023

34. GIDDA, Mirren. Everything You Need to Know About the Yazidis. *Time* [online]. 8. 8. 2014 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://time.com/3091932/yazidi-iraq-isis-obama/>
35. GOUMENOS, Thomas. *Separatism and secession: a short conceptual clarification* [online]. 16. 11. 2015, [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: https://www.academia.edu/29980141/_Separatism_and_secession_a_short_conceptual_clarification
36. HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-717-8763-9.
37. HELFONT, Samuel. Getting Peshmerga Reform Right: Helping the Iraqi Kurds to Help Themselves in Post-ISIS Iraq. *Institute of Regional and International Studies* [online]. 2017, s. 1-8 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/resources/docs/FPRI-Getting%20Peshmerga%20Reform%20Right.pdf>
38. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2.
39. HENNE, Peter a Conrad HACKETT. Iraqi Yazidis: Hazy population numbers and a history of persecution. *Pew Research Center* [online]. 12. 4. 2014 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/08/12/iraqi-yazidis-hazy-population-numbers-and-a-history-of-persecution/>
40. HERACLIDES, Alexis. Secession, Self-Determination and Nonintervention: In Quest of a Normative Symbiosis. *Journal of International Affairs* [online]. 1992 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/24357363>
41. HOLZNER, Burkart. The concept “integration” in sociological theory. *The Sociological Quarterly*, 1967.

42. HOTTINGER, Arnold a Christopher de BELLAIGUE. Refuting the 'westernisation' narrative. *Qantara* [online]. 2017 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://en.qantara.de/content/enlightenment-in-the-islamic-world-refuting-the-westernisation-narrative?nopaging=1>
43. HROCH, Miroslav. Evropský národ vs. globalizovaný nacionalismus. *Kulturní studia*. 2021, 2-18. DOI: <https://dx.doi.org/10.7160/KS.2021.150101>
44. In Syria, Crackdown After Protests. *The New York Times* [online]. 2011 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2011/03/19/world/middleeast/19syria.html?_r=0
45. Iráčtí Kurdové hledají vlastní identitu, spojovacím článkem se stal tajemný zoroastrismus. *ČT 24* [online]. 3. 11. 2019 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2957951-iracti-kurdove-hledaji-vlastni-identitu-spojovacim-clankem-se-stal-tajemny>
46. Iraqi Kurdish leader Massoud Barzani to step down. *BBC news* [online]. 29. 10. 2017 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-41794083>
47. JANKŮ, Kateřina Sidiropulu. Moderní migrace. Stěhování se zvláštním významem. *Sociální studia / Social Studies* [online]. 2006, 3(1), 13-27 [cit. 2022-03-30]. ISSN 1803-6104. Dostupné z: [doi:10.5817/SOC2006-1-13](https://doi.org/10.5817/SOC2006-1-13)
48. JÜGEL, Thomas. Parvin Mahmoudveysi, Denise Bailey. The Gorani language of Zarda, a village of West Iran. *Abstracta Iranica. Revue bibliographique pour le domaine irano-aryen*, 2016.
49. KALIBER, Alper; TOCCI, Nathalie. Civil society and the transformation of Turkey's Kurdish question. *Security Dialogue*, 2010.

50. KARA, Cem. Historical Concepts of Religious Education in Alevism: Buyruk Writings on Educational Aspects of the Alevi Path. *Religious Diversity at School* [online]. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2021, 2021-04-12, 397-415 [cit. 2022-03-25]. Wiener Beiträge zur Islamforschung. ISBN 978-3-658-31695-2. Dostupné z: doi:10.1007/978-3-658-31696-9_25)
51. KHALID, Hewa Salam. Newroz from Kurdish and Persian Perspectives – A Comparative Study. *Journal of Ethnic and Cultural Studies* [online]. 2020 [cit. 2022-03-17]. ISSN 2149-1291. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.29333/ejecs/318>.
52. KUBÁLEK, Petr. Sévreská smlouva 1922 a konečné rozdělení Kurdistanu. *Kurdové a Kurdistan* [online]. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://kurdove.ecn.cz/moderni.shtml>
53. KUKLOVÁ, Tereza. Jak probíhá azylové řízení v České republice a odkud žadatelé pocházejí. *Právo21* [online]. 2. 12. 2021 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/jak-probiha-azylove-rizeni-v-ceske-republice-a-odkud-zadatele-pochazeji>
54. Kurdish Families. *Encyclopedia* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.encyclopedia.com/reference/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/kurdish-families>
55. Kurdish inhabited area. *BBC News* [online]. 2019 [cit. 2021-10-05]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-29702440>
56. Kurdish Newroz. *The Kurdish Project* [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://thekurdishproject.org/history-and-culture/kurdish-culture/kurdish-newroz/>
57. *Kurdistan: An Invisible Nation* [online]. Miláno: Italian Institute For International Political Studies, 2016 [cit. 2021-9-2]. Dostupné z: <https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/kurdistan-invisible-nation-15350>

58. Kurds. *Deutsche Welle* [online]. 26. 1. 2022 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/kurds/t-19151587>
59. Kurd: History. *Encyclopedia Britannica* [online]. 22. 3. 2022 [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Kurd>
60. LANE-POOL, Stanly. *Saladin: and the fall of the kingdom of Jerusalem* [online]. New York: New York London, G.P. Putnam's sons, 1906, s. 131-146. [cit. 2021-11-02]. Dostupné z: https://archive.org/details/bub_gb_M7pIVpjuyw0C
61. List of presidents of Iraq. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_presidents_of_Iraq
62. Lur people. *Encyclopaedia Britannica* [online]. 7. 5. 2012 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Lur-people>
63. MCDOWALL, David. *The Kurdish question: a historical review*. In: KREYENBROEK, Philip G. a Stefan SPERL. *The Kurds. A Contemporary Overview*. Taylor & Francis e-Library, 2005. ISBN: 0-203-99341-1.
64. MCDOWALL, David. *A modern history of the Kurds*. New York: St. Martin's Press, 2004. ISBN 1-86063-416-6.
65. Migration and Home Affairs: Important definitions. *European Commission* [online]. [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2016-12/consulting_0031_glossary_en.pdf
66. MITCHELL, J. C. (1956). *The kalela dance: aspects of social relationships among urban Africans in Northern Rhodesia*. [Manchester], Published on behalf of the Rhodes-Livingstone Institute by the Manchester University Press.

67. MURAD, Michael a Miroslav MAREŠ. *Kurdská komunita v České republice*. Praha, 2015. Studie. Etnologický ústav Akademie věd České republiky.
68. MURAD, Michael. Kurds in Syria: Už nikdy více „zapomenutí“. *Obrana a strategie (Defence and Strategy)* [online]. 2015, 15. 6. 2015, **15**(1), s. 31-46 [cit. 2022-03-16]. ISSN 12146463. Dostupné z: doi:10.3849/1802-7199.15.2015.01.031-046
69. NEURINK, Judit. Zoroastrian faith returns to Kurdistan in response to ISIS violence. *Rudaw* [online]. 2. 6. 2015 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/020620153>
70. Newroz-Fest 2022 in Frankfurt am Main. *ANF News* [online]. 9. 3. 2022 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://anfdeutsch.com/frauen/newroz-fest-2022-in-frankfurt-am-main-31120>
71. NEZAN, Kendal. Who Are the Kurds?: A brief survey of The History of the Kurds. *Institut Kurde de Paris* [online]. [cit. 2021-10-28]. Dostupné z: https://www.institutkurde.org/en/institute/who_are_the_kurds.php
72. Nowruz: Zoroastrianism and Parsiism. *Encyclopedia Britannica* [online]. 13. 3. 2020 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Nowruz>
73. Ottoman signatories of Treaty of Sèvres. *NZ History* [online]. [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: <https://nzhistory.govt.nz/media/photo/ottoman-signatories-treaty-sevres>
74. OZOGLU, Hakan. *Kurdish notables and the Ottoman state: evolving identities, competing loyalties, and shifting boundaries*. SUNY press, 2012.
75. Pašování migrantů je kvetoucí a stále brutálnější byznys. *Člověk v tísní* [online]. 30. 10. 2016 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/pasovani-migrantu-je-kvetouci-a-stale-brutalnejsi-byznys-3519gp>

76. PAULS, Elizabeth P. Assimilation. *Britannica* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/assimilation-society>
77. PETRUSEK, Miloslav. Asimilace. *Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Asimilace>
78. Profile: Who are the Peshmerga?. *BBC News* [online]. 12. 8. 2014 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-28738975>
79. PROCHÁZKA-EISL, Gisela. The Alevi. *Oxford Research Encyclopedias* [online]. 5. 4. 2016 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://oxfordre.com/religion/view/10.1093/acrefore/9780199340378.001.0001/acrefore-9780199340378-e-101>
80. Propaganda. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Propaganda>
81. RAHMAN, Fazlur, Muhsin S. MAHDI a Annemarie SCHIMMEL. Islam. *Encyclopedia Britannica* [online]. 17. 8. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Islam>
82. REID, Kathryn. *Syrian refugee crisis: Facts, FAQs, and how to help* [online]. 13. 7. 2021 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.worldvision.org/refugees-news-stories/syrian-refugee-crisis-facts>
83. REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. LEDA, 2001. Dostupné také z: http://sehr.g.at.ua/_ld/0/55_rejzek_j_cesky_.pdf
84. RIVER, Charles. *The Kurds: The History of the Middle Eastern Ethnic Group and Their Quest for Kurdistan*. CreateSpace, 2017. ISBN 978-1982050894.
85. RIVETNA, Roshan. The Zarathushti World: a 2012 demographic picture. In: *Fezana: Federation of Zoroastrian Associations of North America* [online]. 2012, s. 2 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z:

http://fezana.org/downloads/ZoroastrianWorldPopTable_FEZANA_Journal_Fall_2013.pdf

86. ROOSENS, Eugeen. *Creating ethnicity: The process of ethnogenesis*. Newbury Park: Sage Publications, 1989.
87. ŘEHÁK, Jan. Výběr metodou sněhové koule. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/V%C3%BDb%C4%9Br_metodou_sn%C4%9Bhov%C3%A9_koule
88. Sasanian dynasty: Iranian dynasty. *Encyclopedia Britannica* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Sasanian-dynasty>
89. Separo. *WordSense dictionary* [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.wordsense.eu/separo/#Latin>
90. SHADDĀD, Ibn. *The Rare and Excellent History of Saladin or al-Nawādir al-Sultāniyya wa'l-Maḥāsin al-Yūsufiyya* [online]. London: Routledge, 2002 [cit. 2021-11-13]. ISBN 9781315237497. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.1201/9781315237497>
91. Slovníček pojmů. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>
92. SLOWÍK, Josef. Speciální pedagogika: Integrace a inkluze. *Metodický portál: inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. 26. 6. 2012 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/16169/SPECIALNI-PEDAGOGIKA-INTEGRACE-A-INKLUZE.html>
93. Smuggling of migrants: the harsh search for a better life. *United Nations: Office on Drugs and Crime* [online]. [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/toc/en/crimes/migrant-smuggling.html>

94. SOGUEL, Dominique. A sanctuary for Iraqi Yazidis – and a plea for Obama's intervention. *The Christian Science Monitor* [online]. 12. 8. 2014 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://www.csmonitor.com/World/Middle-East/2014/0812/A-sanctuary-for-Iraqi-Yazidis-and-a-plea-for-Obama-s-intervention>
95. SOUKUP, Václav. Akulturace. *Sociologická encyklopedie: Sociologický ústav Akademie Věd ČR* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Akulturace>)
96. SPRADLEY, J. P. Participant Observation Wadsworth. *Thomson Learning*, 1980, s. 4.
97. SVRČEK, Filip. *Separatismus a jeho vliv na bezpečnostní prostředí*. Zlín, 2021. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce Jan Valouch, s. 13.
98. Syria emergency. *United Nations High Commissioner for Refugees* [online]. 2021 [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/syria-emergency.html>
99. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Kurd. *Britannica* [online]. 1. 11. 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Kurd#ref284087>
100. The Editors of Encyclopaedia Britannica. Kurd: History, Culture, & Language. *Britannica* [online]. 17. 12. 2019 [cit. 2021-10-5]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Kurd#ref284088>
101. The Free Syrian Army: A decentralized insurgent brand. Brookings [online]. 2016 [cit. 2022-02-21]. Dostupné z: https://www.brookings.edu/wpcontent/uploads/2016/11/iwr_20161123_free_syrian_army.pdf

102. The Kurdish population. *Fondation Institut Kurde de Paris* [online]. 12.1. 2017 [cit. 2021-10-5]. Dostupné z: <https://www.institutkurde.org/en/info/the-kurdish-population-1232551004>
103. The Treaty of Peace Between The Allied and Associated Powers and Turkey Signed at Sevres in August 10, 1920. *HR-Net: Hellenic Resources Network* [online]. [cit. 2022-01-17]. Dostupné z: <http://hri.org./docs/sevres/part3.html>
104. Total death toll | Over 606,000 people killed across Syria since the beginning of the “Syrian Revolution”, including 495,000 documented by SOHR. *Syrian Observatory for Human Rights* [online]. 1. 6. 2021 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.syriahr.com/en/217360/>
105. TOUŠEK, Ladislav. Vybrané aspekty metodologie aplikované antropologie. *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni*, 2012, s. 60.
106. Treaty of Sèvres. *Wikipedia* [online]. 2. 6. 2021 [cit. 2022-01-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_S%C3%A8vres#/media/File:SevresTreaty.png
107. UN: Syria is biggest humanitarian emergency of our era with three million Syrians now refugees. *The Telegraph* [online]. 2017 [cit. 2017-11-02]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/11062781/UNSyria-is-biggest-humanitarian-emergency-of-our-era-with-three-million-Syriansnow-refugees.html>
108. VYTEJČKOVÁ, Kateřina. Álevité – jiné pojetí islámu?. *AntropoWebzin* [online]. Praha: Ústav Etnologie FF UK v Praze, 2012 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <http://www.antropoweb.cz/cs/alevite-jine-pojeti-islamu>
109. WENDT, Alexander. Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics. *International organization*, 1992, s. 397.

110. World Wide Distribution of Islam. *Global Security* [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.globalsecurity.org/military/intro/islam-population.htm>
111. Yazidis i. general. *Encyclopædia Iranica* [online]. [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://iranicaonline.org/articles/yazidis-i-general-1>
112. Zoroaster the Prophet of Ancient Iran. *Welcome To Iran* [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://welcometoiran.com/zoroaster/>
113. Zoroastrian beliefs about God. *BBC* [online]. 2. 10. 2009 [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/religion/religions/zoroastrian/beliefs/god.shtml>
114. Zoroastrianism. *History* [online]. 8. 10. 2019 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/religion/zoroastrianism>